

پیش‌نویس گزارش کمیسیون اقتصادی درباره

طرح «قانون جامع بانکداری جمهوری اسلامی ایران»

شامل ادغام دو طرح «بانکداری جمهوری اسلامی ایران» و «بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران»
و نیز احکام مرتبط با تشکیل «بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران»

بخش اول - تعاریف، اهداف و دامنه شمول

فصل اول - تعاریف

ماده ۱- اصطلاحاتی که در این قانون به کار برده شده است، به شرح زیر تعریف می‌شود. مرجع تشخیص مصادیق، بانک مرکزی است.

بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

هیأت عالی: هیأت عالی بانک مرکزی.

رئیس کل: رئیس کل بانک مرکزی.

سازمان: سازمان نظارت بر مؤسسات اعتباری.

عملیات بانکی: دریافت سپرده از عموم مردم و به کارگیری آن در قالب اعطای تسهیلات یا ایجاد اعتبار.

مؤسسه اعتباری: شخص حقوقی است که با مجوز بانک مرکزی و یا به موجب قانون تأسیس شده و به انجام عملیات بانکی و ارائه تمام یا بخشی از خدمات بانکی مبادرت می‌نماید.

بانک: نوع خاصی از مؤسسه اعتباری است که به موجب قانون و یا با مجوز بانک مرکزی از عنوان بانک استفاده می‌کند و می‌تواند مشتمل بر انواع مختلفی از جمله تجاری، تخصصی، توسعه‌ای، قرض الحسنه، مجازی و منطقه‌ای باشد. بانک تنها مؤسسه اعتباری است که اجازه افتتاح حساب جاری را دارد.

مؤسسه اعتباری غیربانکی (non bank credit institution): مؤسسه اعتباری است که در چارچوب این قانون به انجام عملیات بانکی به استثنای افتتاح انواع سپرده دیداری، یعنی سپرده‌هایی که سپرده‌گذار می‌تواند بدون اعلام قبلی، تمام یا بخشی از سپرده خود را برداشت کند، اقدام می‌کند.

در این قانون از این پس هر جا از واژه بانک استفاده می‌شود، منظور، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی است؛ مگر آن که خلاف آن تصریح گردد.

اشخاص تحت نظارت: منظور، کلیه اشخاص حقیقی یا حقوقی است که به انجام عملیات یا خدمات بانکی، ارائه ابزارهای پرداخت، و سایر فعالیتهای مرتبط با بازار پول اشتغال دارند شامل: انواع مؤسسات اعتباری از جمله بانکها، مؤسسات اعتباری غیربانکی، تعاونیهای اعتبار و صندوقهای قرض الحسنه؛ شرکتهای واسپاری یا لیزینگ؛ صرافیها؛ شرکتهای مدیریت دارایی؛ شرکتهای اعتبارسنجی و فعالیتهای مشابه به تشخیص بانک مرکزی.

گروه تحت نظارت: شامل اشخاص تحت نظارت و کلیه اشخاص حقیقی یا حقوقی است که به تشخیص بانک مرکزی به واسطه برخورداری از روابط مالکیتی، مدیریتی، مالی، کنترلی و یا به هر نحو دیگر، اشخاص تحت نظارت را در معرض ریسک قرار دهند.

فصل دوم- اهداف و دامنه شمول

ماده ۲- اهداف این قانون عبارت است از:

۱. استقرار نظام پولی و اعتباری بر مبنای حق و عدل و منطبق بر ضوابط اسلامی، به منظور تنظیم گردش صحیح پول و اعتبار در جهت سلامت و رشد اقتصاد کشور؛
۲. فعالیت در جهت تحقق اهداف و احکام اقتصادی مندرج در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛
۳. تأمین استقلال و کارآمدی بانک مرکزی؛
۴. تضمین سلامت و کارآمدی شبکه بانکی و جلوگیری از ایجاد نقدینگی مخرب در اقتصاد کشور؛
۵. هدایت اعتبارات بانکی در جهت تأمین مالی زیرساخت های اساسی کشور و حمایت از واحدهای تولیدی فعال و ارزش آفرین.

ماده ۳- این قانون، متکفل تنظیم مدیریت بانک مرکزی، چگونگی ارتباط آن با دولت و شبکه بانکی و نحوه مدیریت و عملکرد بانک های کشور است. سایر اشخاصی که مبادرت به انجام عملیات یا خدمات بانکی، ارائه انواع ابزارهای پرداخت یا هر نوع فعالیت دیگر در بازار پول کشور می کنند، از جمله تعاونیهای اعتبار، صندوقهای قرض الحسنه، شرکتهای واسپاری یا لیزینگ، صرافیها، شرکتهای مدیریت دارایی و شرکتهای اعتبارسنجی از حیث لزوم دریافت مجوز، مشمول احکام این قانون هستند؛ لکن از جهت نحوه تأسیس، ماهیت حقوقی، احکام مالکیت و نحوه عملکرد، تابع مقررات ویژه مصوب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی خواهند بود. تشخیص عناوین و مصادیق، با بانک مرکزی است.

بخش دوم: بانک مرکزی

فصل سوم: اهداف، وظایف و اختیارات بانک مرکزی

ماده ۴-

- الف. مسؤولیت استقرار بانکداری سازگار با شرع اسلام و برقراری مناسبات عادلانه در بازار پول کشور در چارچوب قانون برعهده بانک مرکزی است.
- ب. بانک مرکزی باید اهداف^۱ زیر را پیگیری کند:

۱. بانک های مرکزی در تنظیمگری شبکه بانکی و بازار پول کشورها و پیگیری اهداف مهمی همچون «کنترل سطح عمومی قیمت ها»، «تأمین ثبات و سلامت نظام بانکی» و زمینه سازی برای «رشد اقتصادی و اشتغال» نقش بی بدیلی دارند. نیل به این اهداف، تنها با تقنین مجموعه ای از احکام، ممکن نیست و لازم است متناسب با هر هدف، نهاد متناسب با آن در متن قانون طراحی و تعبیه شود. براین اساس، متن حاضر، که در صورت تصویب نهایی، به عنوان «قانون جامع بانکداری جمهوری اسلامی ایران» جایگزین قانون پولی و بانکی (مصوب ۱۳۵۱) و قانون عملیات بانکی بدون ربا (مصوب ۱۳۶۲) خواهد شد، ضمن تأکید بر اهداف سه گانه مزبور، به شرح زیر تبویب شده است:

بخشی از قانون به تجدید ساختار بانک مرکزی اختصاص دارد. بانک مرکزی به عنوان سیاست گذار پولی و ارزی، علاوه بر کنترل سطح عمومی قیمت ها، زمینه رشد اقتصادی و اشتغال را فراهم می کند. تجدید ساختار بانک مرکزی، که احکام مربوط به آن در همین فصل آمده است، با هدف افزایش درجه استقلال و ارتقاء کارآمدی و اقتدار آن، طراحی شده است.

ایجاد «سازمان نظارت بر مؤسسات اعتباری»، نهاد جدیدی است که با هدف تأمین ثبات و سلامت نظام بانکی و تنظیمگری (رگولاتوری) فعالیت بانک ها، در درون مجموعه بانک مرکزی و با ریاست عالیه رئیس کل ایجاد می شود و در قسمت سوم این فصل به تفصیل به آن پرداخته شده است. همچنین به منظور هدایت نقدینگی به سمت تأمین مالی زیرساخت ها، ایجاد صنایع اساسی و رونق بخشی به کسب و کارهای مولد و اشتغال آفرین، که شرط لازم برای تحریک رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال است، ایجاد «بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران» به عنوان یک مؤسسه وابسته به بانک مرکزی، طراحی شده است. فصل دوازدهم به احکام مربوط به بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران اختصاص یافته است. توضیحات مربوط به هر نهاد، در قسمت مربوط، به صورت پانوشته ارائه شده است.

۱. ثبات قیمت‌ها؛ به‌عنوان هدف اصلی و اولویت اول بانک مرکزی.
۲. تأمین ثبات و سلامت نظام بانکی.
۳. حمایت از رشد اقتصادی، اشتغال و ثبات مالی.

ماده ۵ -

الف. بانک مرکزی موظف است نسبت به انجام وظایف زیر بر اساس مواد مندرج در این قانون اقدام کند:

۱. تعیین و اجرای سیاستهای پولی و ارزی؛
 ۲. وضع مقررات، نظارت و اعمال قانون بر اشخاص تحت نظارت؛
 ۳. نگهداری و مدیریت ذخایر بینالمللی کشور؛
 ۴. انتشار اسکناس و مسکوک رسمی کشور؛
 ۵. نگهداری جواهرات ملی؛
 ۶. ایجاد و توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز برای انتقال و تسویه تراکنش‌های پولی؛
 ۷. ایفای نقش به‌عنوان بانکدار، نماینده مالی و مشاور دولت؛
 ۸. ایفای نقش به‌عنوان بانکدار بانکها؛
 ۹. ایجاد بسترهای لازم برای دسترسی بانک مرکزی به کلیه اطلاعات مربوط به عملیات، خدمات و تراکنش‌های بانکی؛
 ۱۰. ایجاد بسترهای لازم برای تشکیل بانک جامع و متمرکز عملیات، خدمات، تراکنش‌های بانکی در راستای ارتقای شفافیت نظام بانکی؛
 ۱۱. ایجاد بسترهای لازم حقوقی و اطلاعاتی موردنیاز برای تشکیل شرکت‌های اعتبارسنجی و رتبه‌بندی؛
 ۱۲. سایر وظائفی که در چارچوب قانون به بانک مرکزی ارجاع شده یامی شود.
- ب. بانک مرکزی میتواند در چارچوب قانون، اقدامات زیر را انجام دهد:
۱. استفاده از ابزارهای مختلف سیاست گذاری پولی و ارزی به صلاحدید خود؛
 ۲. انجام معاملات مجاز ارزی به منظور مدیریت ذخائر بینالمللی؛
 ۳. مشارکت و عضویت در نهادهای بینالمللی؛
 ۴. ارائه خدمات بانکی به بانکهای مرکزی خارجی و یا نهادهای پولی و سازمانهای بینالمللی؛
 ۵. انجام عملیات بانکی با بانکها و مؤسسات مالی داخلی و خارجی؛
 ۶. همکاری و تبادل اطلاعات با بانک‌های مرکزی و مقامات نظارت بانکی سایر کشورها؛
 ۷. تأسیس و مشارکت در شرکتهای داخلی و خارجی؛
 ۸. دریافت کارمزد در برابر ارائه خدمت به متقاضیان؛
 ۹. سایر امور که به تشخیص هیأت عالی برای تحقق اهداف بانک مرکزی موردنیاز است.
- تبصره ۱: بانک مرکزی میتواند با تصویب هیأت عالی اجرای برخی از وظایف اجرایی و اختیارات خود را به اشخاص دیگر تفویض کند.
- تبصره ۲: عملیات بانک مرکزی و تعاملات آن با اشخاص داخلی و خارجی نباید مغایر با احکام شرع باشد. مرجع تشخیص مغایرت، شورای فقهی بانک مرکزی است.

فصل چهارم - ساختار بانک مرکزی

ماده ۶- اجزای اصلی بانک مرکزی عبارت است از:

۱. هیأت عالی^۱
۲. رئیس کل
۳. سازمان نظارت بر مؤسسات اعتباری
۴. شورای فقهی
۵. کمیته سیاست گذاری پولی و ارزی
۶. کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی
۷. هیأت انتظامی
۸. بازرس قانونی و حسابرس مستقل

۱. هیأت عالی

ماده ۷- هیأت عالی، بالاترین مرجع سیاست گذاری، وضع مقررات و نظارت بر حسن اجرای قوانین و مقررات در بانک مرکزی است. ترکیب هیأت عالی به شرح زیر است:

الف. اعضای اجرایی:

- ۱- رئیس کل به عنوان رئیس هیأت عالی؛
- ۲- قائم مقام رئیس کل به عنوان نائب رئیس و دبیر هیأت عالی؛
- ۳- رئیس سازمان.

ب. اعضای غیراجرایی:

- ۱- دونفر صاحب نظر متخصص در حوزه اقتصاد کلان و آشنا به مسایل پولی و بانکی؛
- ۲- دو نفر صاحب نظر متخصص در حوزه مدیریت مالی و آشنا به مسائل پولی و بانکی؛
- ۳- یک نفر خبره مدیریت بانکی؛
- ۴- یک نفر خبره حسابداری بانکی؛
- ۵- یک نفر خبره حقوق بانکی؛
- ۶- یک نفر خبره بانکداری اسلامی.

ماده ۸- شرایط عمومی و اختصاصی، نحوه انتخاب و عزل و سایر مقررات مربوط به هیأت عالی به شرح زیر است:

الف. شرایط عمومی اعضای هیأت عالی:

۱. داشتن تابعیت جمهوری اسلامی ایران؛
۲. نداشتن محکومیت‌های موضوع ماده (۶۲) مکرر قانون مجازات اسلامی و یا محکومیت قطعی به ورشکستگی به تقصیر یا تقلب؛

۱. در ساختار جدید بانک مرکزی، هیأت عالی جایگزین شورای پول و اعتبار شده است. هیأت عالی مرکب از یازده عضو است که سه عضو آن (رئیس کل بانک مرکزی، قائم مقام رئیس کل بانک مرکزی و رئیس سازمان نظارت بر مؤسسات اعتباری) اعضاء اجرائی، و هشت عضو دیگر غیر اجرائی هستند. هیأت عالی، نهاد مستقلی است که در چارچوب قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی، هدایت بانک مرکزی و سیاست های پولی و ارزی کشور را برعهده دارد. نحوه انتخاب و جایگزینی اعضای هیأت عالی به گونه ای است که ثبات و پایداری سیاست‌های اتخاذشده، و استقلال بانک مرکزی از مداخلات بخش‌های دولتی و خصوصی را تا حدود زیادی تضمین می‌کند.

۳. نداشتن محکومیت قطعی انتظامی از بند (د) به بعد موضوع ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری (مصوب ۱۳۷۲/۹/۷).

تبصره ۱: بازنشستگی مانع عضویت در هیأت عالی نیست.

تبصره ۲: اعضای هیأت عالی نباید تابعیت یا پروانه اقامت دائم در کشور دیگری را داشته باشند.

ب. شرایط اختصاصی اعضای هیأت عالی:

۱. رئیس کل، قائم مقام رئیس کل و رئیس سازمان باید دارای مدرک دانشگاهی کارشناسی ارشد یا دکتری در یکی از رشته‌های مرتبط بوده و از حداقل ده سال تجربه کاری مفید در همان زمینه برخوردار باشند.
۲. اعضای غیراجرایی موضوع ردیف‌های (۱) و (۲) بند (ب) ماده (۷) به ترتیب، باید دارای مدرک دکتری در رشته اقتصاد و مدیریت مالی بوده و شناخت کافی از مسایل پولی و بانکی داشته باشند.
۳. سایر اعضای غیراجرایی بند (ب) ماده (۷) باید از دانش و تجربه کافی در حوزه مربوط برخوردار باشند.

پ. نحوه انتخاب اعضای هیأت عالی:

۱. اعضای غیراجرایی به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و تأیید و حکم رئیس جمهور منصوب می‌شوند.
۲. رئیس کل به پیشنهاد اکثریت اعضای غیراجرایی و تأیید و حکم رئیس جمهور منصوب می‌شود.
۳. قائم مقام رییس کل و رئیس سازمان به پیشنهاد رئیس کل و تأیید و حکم رئیس جمهور منصوب می‌شوند.

ت. دوره خدمت اعضای هیأت عالی:

۱. اعضای غیراجرایی هیأت عالی برای یک دوره شش ساله منصوب می‌شوند و انتصاب مجدد آن‌ها صرفاً برای یک دوره دیگر بلامانع است.
۲. در اولین دوره تشکیل هیأت عالی، در ابتدای سال‌های دوم، چهارم و ششم، یک نفر از اعضای ردیف‌های (۳) تا (۶) بند (ب) ماده (۷) به قید قرعه از هیأت عالی خارج می‌شود. همچنین در ابتدای سال سوم، یک نفر از اعضای ردیف (۱) و در ابتدای سال پنجم، یک نفر از اعضای ردیف (۲) بند (ب) ماده (۷) به قید قرعه از هیأت عالی خارج می‌شود. انتصاب مجدد اشخاصی که به قید قرعه از هیأت عالی خارج می‌شوند، بلامانع است و دور دوم حضور آنان در هیأت، تلقی خواهد شد.
۳. دوره تصدی اعضای اجرائی پنج سال است. انتخاب آن‌ها صرفاً برای یک دوره دیگر، بلامانع است.

ث- عزل اعضای هیأت عالی:

۱. چنانچه رئیس جمهور خواستار عزل هر یک از اعضاء هیأت عالی باشد، درخواست خود را به همراه دلائل و مستندات به هیأت عالی ارسال می‌کند. در صورت موافقت حداقل دوسوم از اعضای هیأت عالی، عضو مزبور عزل می‌گردد. رئیس جمهور در طول دوره مسؤولیت خود می‌تواند عزل یک عضو اجرائی و یک عضو غیراجرایی را به هیأت عالی پیشنهاد دهد.
۲. قائم مقام رییس کل با پیشنهاد رییس کل و موافقت رییس جمهور عزل می‌شود.
۳. رئیس سازمان با پیشنهاد رئیس کل و موافقت اکثریت اعضای هیأت عالی عزل می‌شود.
۴. در صورتی که حداقل سه عضو غیراجرایی هیأت عالی خواستار استیضاح هر یک از اعضای اجرائی باشند، دلائل و مستندات خود را کتباً به فرد مورد استیضاح و سایر اعضای هیأت عالی تسلیم می‌کنند. استیضاح حداکثر ظرف یک ماه،

در هیأت عالی مطرح و پس از استماع دفاعیات فرد مورد استیضاح، به رأی گذاشته می شود. در صورت موافقت حداقل هفت نفر از اعضای هیأت عالی با استیضاح، فرد مورد نظر عزل می شود.

۴. در صورتی که هر یک از اعضای هیأت عالی به موجب حکم قطعی دادگاه، محکوم به محرومیت از حقوق اجتماعی شود، از عضویت در هیأت عالی منعزل می گردد.

تبصره ۱: در خواست عزل موضوع بندهای (۱) و (۳) باید مستند به حداقل یکی از موارد زیر باشد:

۱. احراز فقدان یا نقض هریک از شرایط عمومی بند (الف) این ماده؛

۲. نقض هر یک از احکام مندرج در ماده (۱۳) و ردیف‌های (۳) تا (۸) بند (چ) ماده (۸) این قانون؛

۳. غیبت غیرموجه بیش از سه جلسه متوالی یا پنج جلسه متناوب هیأت عالی در طول یک سال؛

۴. قصور در انجام وظیفه بدلیل مشکلات جسمی یا روانی؛

۵. عدم اجرای مصوبات هیأت عالی توسط اعضای اجرائی.

تبصره ۲: در صورت درخواست مکتوب عضو عزل شده، بانک مرکزی موظف است با قید فوریت مشروح دلایل و مستندات عزل به همراه دفاعیات عضو برکنار شده و رأی هیأت عالی را بر روی پایگاه اطلاع‌رسانی خود منتشر کند.

ج- استعفای اعضای هیأت عالی:

۱. پذیرش استعفای هریک از اعضای هیأت عالی منوط به موافقت اکثریت باقیمانده اعضا و تایید رئیس جمهور است.

۲. جایگزین عضو مستعفی، معزول یا متوفای هیأت عالی، باید ظرف مدت دو هفته به ترتیب مقرر در بند (پ) این ماده تعیین گردد.

۳. اعضای هیأت عالی که جایگزین عضو مستعفی، معزول یا متوفی می شوند، دوره عضو قبلی را به اتمام می‌رسانند و انتخاب مجدد آن‌ها برای یک دوره دیگر بلامانع است.

چ- سایر مقررات مربوط به هیأت عالی:

۱. رئیس جمهور موظف است در فرایند انتخاب و عزل اعضای هیأت عالی، با رؤسای قوای مقننه و قضائیه و رؤسای اتاق‌های سه‌گانه مشورت کند.

۲. اعضای هیأت عالی باید قبل از شروع به کار در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی سوگند یادکنند. متن سوگندنامه اعضای هیأت عالی به شرح زیر است:

«من به عنوان عضو هیأت عالی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در محضر قرآن کریم و در برابر نمایندگان ملت ایران به خداوند بزرگ سوگند یاد می‌کنم که ضمن توجه مستمر به خطیر بودن وظیفه‌ای که برعهده من گذاشته شده است، در کلیه اظهارنظرها و تصمیم‌گیری‌های خود، مصالح ملت ایران، پیشرفت اقتصاد کشور، ترویج احکام نورانی اسلام بخصوص در عرصه پول، بانک و مالیه اسلامی و گسترش اخلاق و معنویت در تعاملات اقتصادی جامعه را در چارچوب قانون اساسی مدنظر قرار خواهم داد، و به هیچ وجه منافع شخص خود یا دیگران و فشارهای خارج از چارچوب قانون، مرا از انجام وظایفی که شرعاً و قانوناً برعهده دارم، باز نخواهد داشت.»

۳. عضویت در هیأت عالی تمام وقت است و اعضای هیأت عالی نمی‌توانند همزمان مشاغل موظف یا غیرموظف در هیچ نهاد دولتی، عمومی و یا خصوصی داشته باشند. این ممنوعیت شامل مشاغل آموزشی، پژوهشی یا عضویت در موسسات خیریه و اجتماعی هم می‌شود.

۴. اعضای هیأت عالی، همسر و فرزندان آنها نمی‌توانند سهامدار، عضو هیأت مدیره یا هیأت عامل اشخاص تحت نظارت باشند.
۵. در صورتیکه هر یک از بستگان اعضای هیأت عالی شامل والدین، پدر بزرگ، مادر بزرگ، همسر فرزند، برادر و خواهر، سهامدار، عضو هیأت مدیره یا هیأت عامل یکی از اشخاص تحت نظارت باشد، عضو مزبور موظف است مشخصات سجلی، میزان سهامداری و سمت وی را آشکار نماید.
۶. در صورتی که موضوع جلسه‌ای مرتبط با اعضای هیأت عالی یا یکی از بستگان وی شامل همسر، فرزند، والدین، پدر بزرگ، مادر بزرگ، همسر فرزند، برادر و خواهر باشد، عضو مزبور موظف است ضمن اعلام مراتب، از شرکت در آن جلسه خودداری کند.
۷. اعضای هیأت عالی باید فعالیت‌های اقتصادی، مالی و تجاری و همچنین مشاغل تمام وقت یا پاره وقت خود را که طی دو سال اخیر به آن اشتغال داشته‌اند به رئیس جمهور و رئیس سازمان بازرسی کل کشور گزارش نمایند.
۸. اعضای هیأت عالی مشمول قانون منع مداخله وزراء و نمایندگان مجلسین و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری مصوب ۲۲ دی ۱۳۳۷ هستند و علاوه بر آن نمی‌توانند از هیچ بخش دولتی، عمومی غیردولتی و خصوصی خارج از بانک مرکزی هیچ گونه دریافتی داشته باشند.
۹. اعضای هیأت عالی مشمول احکام ماده ۳ قانون رسیدگی به داریایی مقامات، مسئولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران می‌باشند.
۱۰. اشتغال به کار دائم یا موقت در گروه‌های تحت نظارت یا ارائه هرگونه خدمات مشاوره‌ای به آنها، توسط اعضای هیأت عالی پس از پایان دوره عضویت آنها، به مدت دو سال ممنوع است.
۱۱. حقوق و مزایای اعضای هیأت عالی مطابق حقوق و مزایای مقامات موضوع بند ج ماده ۷۱ قانون خدمات کشوری تعیین می‌گردد.
۱۲. اعضای هیأت عالی نباید عضو احزاب سیاسی باشند.

وظائف و اختیارات هیأت عالی

- ماده ۹-** هیأت عالی مسؤولیت انحصاری اجرای وظائف زیر را در چارچوب قوانین و اسناد بالادستی برعهده دارد:
۱. تعیین چارچوب و اتخاذ سیاست‌های پولی و ارزی؛
 ۲. تصمیم‌گیری درباره نحوه اجرای سیاست‌های پولی و ارزی و ابزارهای موردنیاز برای تحقق آنها؛
 ۳. تصویب سیاست‌های معطوف به پیشگیری از مخاطرات فراگیر در نظام بانکی؛
 ۴. تصویب راهبردها و اصول کلی نظارت بر اشخاص تحت نظارت؛
 ۵. اخذ تصمیم نهایی در مورد مصوبات کمیته مقررات‌گذاری و نظارت بانکی به شرح مذکور در بند (پ) ماده (۲۳)؛
 ۶. تایید گزارش‌های دوره‌ای که تهیه و انتشار آنها به موجب قانون بر عهده بانک مرکزی قرار داده شده است؛
 ۷. تصویب کلیه مقررات و دستورالعمل‌های لازم به منظور اجرای این قانون که مرجع دیگری برای تصویب آنها پیش بینی نشده است؛
 ۸. تصویب دستورالعمل نحوه اداره جلسات هیأت عالی و کمیته‌های ذیل آن؛
 ۹. تصویب صورت‌های مالی بانک مرکزی، تصمیم‌گیری درخصوص انتقال سود به حساب‌های اندوخته و تصویب افزایش سرمایه بانک مرکزی؛

۱۰. تصویب بودجه سالانه بانک مرکزی و سازمان؛
۱۱. تصویب ضوابط کلی ناظر بر میزان، ترکیب و کیفیت نگهداری ذخایر بینالمللی بانک مرکزی؛
۱۲. ارائه مشاوره و توصیه‌های سیاستی به رئیس جمهور و مجلس شورای اسلامی در خصوص طرح‌ها و لوایح، قبل از تصویب آن‌ها؛
۱۳. اجازه تأسیس و تعطیلی شرکت‌های تابعه، شعب و نمایندگی‌های بانک مرکزی؛
۱۴. تصویب ساختار، حکمرانی داخلی و مقررات اداری و استخدامی بانک مرکزی و دستورالعمل‌های اجرایی مربوط، در چارچوب اسناد بالادستی؛
۱۵. تصویب ضوابط، استانداردها و رویه‌های حسابداری و حسابرسی، بر اساس استانداردهای و رویه‌های حسابداری بین‌المللی بانک‌های مرکزی، مشتمل بر نحوه اخذ ذخایر و اندوخته‌ها؛
۱۶. اتخاذ تصمیم در خصوص تامین نقدینگی مورد نیاز برای تعیین تکلیف‌ها گزیر اشخاص تحت نظارت؛
۱۷. اتخاذ تصمیم در خصوص اعطای اعتبار به صندوق ضمانت سپرده‌ها در شرایط اضطراری با پیشنهاد مدیر عامل صندوق ضمانت سپرده‌ها؛
۱۸. اتخاذ تصمیم در خصوص نحوه نگهداری جواهرات ملی و تصویب مقررات مربوط به نمایش و نظارت بر ورود و خروج آن‌ها از بانک مرکزی؛
۱۹. اتخاذ تصمیم در خصوص مشارکت حقوقی بانک مرکزی در سرمایه شرکت‌هایی که فعالیت‌های بانک مرکزی را پشتیبانی می‌کنند؛
۲۰. تنظیم مقررات مربوط به صادرات و واردات طلا، ضرب مسکوکات و معاملات طلا و ابزارهای مشتقه مبتنی بر آن و نظارت بر اجرای صحیح آن؛
۲۱. اتخاذ تصمیم در خصوص انتشار انواع اسکناس و مسکوک رایج، تولید قطعات جدید اسکناس و مسکوک و خارج کردن اسکناس‌ها و مسکوکات قدیمی از گردش؛
۲۲. نظارت بر نحوه مدیریت بانک مرکزی و سازمان و بررسی مداوم عملکرد آن‌ها در راستای حصول اطمینان از دستیابی به اهداف تعیین شده؛
۲۳. تصویب ضوابط نگهداری حساب‌ها، گزارشگری مالی، شفافیت، طبقه‌بندی و تعیین سطح محرمانگی اطلاعات در بانک مرکزی؛
۲۴. تدوین راهبردها و تصویب ضوابط کلی حاکم بر فناوری‌های نوین مالی نظیر پول‌های رمزپایه و نظارت بر حسن اجرای آن‌ها؛
۲۵. تصویب ضوابط و دستورالعمل‌های ناظر بر مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم در چارچوب قانون و مقررات مربوط؛
۲۶. تصمیم‌گیری درباره نحوه اجرای سایر وظائفی که براساس قانون به بانک مرکزی یا سازمان محول شده یامی شود.

ماده ۱۰- هیأت عالی موظف است برای استقرار حاکمیت شرکتی در بانک مرکزی، کمیته‌های تطبیق، حسابرسی و کنترل داخلی، مدیریت ریسک و سایر کمیته‌های مورد نیاز را ایجاد نماید. ترکیب اعضا و شرح وظایف کمیته‌های مزبور توسط هیأت عالی تعیین می‌شود. اعضای اجرایی هیأت عالی نباید در کمیته‌های موضوع این ماده عضویت داشته باشند.

جلسات هیأت عالی

ماده ۱۱-

الف. ریاست جلسات هیأت عالی با رئیس کل و در غیاب وی با قائم مقام رئیس کل است. تصمیمات هیأت عالی با رأی اکثریت اعضاء اتخاذ می گردد و در صورت تساوی آراء، رأی رئیس کل تعیین کننده خواهد بود. جلسات هیأت عالی با حضور حداقل هشت نفر از اعضاء مشتمل بر رئیس کل یا قائم مقام وی و حداقل ۵ نفر از اعضاء غیراجرایی رسمیت می یابد. نظرات مخالفین مصوبات جلسه بنا به درخواست آنان در صورت جلسه درج می گردد.

ب. جلسات هیأت عالی حداقل دو مرتبه در ماه (هر پانزده روز یک مرتبه) تشکیل می گردد. جلسات فوق العاده هیأت عالی به درخواست رئیس کل، رئیس سازمان یا حداقل دو عضو هیأت عالی تشکیل می گردد.

پ. معاونین بانک مرکزی و سایر اشخاص به تشخیص رییس کل میتوانند بدون حق رأی در جلسات هیأت عالی شرکت نمایند.

ت. مصوبات هیأت عالی قطعی است و به محض ابلاغ لازم الاجرا می باشد. مراجع قضایی قبل از رسیدگی به شکایات واصله علیه مصوبات هیأت و صدور حکم قطعی، نمی توانند حکم توقف اجرای مصوبات هیأت مزبور را صادر کنند.

شفافیت و پاسخگویی هیأت عالی

ماده ۱۲-

الف. اصل در مذاکرات و مصوبات هیأت عالی، غیرمحرمانه بودن آنها و قابلیت انتشار عمومی است. اطلاع رسانی در خصوص مذاکرات و مصوبات هیأت عالی صرفاً توسط رئیس کل صورت می پذیرد.

ب. دستورالعمل نحوه طبقه بندی و انتشار مشروح مذاکرات و مصوبات هیأت عالی به پیشنهاد رئیس کل به تصویب هیأت عالی خواهد رسید.

پ. رئیس کل و رئیس سازمان موظفند در اولین جلسه علنی ماههای اردیبهشت و آبان مجلس شورای اسلامی حضور یابند. در این جلسه، رئیس کل به نمایندگی از طرف هیأت عالی، گزارش عملکرد و برنامه های بانک مرکزی، مشتمل بر سیاست های پولی و ارزی، نظارت بانکی، تحولات اقتصادی، دلایل انحراف احتمالی متغیرهای هدف از پیش بینی های ارائه شده در گزارش قبلی رئیس کل و پیش بینی کلی از وضعیت آینده اقتصاد را به نمایندگان مجلس شورای اسلامی ارائه می دهد. همچنین رئیس سازمان، گزارشی از وضعیت سلامت و ثبات نظام بانکی ارائه می کند. گزارش مکتوب رئیس کل و رئیس سازمان باید حداقل قبل از دو روز کاری در اختیار نمایندگان قرار گیرد و بخش های غیر محرمانه آن برای اطلاع عموم منتشر گردد.

ت. رئیس کل و رئیس سازمان مکلف هستند، با حضور در کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، در خصوص عملکرد بانک مرکزی و سازمان پاسخگو باشند.

ث. کلیه وزارتخانه ها، موسسات و شرکت های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی، مکلفند اطلاعاتی را که به تشخیص هیأت عالی برای تهیه گزارشهای رییس کل و رییس سازمان به مجلس شورای اسلامی لازم است، در اختیار بانک مرکزی قرار دهند. مستنکف، مجرم شناخته شده و به انفعال از خدمت حداقل به مدت یک سال محکوم می شود. همچنین استنکاف اشخاص تحت نظارت از ارائه اطلاعات یا ارائه اطلاعات نادرست به بانک مرکزی، سازمان یا عموم مردم جرم محسوب می شود و مرتکب و هر یک از اعضاء هیأت مدیره و هیأت عامل که قصور یا تقصیر آنها در ارتکاب جرم مزبور محرز شده باشد، به تحمل حداکثر دو سال حبس محکوم میشوند.

ماده ۱۳- اعضای هیأت عالی و کمیته های ذیل آن، کارکنان و کارگزاران بانک مرکزی و سایر اشخاص مطلع نباید اطلاعات محرمانه دولت، بانک مرکزی و اشخاص تحت نظارت را جز به حکم قانون یا دادگاه صالح، افشا کنند. عدم رعایت ضوابط محرمانگی جرم تلقی شده، مرتکب به پرداخت حداکثر ده میلیارد ریال جریمه نقدی یا حداکثر سه سال حبس یا هر دو محکوم می شود. دستورالعمل محرمانگی اطلاعات و گزارشها در بانک مرکزی و شبکه بانکی به تصویب هیأت عالی می رسد.

۲. رئیس کل

ماده ۱۴- رئیس کل بالاترین مقام اجرایی بانک مرکزی است که مسئولیت حسن اداره بانک مرکزی و اجرای این قانون و مقررات مربوط به آن را برعهده دارد. رئیس کل عهده دار کلیه امور بانک، به استثنای وظایفی است که به موجب این قانون به عهده دیگران گذارده شده است. رئیس کل علاوه بر سایر وظایف مندرج در این قانون، عهده دار مسئولیت های زیر است:

۱. اجرای مصوبات هیأت عالی؛

۲. نمایندگی بانک مرکزی در کلیه مراجع رسمی داخلی و خارجی با حق توکیل؛

۳. سخنگویی بانک مرکزی و هیأت عالی؛

۴. امضای قرارداد و توافقنامه به نمایندگی از بانک مرکزی؛

۵. تهیه و تدوین ساختار و حکمرانی داخلی بانک مرکزی و ارایه آن به هیأت عالی جهت تصویب.

تبصره ۱: رئیس کل میتواند حق امضا و یا بخشی از وظایف اجرایی خود را به قائم مقام، معاونین خود و یا کارمندان بانک مرکزی تفویض کند.

تبصره ۲: اختیارات قائم مقام بجز مواردی که در این قانون تصریح شده است، از طرف رئیس کل تعیین می شود و در صورت غیبت، استعفا، معذوریت یا فوت رئیس کل، قائم مقام دارای کلیه اختیارات و وظایف رئیس کل می باشد. تبصره ۳: معاونان بانک مرکزی توسط رئیس کل منصوب می شوند. وظایف آنان نیز بوسیله وی تعیین می شود.

۳. سازمان

ماده ۱۵-

الف. بمنظور تحقق هدف مذکور در ردیف (۲) بند (ب) ماده (۴) این قانون، حفظ ثبات و سلامت بازار پول و نظام بانکی کشور و ایجاد سازوکار مناسب برای اجرای مقررات و نظارت مستمر و موثر بر اشخاص تحت نظارت، «سازمان نظارت بر مؤسسات اعتباری»^۱ به عنوان یک سازمان مستقل در مجموعه بانک مرکزی ایجاد میگردد.

ب. سازمان از اختیارات کامل برای طرح دعوی بر علیه کلیه اشخاص تحت نظارت و اشخاصی که بدون اخذ مجوز به انجام عملیات یا ارائه خدمات بانکی و ابزارهای پرداخت مبادرت می کنند، برخوردار میباشد.

^۱ نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری موضوع بسیار پیچیده ای است و بانکهای مرکزی دنیا تجربیات فراوانی در این زمینه دارند. بهترین تجربه، ایجاد یک نهاد نظارتی است که ضمن وابستگی ساختاری به بانک مرکزی و ارتباط تشکیلاتی با رئیس کل، از درجه ای از استقلال در تصمیمگیری و اجرا برخوردار باشد. این تجربه موفق جهانی، مبنای طراحی این بخش از قانون جامع بانکداری جمهوری اسلامی ایران است. سازمان نظارت بر مؤسسات اعتباری در مجموعه بانک مرکزی ایجاد می شود. رئیس آن با پیشنهاد رئیس کل منصوب می شود، اما عزل او نیازمند رأی هیأت عالی است. «کمیته مقررته گذاری و نظارت بانکی»، جزء اصلی سازمان است و تصویب کلیه مقررات و اقدامات نظارتی را برعهده دارد. رئیس کل بانک مرکزی، رئیس کمیته مزبور و رئیس سازمان، نایب رئیس و دبیر آن است. در عین حال، سازمان در برخورد با مؤسسات اعتباری متخلف، به عنوان یک سازمان مستقل عمل می کند و رئیس سازمان، همزمان، نقش دادستان انتظامی مؤسسات اعتباری را برعهده خواهد داشت.

پ. اساسنامه سازمان، توسط رئیس سازمان تهیه شده و پس از تأیید رئیس کل، به تصویب هیأت عالی می‌رسد. تصویب اساسنامه و استقرار سازمان نباید بیشتر از شش ماه از ابلاغ این قانون به طول بینجامد. تا قبل از تصویب اساسنامه و استقرار سازمان، رئیس سازمان به عنوان معاون نظارتی رئیس کل، عهده دار امور محوله خواهد بود.

ت. بودجه سالانه سازمان به صورت جداگانه به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

ث. نیروی انسانی، ساختمان، تجهیزات اداری، و بودجه موردنیاز سازمان در چارچوب مصوب هیأت عالی، توسط بانک مرکزی و با استفاده از امکانات موجود آن بانک تأمین می‌شود. کلیه درآمدهای سازمان، از قبیل جرایم دریافتی و کارمزد خدمات، درآمد بانک مرکزی محسوب شده و باید به حساب بانک مرکزی واریز گردد. متقابلاً کلیه هزینه‌های سازمان از طریق بودجه سالانه که به تصویب هیأت عالی می‌رسد، توسط بانک مرکزی تأمین می‌شود.

ه. رییس سازمان در مقابل هیأت عالی و رییس کل پاسخگوست.

ماده ۱۶- وظایف اصلی سازمان عبارتند از:

۱. انجام اقدامات لازم حفظ و ارتقای ثبات و سلامت اشخاص و گروههای تحت نظارت در چارچوب مصوبات کمیته مقررات و نظارت بانکی؛
۲. تهیه پیش‌نویس مقررات مرتبط با عملیات ناظر بر تأسیس، فعالیت، نظارت، اعمال قانون، انتقال داراییها و بدهیها، ادغام، گزیر، ورشکستگی، انحلال، و تصفیه کلیه اشخاص تحت نظارت جهت تصویب در کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی؛
۳. صدور، تعلیق و لغو مجوز کلیه اشخاص تحت نظارت پس از تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی؛
۴. پایش و گزارش مستمر شاخص‌های ثبات و سلامت بانکی، به تفکیک اشخاص تحت نظارت و در مورد کلیت نظام بانکی کشور؛
۵. نظارت حضوری و غیر حضوری بر حسن اجرای مقررات توسط اشخاص تحت نظارت و ارائه گزارش‌های ادواری؛
۶. اعمال مجازاتهای انتظامی بر اشخاص تحت نظارت مطابق با مواد (۱۳۹) و (۱۴۰) این قانون؛
۷. اعلان عمومی فهرست اشخاص تحت نظارت؛
۸. مدیریت فرایند بازسازی یا گزیر اشخاص تحت نظارت.

ماده ۱۷- وظائف رئیس سازمان عبارت است از:

۱. اداره کلیه امور سازمان؛
 ۲. اجرای مصوبات هیأت عالی و کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی؛
 ۳. نمایندگی سازمان در کلیه مراجع رسمی داخلی و خارجی با حق توکیل.
- تبصره ۱: معاونان سازمان به پیشنهاد رئیس سازمان و با حکم رئیس کل منصوب میشوند.
- تبصره ۲: رئیس سازمان میتواند حق امضاء و قسمتی از اختیارات خود را به معاونین خود و یا کارکنان سازمان تفویض نماید.

ماده ۱۸- در صورت معذوریت رئیس سازمان از انجام وظائف (به تشخیص هیأت عالی)، استعفا یا فوت وی، تا زمان انتصاب فرد جایگزین یکی از معاونین رئیس سازمان به انتخاب رئیس کل، عهده‌دار امور سازمان خواهد بود.

ماده ۱۹- رئیس سازمان موظف است در انتهای هر فصل، گزارش نظارتی مشتمل بر اقدامات نظارتی صورت گرفته توسط سازمان، وضعیت ثبات و سلامت نظام بانکی و برنامه نظارتی آتی سازمان را پس از تصویب در کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی به رئیس کل و سایر اعضای هیأت عالی ارائه نماید.

ماده ۲۰- سازمان مکلف است در صورتی که تشخیص دهد که عملکرد یک شخص حقیقی یا حقوقی، غیر از بانک ها و سایر اشخاص و گروه‌های تحت نظارت، موجب اخلال در نظام بانکی کشور شده یا خواهد شد، مراتب را به هیأت عالی گزارش نموده، در صورت تأیید هیأت عالی شخص موردنظر را موقتاً جزء اشخاص تحت نظارت سازمان منظور نماید.

۴. شورای فقهی^۱

ماده ۲۱- برای حصول اطمینان از اجرای صحیح عملیات بانکی بدون ربا در نظام بانکی کشور و جهت نظارت بر عملکرد نظام بانکی و اظهارنظر نسبت به رویه‌ها و ابزارهای رایج، شیوه‌های عملیاتی، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها، چارچوب قراردادهای و نحوه اجرای آن‌ها از جهت انطباق با موازین فقه اسلامی در بانک مرکزی و اشخاص تحت نظارت، شورای فقهی بانک مرکزی با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

۱. پنج فقیه (مجتهد متجزی) در حوزه فقه معاملات و صاحب‌نظر در مسائل پولی و بانکی؛
 ۲. رئیس کل؛
 ۳. رئیس سازمان؛
 ۴. یک نفر حقوقدان آشنا به مسائل پولی و بانکی و یک اقتصاددان (هر دو با معرفی رئیس کل)؛
 ۵. یک نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی با اولویت آشنایی با بانکداری اسلامی به انتخاب مجلس شورای اسلامی (به عنوان عضو ناظر)؛
 ۶. یکی از مدیران عامل بانک‌های دولتی به انتخاب وزیر امور اقتصادی و دارایی.
- تبصره ۱: فقهای عضو این شورا به پیشنهاد رئیس کل و تأیید فقهای شورای نگهبان انتخاب و با حکم رئیس کل بانک مرکزی منصوب می‌شوند.
- تبصره ۲: مصوبات شورای فقهی لازم‌الرعایه است. رئیس کل اجرای مصوبات شورا را پی‌گیری و بر حسن اجرای آن‌ها نظارت می‌کند. حکم این ماده نافی اختیارات و نظارت فقهای شورای نگهبان در اصل چهارم قانون اساسی نمی‌باشد.
- تبصره ۳: اعضای صاحب رأی این شورا برای چهار سال تعیین می‌شوند و این ماموریت برای یک دوره دیگر قابل تمدید است.
- تبصره ۴: جلسات شورای فقهی با حضور دو سوم اعضا مشتمل بر رئیس شورا و حداقل سه نفر از فقهای عضو شورا رسمیت می‌یابد و تصمیمات شورا با رأی موافق اکثریت فقهای حاضر عضو شورا اتخاذ می‌شود.
- تبصره ۵: شورای فقهی موظف است در صورت اطلاع از هرگونه تخطی عملکردی بانک مرکزی از مصوبات شورا، مراتب را به رییس کل اعلام نماید. مسئولیت نهایی پاسخگویی در این زمینه بر عهده رئیس کل است.

۵. کمیته سیاست گذاری پولی و ارزی^۲

^۱ ایجاد شورای فقهی بانک مرکزی، در قانون برنامه ششم توسعه به تصویب نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای محترم نگهبان رسیده است.

^۲ هیأت عالی بانک مرکزی در ذیل خود دو کمیته اصلی دارد: «کمیته سیاست گذاری پولی و ارزی» و «کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی». رئیس هر دو کمیته، رئیس کل بانک مرکزی است؛ نائب رئیس و دبیر کمیته سیاست گذاری پولی و ارزی، قائم مقام رئیس کل است و دبیرخانه کمیته مزبور در حوزه قائم مقام رئیس کل ایجاد می‌شود؛ نائب رئیس و دبیر کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی، رئیس سازمان نظارت بر مؤسسات اعتباری است و دبیرخانه کمیته مزبور هم در آن سازمان ایجاد می‌شود. چهار عضو از اعضای هیأت عالی (اعضای اقتصاددان و متخصص در مدیریت مالی (finance)) عضو کمیته سیاست گذاری پولی و ارزی هستند که وظیفه سیاست گذاری و تنظیم بازارهای پول و ارز کشور را برعهده دارد. چهار عضو دیگر (خبیره حقوق بانکی، خبیره مدیریت بانکی، خبیره حسابداری بانکی و خبیره بانکداری اسلامی) عضو کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی هستند که وظیفه تنظیم مقررات بانکی و نظارت بر مؤسسات اعتباری را برعهده دارد. رئیس کل، حلقه

ماده ۲۲-

الف. اعضاء کمیته سياست گذارى پولى و ارزى عبارتند از:

۱. رييس كل به عنوان رئيس كمیته؛
۲. قائم مقام رئيس كل به عنوان دبیر کمیته؛
۳. اعضاء غير اجرائی هیات عالی موضوع ردیف های (۱) و (۲) بند (ب) ماده (۷)؛
۴. دو نفر از معاونان رييس كل به انتخاب وی؛
۵. حداقل دو و حداکثر چهار نفر خبره اقتصادى مسلط به ابزارهای سياست پولی به پیشنهاد رئيس كل و تصویب هیأت عالی.

تبصره ۱: دبیرخانه کمیته سياست گذارى پولی و ارزى در بانک مرکزی و در حوزه قائم مقام رئيس كل تشكيل می شود.
تبصره ۲: اشخاص موضوع بند (۵) به صورت تمام وقت در دبیرخانه کمیته سياست گذارى پولی و ارزى خدمت خواهند کرد و می توانند از میان کارشناسان خبره بانک مرکزی انتخاب شوند. طول دوره خدمت این اعضا دو سال بوده و انتخاب مجدد آنها بلامانع است. عزل این اعضا منوط به تصویب اعضاء هیأت عالی میباشد.

ب. وظائف کمیته سياست گذارى پولی و ارزى عبارت است از:

۱. پایش مستمر اقتصاد کشور، بازار پول، ارز و سرمايه و تأثیرات متقابل آنها بر یکدیگر؛
 ۲. تصميم سازی در خصوص سياستهای پولی و ارزى و نحوه استفاده از ابزارها؛
 ۳. ارزیابی اثربخشی سياستهای پولی و ارزى بانک مرکزی؛
 ۴. تصميم سازی در خصوص میزان، ترکیب و کیفیت ذخائر بین المللی کشور؛
 ۵. تصميم سازی در مورد ابزارهای پرداخت؛
 ۶. تهیه پيش نویس گزارش های بانک مرکزی شامل گزارشهای شش ماهه رئيس كل به رئيس جمهور، مجلس شورای اسلامی و مردم؛
 ۷. انجام ساير اموری که توسط هیأت عالی یا رئيس كل به کمیته ارجاع می شود.
- تبصره: تصميمات کمیته سياست گذارى پولی و ارزى پس از تصویب در هیأت عالی، نافذ خواهد بود.

۶. کمیته مقررات گذارى و نظارت بانكى

ماده ۲۳-

الف. اعضاء کمیته مقررات گذارى و نظارت بانكى عبارتند از:

۱. رييس كل به عنوان رئيس كمیته؛
۲. رئيس سازمان به عنوان نایب رئيس و دبیر کمیته؛
۳. اعضاء غير اجرائی هیات عالی موضوع ردیف های (۳) تا (۶) بند (ب) ماده (۷)؛
۴. دو نفر از معاونان رييس سازمان به انتخاب وی؛
۵. حداقل دو و حداکثر چهار نفر خبره بانكى به پیشنهاد رئيس سازمان و تصویب هیأت عالی.

وصل این دو کمیته است و هیأت عالی، تصمیمگیر نهائی در خصوص مصوبات کمیته های مزبور می باشد. این ساختار، با هدف تخصصی کردن، چابک سازی و پاسخگو نمودن بانک مرکزی در سياست گذارى و اجراء و با استفاده از تجربیات موفق جهانی طراحی شده است.

تبصره ۱: دبیرخانه کمیته مقررات و نظارت در حوزه رئیس سازمان تشکیل می شود. اشخاص موضوع بند (۵) به صورت تمام وقت در دبیرخانه کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی خدمت خواهند کرد و می توانند از میان کارشناسان خبره بانک مرکزی یا سازمان انتخاب شوند. طول دوره خدمت این اعضا دو سال بوده و انتخاب مجدد آنها بلامانع است. عزل این اعضا منوط به تصویب اعضای هیأت عالی می باشد.

ب. وظائف کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی عبارت است از:

۱. تصویب مقررات ناظر بر تأسیس، فعالیت، نظارت، اعمال قانون، انتقال داراییها و بدهیها، بازسازی، گزیر، ادغام، ورشکستگی، انحلال، و تصفیه اشخاص تحت نظارت؛
۲. وضع مقررات مربوط به انتقال و تسویه تراکنشهای پولی؛
۳. تنظیم مقررات مربوط به معاملات بین المللی و نظارت بر اجرای آنها؛
۴. وضع مقررات ناظر بر ایجاد تعهد ارزی و نظارت بر اجرای آن؛
۵. موافقت با صدور مجوز برای اشخاص تحت نظارت؛
۶. موافقت با تقاضای اشخاص تحت نظارت برای تعلیق یا لغو مجوز؛
۷. اتخاذ تصمیم در خصوص بانک هایی که در وضعیت «نامناسب»، «در معرض خطر» یا «بحرانی» قرار دادند؛
۸. تدوین و تصویب شاخص های ثبات و سلامت بانکی؛
۹. تهیه پیش نویس گزارش های نظارتی رئیس سازمان؛
۱۰. سایر اموری که توسط هیأت عالی، رئیس کل یا رئیس سازمان به کمیته ارجاع می شود.

پ. مصوبات کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی باید بلافاصله در اختیار اعضای هیأت عالی قرار گیرد. در صورتی که ظرف سه روز کاری، اعتراضی به دبیرخانه کمیته مقررات گذاری و نظارت واصل نشود، مصوبه مورد نظر، مصوبه قطعی هیأت عالی تلقی شده و لازم الاجرا خواهد بود. در صورت وصول اعتراض، رئیس کل موظف است موضوع را در اولین جلسه عادی یا فوق العاده هیأت عالی به بحث بگذارد و هیأت عالی در مورد موضوع تصمیم گیری کند. در موارد مهم، به تشخیص رئیس کل یا رئیس سازمان، مهلت اعتراض کاهش می یابد.

۷. هیأت انتظامی مؤسسات اعتباری

ماده ۲۴- جهت رسیدگی به تخلفات اشخاص تحت نظارت و صدور احکام انتظامی برای آنها، هیأت های انتظامی بدوی و تجدیدنظر مؤسسات اعتباری در سازمان تشکیل می شود. هیأت انتظامی بدوی مؤسسات اعتباری متشکل از پنج نفر می باشد که عبارتند از:

۱. در ادبیات بانکداری مدرن، بانک ها برحسب کمیت و کیفیت دارائیها و بدهیها و میزان سرمایه آنها، یکی از پنج وضعیت زیر را خواهند داشت:

- مناسب (well capitalized)؛
- قابل قبول (adequately capitalized)؛
- نامناسب (undercapitalized)؛
- در معرض خطر (significantly undercapitalized)؛
- بحرانی (critically undercapitalized).

اگر بانکی در وضعیت «نامناسب» قرار گیرد، بانک مرکزی موظف است عملیات بازسازی (recovery) آن بانک را فوراً آغاز کند. همچنین اگر بانکی در وضعیت «در معرض خطر» یا «بحرانی» قرار گیرد، بانک مرکزی باید بلافاصله عملیات «گزیر» (resolution) آن بانک را شروع کند. هدف از عملیات «بازسازی»، بازگرداندن بانک به وضعیت «قابل قبول» یا «مناسب» است؛ در عملیات «گزیر» هم، هدف اولیه بانک مرکزی، احیاء بانک است، و در صورتی که احیاء بانک امکان پذیر نباشد، بانک مرکزی موظف است آن را با کمترین هزینه اجتماعی و مالی ممکن، منحل کند. با توجه به ارتباطات وسیع بانک ها با مردم، ورشکستگی و انحلال بانک، مستلزم فرایند خاص و تمهیدات بسیار ویژه ای است که بتواند تنش های اجتماعی منبعت از انحلال بانک را به حداقل ممکن برساند. به این فرایند، «گزیر» (resolution) گفته می شود. احکام مربوط به بازسازی و گزیر بانک ها در فصل چهاردهم به تفصیل آمده است.

۱. دو قاضی خبره با شناخت کافی در امور بانکی به انتخاب رئیس قوه قضائیه؛

۲. سه کارشناس خبره بانکی مورد تأیید هیأت عالی، یک نفر به پیشنهاد رئیس کل و دو نفر به پیشنهاد رئیس سازمان. همچنین هیأت انتظامی تجدیدنظر مؤسسات اعتباری متشکل از پنج نفر به شرح زیر است:

۱. رئیس کل بانک مرکزی؛

۲. اعضای غیر اجرائی بندهای (۳) تا (۶) بند (ب) ماده (۷).

تبصره ۱: رئیس سازمان با حفظ مسؤلیت، به عنوان دادستان انتظامی مؤسسات اعتباری تعیین می شود و بدون حق رأی در جلسات هیأت انتظامی مؤسسات اعتباری شرکت می کند.

تبصره ۲: رئیس کانون بانکها میتواند بدون حق رأی در جلسات هیأت انتظامی مؤسسات اعتباری شرکت نماید.

تبصره ۳: تصمیمات هیأت‌های انتظامی مؤسسات اعتباری با حداقل سه رأی موافق اتخاذ می شود.

تبصره ۴: دستورالعمل‌های مربوط به ترتیب رسیدگی و تشخیص تخلفات و تعیین مجازات‌های انتظامی مربوط به انواع تخلفات در چارچوب قانون، به تصویب کمیته مقررات‌گذاری و نظارت خواهد رسید.

تبصره ۵: اعضای هیأت انتظامی بدوی به مدت دو سال انتخاب میشوند و انتخاب مجدد آنها بلامانع است. اعضای هیأت انتظامی بدوی به صورت موظف در سازمان استقرار خواهند داشت.

تبصره ۶: عزل کارشناسان عضو هیأت انتظامی بدوی منوط به تأیید دو سوم اعضای هیأت عالی است.

تبصره ۷: یکی از کارشناسان عضو هیأت انتظامی بدوی به انتخاب رئیس سازمان، به عنوان دبیر هیأت‌های انتظامی مؤسسات اعتباری منصوب می شود. دبیرخانه هیأت در سازمان مستقر خواهد بود.

تبصره ۸: آراء هیأت انتظامی تجدیدنظر قطعی و لازم الاجراست. مراجع قضایی قبل از رسیدگی به شکایات واصله علیه مصوبات این هیأت‌های انتظامی و صدور حکم قطعی، نمیتوانند حکم توقف اجرای مصوبات هیأت‌های مزبور را صادر کنند.

۸. حسابرس بانک مرکزی و سازمان

ماده ۲۵- حسابرس مستقل بانک مرکزی توسط هیأت عالی تعیین می شود.

فصل پنجم- سیاست گذاری‌های بانک مرکزی و ابزارهای در اختیار

ماده ۲۶- مسؤلیت انحصاری اتخاذ سیاست های پولی، ارزی و نظارت بانکی با بانک مرکزی است که از طریق مصوبات هیأت عالی، در جلسات ویژه ای تحت عنوان «جلسات سیاست گذاری پولی» اعمال می شود. دستور جلسات سیاست گذاری پولی توسط کمیته سیاست گذاری پولی و ارزی تهیه می شود.

نحوه تشکیل جلسات سیاست گذاری پولی:

ماده ۲۷- هیأت عالی موظف است در اولین جلسه هر فصل، جلسه‌ای صرفاً با دستور بررسی وضعیت، تصویب سیاست‌های پولی، ارزی و نظارت بانکی به ریاست رئیس کل تشکیل دهد. جلسات فوق‌العاده سیاست گذاری نیز به درخواست رئیس کل، رئیس سازمان و یا دو عضو غیر اجرائی هیأت عالی تشکیل میشود. وزیر امور اقتصادی و دارایی یا یکی از معاونین وی، رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی و رؤسای اتاقهای سه‌گانه میتوانند بدون حق رأی در جلسات سیاست گذاری پولی شرکت کنند.

تبصره ۱: در صورت عدم امکان حضور رئیس کل در جلسات هیأت سیاست گذاری پولی، دلایل عدم حضور باید به صورت مکتوب به هیأت عالی اطلاع داده شود و در مشروح مذاکرات جلسه قید شود.

تبصره ۲: رئیس کل می تواند افرادی از بخش دولتی، تعاونی یا خصوصی و یا کارشناسان مستقل را به منظور اطلاع از نظرات مشورتی آنان به صورت موردی برای حضور در جلسات سیاست گذاری دعوت کند.

تبصره ۳: اعضای هیأت عالی و مدعوین موظف به حفظ اطلاعات و گزارش های ارائه شده میباشند، مگر در مواردی که قانوناً مکلف به اظهار نظر یا ادای شهادت شوند.

نحوه تصمیم گیری در جلسات سیاست گذاری پولی

ماده ۲۸- دبیر هیأت عالی موظف است در هر جلسه سیاست گذاری بر اساس مصوبات و گزارش های کمیته سیاست گذاری پولی و ارزی، سه گزارش به شرح (۱) وضعیت اقتصاد کلان و متغیرهای پولی و مالی، (۲) چشم انداز و نااطمینانی های آتی اقتصادی، و (۳) پیشنهادهای سیاست گذاری را در ابتدای جلسه ارائه کند. رئیس سازمان نیز مکلف است، گزارشی از وضعیت اشخاص تحت نظارت در معرض خطر و وضعیت ثبات و سلامت نظام بانکی را ارائه نماید.

گزارش های موضوع این ماده باید به همراه مستندات مربوط، سه روز قبل از برگزاری جلسه عادی و هشت ساعت قبل از برگزاری جلسه فوق العاده در اختیار اعضای هیأت عالی، وزیر امور اقتصادی و دارائی و رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی و رؤسای اتاق های سه گانه قرار گیرد.

پس از بررسی گزارش های ارائه شده، در صورتی که هیچیک از حاضرین مخالفت یا ملاحظه ای نسبت به گزارش های ارائه شده اظهار نکنند، یا نظر آنان مورد تأیید اکثریت اعضای هیأت عالی حاضر در جلسه قرار نگیرد، گزارش های مزبور عیناً به عنوان مصوبه هیأت عالی تلقی خواهد شد. در صورت موافقت اکثریت اعضای هیأت عالی حاضر در جلسه با نظرات اصلاحی ارائه شده، مصوبه هیأت عالی متناسباً اصلاح می شود. چنانچه هریک از اعضای هیأت عالی، وزیر امور اقتصادی و دارائی، رئیس کمیسیون اقتصادی یا سایر مدعوین نسبت به تمام یا بخشی از گزارش های مزبور، ملاحظه ای داشته باشند که مورد پذیرش اکثریت اعضای دارای حق رأی قرار نگیرد و منجر به اصلاح متن گزارش نشود، ملاحظه مزبور به صورت جداگانه به مصوبه هیأت عالی الصاق خواهد شد.

مصوبات جلسات سیاست گذاری پولی هیأت عالی به همراه مستندات و منضمات آن، باید ظرف یک روز کاری توسط قائم مقام رئیس کل برای رئیس جمهور، رئیس مجلس شورای اسلامی و کلیه اعضای هیأت عالی ارسال شود. اطلاع رسانی عمومی درباره مذاکرات و تصمیمات جلسه سیاست گذاری پولی صرفاً توسط رئیس کل صورت میگیرد.

ابزارهای سیاست های پولی

ماده ۲۹- بانک مرکزی می تواند برای نیل به اهداف خود از روش ها و ابزارهای زیر استفاده کند:

۱. عملیات بازار باز؛
۲. تأمین کسری نقدینگی کوتاه مدت اشخاص تحت نظارت؛
۳. اعطای تسهیلات میان مدت به اشخاص تحت نظارت؛
۴. وضع سپرده قانونی؛
۵. پذیرش سپرده ویژه.

عملیات بازار باز

ماده ۳۰- بانک مرکزی می تواند به منظور اعمال سیاست های پولی و حفظ نرخ سود در محدوده موردنظر خود، در چارچوب ضوابطی که به تصویب شورای فقهی می رسد، از روش های زیر استفاده کند:

الف. خرید و فروش اوراق بهادار منتشرشده توسط دولت که اجازه انتشار آن ها قانوناً تحصیل شده باشد؛

ب. خرید و فروش اوراق بهادار منتشرشده توسط بانک مرکزی؛

ج. خرید و فروش ارزهای معتبر خارجی.

تبصره: بانک مرکزی صرفاً مجاز به خرید و فروش اوراق بهادار دولتی در بازار ثانویه و با قیمت هایی است که در بازار مزبور کشف می شود. خرید مستقیم اوراق بهادار دولتی از دولت، سپرده گذاری در حسابهای دولتی و یا اعطای تسهیلات به دولت توسط بانک مرکزی ممنوع است.

تأمین کسری نقدینگی کوتاه مدت بانکها

ماده ۳۱- بانک مرکزی مجاز است نقدینگی موردنیازبانکها را که در عملیات روزانه خود با مشکل کمبود نقدینگی مواجه می شوند، از طرق مورد تأیید شورای فقهی، با نرخ مصوب هیأت عالی و با دریافت وثائق زیر تأمین نماید:

الف. اوراق بهاداری که توسط دولت منتشر و یا تضمین شده است؛

ب. سایر اوراق مورد تأییددو سوم اعضای هیأت عالی.

تبصره: میزان استفاده از منابع بانک مرکزی در قالب خط اعتباری موضوع این ماده برای بانکها، محدود به حدودی است که توسط بانک مرکزی تعیین و اعلام می شود. هیأت عالی موظف است ظرف مدت دو ماه از تاریخ ابلاغ این قانون، دستور العمل تعیین میزان استفاده بانکها از خط اعتباری بانک مرکزی را تصویب کند. دستور العمل مزبور باید به گونه ای تدوین شود که سقف مجاز ماهانه هریک از بانکها برای استفاده از خط اعتباری بانک مرکزی به وضوح قابل محاسبه باشد.

اعطای تسهیلات میان مدت به بانک

ماده ۳۲- چنانچه بانک، به دلیل مواجه شدن با مشکل جدی نقدینگی، متقاضی استفاده از منابع بانک مرکزی بیشتر از حد مجاز مذکور در تبصره ماده ۳۱ باشد، رئیس سازمان موظف است بلافاصله تشکیل جلسه فوق العاده هیأت عالی را از رئیس کل درخواست نماید. جلسه فوق العاده هیأت عالی باید بلافاصله تشکیل شده و گزارش و پیشنهادهای بانک مرکزی و سازمان را در خصوص متقاضی مورد رسیدگی قرار دهد. هیأت عالی پس از استماع گزارش، می تواند با درخواست بانک متقاضی، مبنی بر استفاده از منابع بانک مرکزی در قالب اعطای تسهیلات، از طرق مورد تأیید شورای فقهی، موافقت نماید یا از سازمان بخواهد فرایند بازسازی یا گزیر را در مورد آن آغاز کند.

تبصره ۱: نرخ تسهیلات موضوع این ماده توسط هیأت عالی تعیین می شود.

تبصره ۲: اعطای تسهیلات موضوع این ماده، منوط به اخذ یک یا چند مورد از وثائق زیر است:

الف. ارزهای معتبر خارجی

ب. اوراق بهادار که توسط دولت منتشر یا تضمین شده است.

پ. قبض انبار، اسناد مالکیت کالاها یا مواد اولیه یا سایر اجناس که در برابر خطر نابودی و ضرر بیمه شده باشند.

ت. سپرده های موجود در بانک مرکزی یا دارایی هایی آن ها نزد نهادهای مورد قبول بانک مرکزی.

ث. سکه و شمش های استاندارد ساخته شده از طلا و دیگر فلزات گرانبها که بانک مرکزی مجاز به خرید و فروش آن ها باشد.

تبصره ۳: سررسید تسهیلات موضوع این ماده ۹۰ روز است. هیأت عالی می تواند تسهیلات مزبور را با رأی موافق دو سوم اعضاء تمدید نماید.

تبصره ۴: مانده بدهی قطعی بانکها به بانک مرکزی در پایان خرداد ۱۳۹۷ مشمول احکام این ماده نیست. همچنین، اضافه برداشت بانکها از بانک مرکزی در دو سال نخست اجرای این قانون، در حدودی که برای هر بانک در پیوست این قانون، که به صورت جداگانه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است، آمده، مشمول احکام این ماده نمی باشد.

تبصره ۵: پیوست این قانون، در ۳۷ قسمت تنظیم شده و نشان دهنده وضعیت کلیه بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی مجاز و فعال در زمان تصویب این قانون می باشد. احکام مختص به بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی که بدهی آنها به بانک مرکزی بیشتر از حد مجاز است، در پیوست مزبور آمده و به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.^۱

تبصره ۶: هیأت عالی می تواند به اقتضای تغییرات در وضعیت بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی، حدود مذکور در تبصره ۴ این ماده را تغییر دهد.

وضع سپرده قانونی

ماده ۳۳- بانک مرکزی مجاز است از اشخاص تحت نظارت سپرده قانونی دریافت نماید. نرخ و ارقام بدهی مشمول سپرده قانونی، دوره محاسبه و نحوه برخورد با تخلفات مربوط توسط هیأت عالی تعیین می شود. سپرده قانونی باید به صورت درصدی متناسب با پایه‌ی سپرده باشد و در بانک مرکزی نگهداری شود.

تبصره: هیأت عالی موظف است ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این قانون، دستورالعمل اجرایی این ماده شامل قواعد، نرخ، روند و دوره محاسبه نگهداری سپرده قانونی و نحوه برخورد با تخلفات مربوط را تصویب کند.

پذیرش سپرده ویژه

ماده ۳۴- بانک مرکزی مجاز است مطابق دستور العملی که به تصویب هیأت عالی و تأیید شورای فقهی می رسد، منابع مازاد بانکها را تحت عنوان سپرده ویژه دریافت نماید. نرخ سود سپرده ویژه توسط هیأت عالی تعیین می شود.

سایر ابزارها

ماده ۳۵- هیأت عالی می تواند در موارد ضرورت، برای نرخ سود سپرده‌ها و تسهیلاتی که بانکها در قالب عقود با نرخ سود ثابت به مشتریان خود اعطا می کنند، سقف تعیین کند.

^۱. این حکم، تمهید مقدمه برای مدیریت بحران بانکی کشور و جلوگیری از بازتولید آن است. پیوست این قانون از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و باید با هماهنگی کامل مجلس با بانک مرکزی و وزارت امور اقتصادی و دارائی تدوین شود. پیوست مزبور، در واقع، نقشه راه حاکمیت برای عبور خردمندان از بحران بانکی جاری و جلوگیری از بازتولید آن است.

فصل ششم - سیاست‌های ارتباطی بانک مرکزی

ماده ۳۶- بانک مرکزی موظف است از ابزارهای ارتباطی متناسب به منظور شکل دهی انتظارات، پیش بینی پذیری و اجرای سیاست های پولی استفاده کند. سیاست‌های ارتباطی بانک مرکزی به پیشنهاد رئیس کل به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

ماده ۳۷- استفاده از ابزارهای ارتباطی رسمی از جمله مصاحبه و سخنرانی برای اعلام نقطه نظرات بانک مرکزی و تبیین سیاست‌های پولی مصوب، صرفاً بوسیله رئیس کل انجام می پذیرد. هرگونه اظهار نظر اعضای هیأت عالی و کارکنان بانک مرکزی، نظر رسمی بانک مرکزی نبوده و باید به عنوان نظرات شخصی ابراز شود.

فصل هفتم: رابطه بانک مرکزی با نهادهای حاکمیتی

بانک مرکزی به عنوان بانکدار دولت

ماده ۳۸- دولت باید حساب‌های ریالی و ارزی خود و دستگاه‌های اجرایی در داخل و خارج از کشور را نزد بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران نگهداری کند. شرایط و ضوابط نگهداری حسابهای دولت نزد بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران به پیشنهاد رئیس کل و وزیر امور اقتصادی و دارایی، به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

نمایندگی مالی دولت در بازارهای بین‌المللی

ماده ۳۹- بانک مرکزی موظف است به‌عنوان نماینده مالی دولت در بازارهای بین‌المللی به درخواست وزیر امور اقتصادی و دارایی و تصویب هیأت عالی امور زیر را انجام دهد:

۱. فراهم کردن زمینه انتشار و عرضه اوراق بهادار ارزی به نمایندگی دولت در بازارهای بین‌المللی؛
۲. نگاهداری وجوه ریالی صندوق بین‌المللی پول، گروه بانک جهانی و موسسات بین‌المللی مشابه یا وابسته؛
۳. انعقاد موافقتنامه پرداخت در اجرای قراردادهای پولی، مالی، بازرگانی و حمل و نقل بین دولت و سایر کشورها؛
۴. امور مشابه به درخواست وزیر امور اقتصادی و دارایی.

تبصره: اجرای این ماده نباید موجب ایجاد تعهدات مالی برای بانک مرکزی شود.

ماده ۴۰- بانک مرکزی موظف است بدهیهای خارجی کشور را مدیریت نماید. دولت، شرکتهای دولتی و سایر اشخاص حقوقی و حقیقی موظفند در صورت ایجاد تعهدات بین‌المللی، آخرین وضعیت ایجاد یا انجام تعهدات مزبور را بلافاصله به بانک مرکزی اطلاع دهند. بانک مرکزی موظف است در گزارشهای ادواری خود به هیأت عالی، مجلس و دولت، آخرین وضعیت تعهدات ارزی کشور را گزارش نماید. ضوابط اجرای این ماده به تصویب هیأت عالی می‌رسد. هیأت عالی میتواند در موارد ضرورت ایجاد تعهد ارزی توسط دولت، شرکتهای دولتی و سایر اشخاص حقوقی و حقیقی را محدود نماید. مدیریت بدهیهای خارجی کشور به هیچوجه به معنی تضمین و یا بازپرداخت آنها توسط بانک مرکزی نمیباشد.

ماده ۴۱- رئیس کل نماینده دولت در صندوق بین‌المللی پول است و ارتباط دولت با صندوق بین‌المللی پول از طریق بانک مرکزی خواهد بود و انجام کلیه وظایف و اعمال اختیاراتی که به موجب قانون اجازه مشارکت دولت ایران در صندوق بین‌المللی پول، به بانک ملی ایران واگذار شده است، با بانک مرکزی می‌باشد.

مشاوره و گزارش‌دهی به دولت و مجلس

ماده ۴۲-

الف. بانک مرکزی در موضوعات اقتصادی مشاور دولت است. دولت باید در تهیه‌ی پیش‌نویس قوانین، تصویب‌نامه‌ها و برنامه‌های اقتصادی و مالی از جمله عملیات ارزی، بودجه‌ریزی و تأمین مالی بخش عمومی از داخل و خارج و تضامین آن، از بانک مرکزی گزارش مشورتی بخواهد و نظرات بانک مرکزی را در نظر بگیرد.

ب. بانک مرکزی و دولت موظفند یکدیگر را در خصوص موضوعات مربوط به سیاست‌های پولی و مالی آگاه نمایند. در این راستا وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌تواند بدون حق رای در جلسات هیأت عالی شرکت نماید. رئیس کل نیز می‌تواند بدون حق رای در جلسات هیأت وزیران شرکت نماید.

ج. بانک مرکزی موظف است در خصوص لوایح و طرح‌های مرتبط با اهداف و وظائف بانک مرکزی، نظرات خود را برای اطلاع نمایندگان، به رئیس مجلس شورای اسلامی ارائه کند.

پرداخت تنخواه به دولت

ماده ۴۳-

الف. بانک مرکزی تنها می‌تواند به دولت تنخواه با سررسید کمتر از یک سال اعطا کند. کل تنخواه باید در همان سال بودجه‌ای تسویه شود.

ب. مانده تنخواه دریافت شده دولت در هر مقطع از سال نباید از هفت درصد (۷٪) کل درآمدهای مالیاتی تحقق یافته دولت در سال گذشته تجاوز کند.

پ. مانده حسابهای دولت و سایر دارائی‌های دولت نزد بانک مرکزی، وثیقه تنخواه دریافتی دولت از بانک مرکزی است. ت. در صورت عدم تسویه تنخواه در ظرف زمانی مقرر، بانک مرکزی مکلف است تا زمان تسویه کامل، از اعطای هرگونه تنخواه جدید اجتناب کند.

عاملیت فروش ارزهای دولتی

ماده ۴۴-

الف. بانک مرکزی می‌تواند عاملیت خرید و فروش ارز برای دولت و دستگاه‌های اجرایی را به عهده بگیرد.

ب. بانک مرکزی می‌تواند ارز عرضه شده توسط دولت و دستگاه‌های اجرایی را خریداری نماید.

پ. بانک مرکزی نباید پیش از انتقال ارز به خریدار و دریافت وجه آن یا انتقال ارز به بانک مرکزی، معادل ریالی آنرا به دولت پرداخت نماید.

ت. هرگونه خرید و فروش ارز توسط بانک مرکزی به نرخ بازار انجام می‌شود.

ث. فروش ارز به قیمت کمتر از نرخ بازار توسط بانک مرکزی ممنوع است. فروش ارز متعلق به دولت برای مصارف خاص با کمتر از نرخ بازار، مستلزم اجازه مجلس شورای اسلامی است.

فصل هشتم - سیاست‌های ارزی و مدیریت ذخائر

ماده ۴۵- نظام ارزی کشور، «شناور مدیریت شده» است. سیاست‌های ارزی توسط هیأت عالی در راستای تحقق اهداف بانک مرکزی تنظیم می‌شود. بانک مرکزی می‌تواند از ابزارهای بازار ارز به شرح زیر استفاده کند:

۱. خرید و فروش ارز و مشتقات ارزی؛

۲. دریافت و یا اعطای تسهیلات ارزی در چارچوب این قانون؛

۳. سایر ابزارهای سیاست ارزی پذیرفته شده بین المللی که تناقضی با احکام این قانون ندارد.

تبصره ۱: مقررات مربوط به ورود و خروج ارز و پول رایج کشور به پیشنهاد رئیس کل یا رئیس سازمان به تصویب هیأت عالی می رسد. نظارت بر اجرای مقررات مذکور برعهده سازمان است.

تبصره ۲: مقررات مربوط به سپرده گیری و اعطای تسهیلات ارزی، معاملات، تعهدات یا تضمین پرداختهای ارزی توسط اشخاص تحت نظارت، به پیشنهاد رئیس کل یا رئیس سازمان به تصویب کمیته مقررات و نظارت می رسد. نظارت بر اجرای مقررات مذکور برعهده سازمان است.

تبصره ۳: هیأت عالی میتواند در شرایط اضطراری، با تصویب دوسوم اعضا، نظام ارزی کشور را به صورت موقت تغییر دهد. مدت مزبور نباید از یک سال تجاوز کند.

ماده ۶۶- بانک مرکزی موظف است با استفاده از ابزارهای پیش بینی شده در این قانون، ذخائر بین المللی کشور را با هدف اجرای سیاستهای پولی، اطمینان از عملکرد مطلوب نظام پرداختها، پشتیبانی از نظام ارزی و ایفای تعهدات کوتاهمدت بین المللی کشور مدیریت کند. چارچوب حاکم بر میزان، ترکیب، کیفیت و مدیریت نگهداری ذخایر بین المللی به گونه ای که با اهداف بانک مرکزی متعارض نبوده و درعین حال ارزش ذخایر بیشترین باشد، توسط هیأت عالی تعیین می شود. بانک مرکزی موظف است در نگهداری ذخایر بین المللی، استانداردها و قواعد بین المللی را رعایت و بر آن اساس به هیأت عالی گزارش دهد. بانک مرکزی موظف است به دولت و صندوق توسعه ملی در خصوص نگهداری ذخایر مشاوره دهد.

ماده ۶۷- بانک مرکزی به منظور مدیریت نگهداری ذخایر بین المللی و انجام عملیات ارزی میتواند به انجام عملیات زیر اقدام کند:

۱. خرید و فروش و معامله شمش یا سکههای طلا، یا سایر فلزات گرانبها؛

۲. خرید و فروش و معامله ارز خارجی با استفاده از تمام ابزارهای متداول؛

۳. خرید و فروش اوراق خزانه و سایر اوراق بهادار منتشره یا تضمین شده توسط دولتهای خارجی یا نهادهای بین المللی؛

۴. افتتاح و نگهداری حسابهای خارجی.

تبصره: مقررات ناظر بر اجرای این ماده، توسط هیأت عالی تصویب می شود.

ماده ۶۸-

الف. تغییرات ارزش ذخایر بین المللی بانک مرکزی اعم از طلا، حق برداشت مخصوص (SDR)، ارز و یا سایر ابزارهای مالی برحسب ریال، در «حساب اندوخته ذخایر بین المللی بانک مرکزی» ثبت می شود.

ب. چنانچه مانده حساب اندوخته ذخایر بین المللی بانک مرکزی مثبت باشد، مانده مزبور قابل برداشت نبوده و هیچگونه اعتبار یا بدهی نباید از آن محل ایجاد شود.

پ. در صورتی که مطابق صورتهای مالی بانک مرکزی، بانک مزبور در نتیجه تغییرات ارزش ذخائر بین المللی خود برحسب ریال در دوره مورد گزارش با زیان مواجه شده باشد و مانده حساب اندوخته ذخایر بین المللی بانک مرکزی برای پوشش مزبور کافی نباشد، دولت باید ظرف مدت ۳۰ روز از زمان تأیید حسابرس، اوراق بهادار دولتی را به میزان کسری در اختیار بانک مرکزی قرار دهد. اوراق مزبور در صورت افزایش مانده حساب اندوخته ذخائر بین المللی بانک مرکزی در سالهای بعد، متناسباً به دولت عودت داده خواهد شد.

ت. سود و زیان خالص موضوع این ماده در درآمد سالانه بانک مرکزی وارد نشده و مشمول مالیات نمیشد.

ث. بانک مرکزی طی یک ماه بعد از اتمام هر سال مالی، باید گزارش جزئیات واریز و برداشت از «حساب اندوخته ذخایر بینالمللی بانک مرکزی»، ارقام تغییر در تسعیر داراییها و مانده اوراق منتشره بند «پ» را به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارائه کند.

فصل نهم: صورت‌های مالی بانک مرکزی، حسابرسی و انتشار آنها

ماده ۴۹- صورت‌های مالی بانک مرکزی باید بر اساس استانداردهای بین‌المللی حسابرسی حداقل یکبار در سال توسط سازمان حسابرسی دولتی مورد حسابرسی قرار گیرد. صورت‌های مالی مزبور و یادداشت‌های همراه آن باید به تصویب هیأت عالی برسد. رئیس کل بانک مرکزی موظف است ظرف مدت سه ماه پس از پایان هر سال مالی صورت‌های مالی سال گذشته بانک مرکزی را که به تصویب هیأت عالی رسیده است، به همراه گزارش حسابرس مستقل برای رئیس جمهور و رئیس مجلس شورای اسلامی ارسال نماید. همچنین صورت‌های مالی مزبور باید در روزنامه رسمی کشور و پایگاه اطلاع‌رسانی بانک مرکزی منتشر گردد.

تبصره ۱: بانک مرکزی موظف است امکان دسترسی به کلیه اسناد، مدارک، داده‌ها و اطلاعات را برای حسابرس مستقل فراهم کند.

تبصره ۲: سازمان صورت‌های مالی مستقل ندارد. حسابرس مستقل موظف است در پایان هر سال، گزارش تفریغ بودجه سازمان را تهیه و به تصویب هیأت عالی برساند. گزارش تفریغ بودجه سازمان باید به پیوست صورت‌های مالی بانک مرکزی، برای رئیس جمهور و رئیس مجلس شورای اسلامی ارسال شود.

ماده ۵۰- بانک مرکزی موظف است حداقل ماهی یکبار، خلاصه‌ای از وضع حساب‌های خود را انتشار دهد.

ماده ۵۱-

الف. بانک مرکزی، موظف است در بهمن ماه هر سال بودجه سال آینده خود را برای تصویب به هیأت عالی ارائه کند. تفریغ بودجه بانک مرکزی توسط حسابرس مستقل بانک مرکزی تهیه و به تصویب هیأت عالی می‌رسد.
ب. سازمان، موظف است در بهمن ماه هر سال بودجه سال آینده خود را برای تصویب در هیأت عالی به رئیس کل ارائه کند. تفریغ بودجه سازمان توسط حسابرس مستقل بانک مرکزی تهیه و به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

ماده ۵۲- سرمایه بانک مرکزی متشکل از سرمایه پرداخت شده، اندوخته قانونی، اندوخته‌های احتیاطی، و سایر اندوخته‌ها و سود (و زیان) انباشته می‌باشد که متعلق به کشور جمهوری اسلامی ایران است و قابل واگذاری، انتقال، تهرین یا مصادره نمی‌باشد. سرمایه پرداخت شده بانک مرکزی مبلغ بیست و هشت هزار میلیارد ریال می‌باشد که تماماً پرداخت شده است. سرمایه بانک مرکزی به پیشنهاد هیأت عالی و موافقت هیأت وزیران، از طریق درج در لایحه بودجه قابل افزایش است. کاهش سرمایه بانک مرکزی صرفاً با تصویب مجلس شورای اسلامی مقدور است.

ماده ۵۳- سود خالص بانک مرکزی در هر سال مالی بر اساس استانداردهای حسابداری بینالمللی پس از انجام ذخیره‌گیری‌های لازم تعیین می‌شود. بانک مرکزی موظف است سالانه سی درصد سود خالص خود را در «حساب اندوخته عام» نگهداری نماید. سقف انباشته «حساب اندوخته عام» پنج برابر سرمایه پرداخت شده بانک مرکزی است. باقیمانده سود خالص بانک مرکزی به تدریج تا پایان سال مالی، یا به هر نحو دیگری که قانون معین کند، به دولت پرداخت خواهد شد.

ماده ۵۴- اگر بانک مرکزی طی سال مالی متحمل زیان شود، زیان مزبور باید از محل «حساب اندوخته عام» تامین شود. اگر میزان «حساب اندوخته عام» برای پوشش کل زیان کافی نباشد، دولت باید ظرف مدت ۳۰ روز از زمان تأیید

حسابرس، اوراق بهادار دولتی را به میزان کسری در اختیار بانک مرکزی قرار دهد. اوراق مزبور در صورت سودآوری بانک مرکزی در سال های بعد، متناسباً به دولت عودت داده خواهد شد.

ماده ۵۵-

الف. رویه های صدور اسناد تعهد آور صادره از بانک مرکزی، بر اساس دستورالعملی خواهد بود که به تصویب هیأت عالی می رسد.

ب. مدت و طرز نگاهداری اسناد، اوراق و دفاتر بانک مرکزی به صورت عین و همچنین طرز تبدیل آنها به عکس یا فیلم یا نظائر آن به موجب دستورالعملی است که به تصویب هیأت عالی خواهد رسید و این قبیل عکس ها و فیلم ها و نظائر آن در دادگاه ها پس از گذشتن مدت های مقرر در این دستورالعمل، حکم اصل اسناد را خواهند داشت.

فصل دهم: شورای هماهنگی ثبات مالی

ماده ۵۶- به منظور حمایت از ثبات نظام مالی کشور، ایجاد هماهنگی بیشتر میان نهادهای ناظر بر بازارهای مالی و افزایش اثربخشی سیاست های پولی و مالی، شورای هماهنگی ثبات مالی تشکیل می گردد.

اعضای شورای هماهنگی ثبات مالی عبارتند از:

۱. یکی از معاونین وزیر امور اقتصادی و دارائی به انتخاب وی؛

۲. قائم مقام رئیس کل بانک مرکزی؛

۳. رئیس سازمان مقررات و نظارت بانکی؛

۴. رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار؛

۵. رئیس کل بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۶. مدیرعامل صندوق ضمانت سپرده ها؛

۷. اعضای غیراجرایی موضوع ردیف های (۱) و (۲) بند (ب) ماده (۷) این قانون؛

۸. سه نفر خبره مالی موضوع بند (۸) ماده (۳) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران؛

۹. رئیس صندوق توسعه ملی.

تبصره ۱: رئیس و نائب رئیس شورا توسط اعضا برای مدت دو سال از میان اعضای ردیف های ۷ یا ۸ (هر ردیف یک نفر) انتخاب می شوند و انتخاب مجدد آن ها بلامانع است. مدیرعامل صندوق ضمانت سپرده ها، دبیر دائمی شورا است. تبصره ۲: جلسات شورای هماهنگی ثبات مالی با حضور دوسوم اعضا رسمیت می یابد و مصوبات آن با رأی اکثریت اعضای حاضر معتبر است.

ماده ۶۲- وظایف شورای هماهنگی ثبات مالی عبارتند از:

۱. ارائه مشاوره به دولت، بانک مرکزی، سازمان بورس اوراق بهادار، بیمه مرکزی، صندوق توسعه ملی و صندوق

های بازنشستگی

۲. شناسایی کاستی ها، نواقص و نقاط ضعف موجود در هر یک از بازارهای مالی کشور و ارائه راهکارهای

پیشنهادی برای اصلاح آن ها؛

۳. بحث و بررسی در خصوص ریسک های سیستمی در هر یک از بازارهای مالی و تاثیرات آن بر بخش های

مالی دیگر و ارائه راهکارهای پیشنهادی برای مهار این مخاطرات؛

۴. برقراری هماهنگی در نهادهای ناظر بر بازارهای پول، سرمایه و بیمه کشور و ارائه پیشنهادهایی برای حفظ

ثبات مالی؛

۵. ارائه راهکارهایی برای رفع اختلافات ما بین نهادهای ناظر بر بازارهای پول، سرمایه و بیمه کشور؛
۶. ارائه پیشنهاد به هریک از نهادهای ناظر بر بازارهای پول، سرمایه و بیمه کشور در جهت اصلاح یا ارتقاء مقررات موضوعه در هریک از بخش‌های بازار مالی.

تبصره ۱: جلسات شورای هماهنگی ثبات مالی حداقل یک بار در هر ماه تشکیل می‌شود. جلسات فوق العاده حسب مورد به درخواست وزیر امور اقتصادی و دارائی، رئیس کل بانک مرکزی، رئیس شورا یا حداقل سه نفر از اعضای دیگر شورا برگزار می‌شود. تشکیل جلسه فوق‌العاده از زمان درخواست نباید بیشتر از ۵ روز کاری به طول بینجامد.
تبصره ۲: شورا موظف به ارائه گزارش ثبات مالی شش ماهه حداکثر تا پایان مهرماه و گزارش سالانه حداکثر تا انتهای اردیبهشت ماه سال بعد به رئیس جمهور، رئیس مجلس شورای اسلامی و کمیسیون های اقتصادی و برنامه و بودجه است. بخش های قابل انتشار گزارش - به تشخیص شورا - توسط دبیرخانه برای اطلاع عموم منتشر می‌شود.
تبصره ۳: هریک از اعضای حقوقی شورا موظف به ارائه دقیق اطلاعات خواسته شده و در زمان‌های تعیین شده به دبیرخانه شورا می‌باشند.

تبصره ۴: هیأت عالی و کمیته سیاست گذاری پولی و ارزی بانک مرکزی، شورای عالی و هیأت مدیره بورس، شورای عالی بیمه و صندوق توسعه ملی موظفند دستور و صورت جلسات خود را برای رییس شورای هماهنگی ثبات مالی ارسال نموده و رییس این شورا حسب لزوم موارد مرتبط را در دستور کار شورا قرار میدهد.

ماده ۶۳- نهادهای مذکور در این بند باید در خصوص تصمیمات مربوط به میزان، شرایط، نرخ و زمان‌بندی انتشار اوراق بهادار و اشکال تأمین مالی مشابه، از جمله طرح‌های بیمه‌ای اثرگذار بر بازارهای پولی و مالی، قبل از اجرا نظر شورا را اخذ نمایند. سقف و ضوابط ایجاد بدهی و انتشار اوراق توسط دولت و شرکتهای دولتی، توسط قانون بودجه، قوانین برنامه و قوانین مربوطه تعیین می‌گردد.

فصل یازدهم - سایر موضوعات مربوط به بانک مرکزی

ماده ۶۴-

الف. بانک مرکزی دارای شخصیت حقوقی مستقل است و منحصراً به‌موجب این قانون و مقررات آن اداره می‌شود.
ب. مرکز اصلی بانک مرکزی در تهران است و میتواند با موافقت هیأت عالی در داخل و یا خارج از کشور شعبه و دفتر نمایندگی دایر نماید و یا به هر یک از بانکها نمایندگی بدهد.
پ. شمول قوانین مربوط به وزارتخانهها، شرکتهای دولتی و موسسات دولتی و وابسته، که پس از ابلاغ این قانون تصویب می‌شود، بر بانک مرکزی، مستلزم ذکر نام بانک مرکزی به صورت خاص است.
ت. انحلال بانک مرکزی فقط به موجب قانون امکانپذیر است.

ماده ۶۵-

الف. بانک مرکزی در راستای تعیین و تحقق اهداف، اجرای وظائف خود و به‌کارگیری ابزار موردنیاز، در چارچوب قانون از اختیار کامل برخوردار است.
ب. هیچ شخص و مقام دولتی و غیردولتی نباید اعضای هیأت عالی و کارکنان بانک مرکزی را در حوزه وظائف آنان تحت فشار قرار داده یا در انجام فعالیتهای قانونی آنها دخالت کند.
پ. اعضای هیأت عالی را نمیتوان بدلیل اتخاذ تصمیمات در چارچوب وظایف قانونی و یا اظهاراتی که به استناد قانون میکنند، تحت تعقیب قضایی قرار داد.

ماده ۶۶- بانک مرکزی مجاز به انجام امور ذیل نمی‌باشد:

الف. تضمین بدهیهای دولت یا نهادهای دولتی و یا هر شخص دیگر، یا اعطای تسهیلات به آنان جز در مواردی که در این قانون مجاز دانسته شده است؛

تبصره ۱: تضمین بدهی های خارجی دولت پس از اخذ وثیقه بلامانع است.

تبصره ۲: ایجاد اعتبار برای انجام طرح های توسعه ای دولت، صرفاً از طریق بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران و سازوکار مذکور در مواد ۶۷ تا ۷۸ این قانون مجاز است. استفاده از منابع بانک مرکزی برای تأمین هزینه های دولت، فراتر از تنخواه موضوع ماده ۴۳ این قانون مطلقاً ممنوع می باشد.

ب. هر گونه اعطای تسهیلات بدون اخذ وثیقه، به مؤسسات اعتباری نظیر واگذاری خط اعتباری یا تجویز اضافه برداشت از منابع بانک مرکزی؛

پ. خریداری و تملک انواع اوراق بهادار در عرضههای اولیه؛

ت. مشارکت با سایر اشخاص به نحوی که منجر به تعارض منافع شود؛

تبصره ۱: تشخیص تعارض منافع با هیات عالی است. این حکم شامل مشارکتهایی که قبل از تصویب این قانون صورت گرفته است نیز می شود.

ث. اقدام به انجام عملیات بانکی برای سایر اشخاص، به غیر از مؤسسات اعتباری، دولت و شرکت های دولتی و کارکنان خود.

تبصره ۲: کلیه تسهیلات اعطایی بانک مرکزی و مؤسسات اعتباری به مدیران و بازرسان کلیه دستگاههای اجرایی ماده ۵ خدمات کشوری، و یا تعهداتی که بانک ها به نفع آنها برعهده میگیرند، باید به ترتیبی که هیات عالی تعیین می کند، به صورت شفاف بر روی سایت ویژه ای در اختیار عموم قرار گیرد.

ج. انجام فعالیت اقتصادی و تجاری صرفاً به قصد کسب سود، یا انجام ندادن تکالیف قانونی صرفاً به دلیل ورود هزینه یا زیان مالی.

فصل دوازدهم- بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران^۱

ماده ۶۷- بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران، مؤسسه وابسته به بانک مرکزی است و به موجب این قانون و برای تحقق ردیف (۳) بند (ب) ماده (۴) آن تأسیس می شود.

ماده ۶۸- رئیس جمهور رئیس هیأت امنای بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران است و اعضای آن عبارتند از وزیر امور اقتصادی و دارائی، رئیس سازمان برنامه و بودجه و رئیس کل بانک مرکزی. همچنین یک نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس، به عنوان ناظر در جلسات هیأت امنای بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران شرکت می کند. اساسنامه بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران حداکثر یک ماه پس از تصویب این قانون توسط هیأت امنا تهیه و به تصویب هیأت وزیران می رسد. رئیس کل بانک مرکزی، همزمان، عهده دار ریاست بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران خواهد بود. بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران در تهران مستقر می شود و هیچ شعبه یا نمایندگی در استان ها نخواهد داشت.

^۱ فناوری بانک توسعه (development bank)، فناوری پیشرفته ای برای تأمین مالی زیرساخت ها و صنایع اساسی است. مأموریت اصلی بانک توسعه، ورود به عرصه هایی است که بخش خصوصی، آمادگی یا تمایلی برای ورود به آن عرصه ها را ندارد. بانک توسعه، شناخته شده ترین ابزار برای «خلق نقدینگی مولد» و مقابله با پدیده مخرب «انحراف نقدینگی» است.

ماده ۶۹- بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران تحت هیچ عنوان، حق سپرده‌گیری از بخش خصوصی (اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی) را ندارد و از انجام فعالیت‌ها و خدمات متعارف بانکداری، جز آنچه در این قانون مجاز دانسته شده، ممنوع است.

ماده ۷۰- ماموریت بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران عبارت است از:

- ایجاد اعتبار بلندمدت برای تأمین مالی «طرح‌های کلان توسعه‌ای»؛
- پشتیبانی از «بانک‌های توسعه‌ای بخشی» از طریق ایجاد اعتبار کوتاه مدت برای آن‌ها، بمنظور تأمین سرمایه در گردش ارزان قیمت موردنیاز واحدهای تولیدی.

تبصره ۱: طرح‌های کلان توسعه‌ای عبارتند از طرح‌های مربوط به احداث یا بازسازی زیرساخت‌ها و صنایع زیربنایی و تحول‌آفرین شامل گسترش زیرساخت‌ها و امکانات حمل و نقل دریایی، ریلی و جاده‌ای؛ ایجاد و نوسازی بخش‌های بالادستی و پایین دستی در صنعت نفت، گاز و پتروشیمی، فولاد و ... به منظور افزایش ارزش افزوده، ارتقاء کیفیت و کاهش قیمت تمام شده محصولات در بخش‌های مزبور و جلوگیری از صادرات فرآوری‌نشده؛ توسعه صنایع دانش بنیان و تغییر ترکیب سبد صادرات کشور به سمت کالاها و خدمات مبتنی بر دانش؛ بازآفرینی بافت‌های فرسوده شهری و طرح‌های مشابه.

تبصره ۲: وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، با تغییر اساسنامه بانک‌های صنعت و معدن، توسعه صادرات، توسعه تعاون، مسکن و کشاورزی، آن‌ها را به بانک‌های «توسعه‌ای بخشی» تبدیل کند. ماموریت بانک‌های توسعه‌ای بخشی، تأمین سرمایه در گردش ارزان قیمت برای واحدهای تولیدی و صادراتی، مطابق ماده ۷۵ این قانون است.

تأمین مالی طرح‌های کلان توسعه‌ای

ماده ۷۱- طرح‌های توسعه‌ای قابل تأمین مالی توسط بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران طرح‌هایی هستند که حسب تأیید سازمان برنامه و بودجه، از قابلیت ایجاد جریان درآمدی و جبران هزینه‌های انجام‌شده، پس از بهره برداری، برخوردار باشد. طرح‌های مزبور باید توسط عالی‌ترین مقام دستگاه ذی‌ربط برای درج در لایحه بودجه یا اصلاحیه آن، به دولت پیشنهاد شده باشد. تأمین مالی طرح‌های کلان توسعه‌ای توسط بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران، منوط به تصویب مجلس شورای اسلامی است.

ماده ۷۲- منابع ورودی و روش‌های در اختیار «بانک» برای تأمین مالی طرح‌های کلان توسعه‌ای عبارت است از:

۱. انتشار «اوراق توسعه» یا اوراق تسویه بلندمدت با قابلیت ابراء بین بانکی؛
۲. انتشار اوراق مشارکت خاص، به تفکیک طرح‌های کلان توسعه‌ای، بدون تضمین اصل و بدون سود علی الحساب (zero coupon).

تبصره ۱: اوراق توسعه موضوع بند یک این ماده، صرفاً قابل تملک توسط بانک ها بوده، در اتاق تسویه بین بانکی و به قیمت اسمی داد و ستد می شود و مستقیماً قابل عرضه به مجری یا معامله و نقل و انتقال در بازار نیست. اصل و سود علی الحساب این اوراق توسط دولت تضمین می شود.

تبصره ۲: طرح های کلان توسعه ای می تواند از طریق مشارکت بخش خصوصی با بخش عمومی (ppp) یا صرفاً توسط بخش عمومی اجرا شود. مشارکت بخش خصوصی با بخش عمومی، از طریق خرید اوراق موضوع بند دو این ماده انجام می شود. بخش خصوصی به میزانی که اوراق مشارکت خاص مربوط به هر پروژه را در اختیار دارد، می تواند در مدیریت آن پروژه مشارکت داشته باشد.

ماده ۷۳- پس از لازم الاجرا شدن این قانون، منابع پیش بینی شده در قانون بودجه برای طرح های کلان توسعه ای، به صورت ماهانه و با تخصیص صددرصد، توسط خزانه به حساب بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران نزد بانک مرکزی واریز می شود. بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران متناسب با مبالغ واریزی و با رعایت نرخ سپرده قانونی، برای طرح های کلان توسعه ای مورد نظر، از طریق انتشار اوراق توسعه مذکور در ماده ۷۲ ایجاد اعتبار می کند. چگونگی و زمان بندی تخصیص اعتبار به هر یک از طرح های کلان توسعه ای، براساس تفاهمنامه منعقد شده میان مجری آن طرح، بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران به عنوان تأمین مالی کننده، و سازمان برنامه و بودجه به عنوان ناظر، خواهد بود.

تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی

ماده ۷۴- پس از لازم الاجرا شدن این قانون، منابع موضوع ماده ۵۲ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و سایر منابعی که از این پس، در قوانین برنامه یا بودجه یا سایر قوانین برای کمک به بخش تولید اختصاص داده شده یا می شود، به صورت ماهانه و با تخصیص صددرصد به حساب بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران نزد بانک مرکزی واریز می شود. بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران موظف است متناسب با مبالغ مزبور و نرخ سپرده قانونی، «اوراق رونق» یا اوراق تسویه کوتاه مدت منتشر نموده و در اختیار بانک های توسعه ای بخشی قرار دهد. این اوراق به عنوان پشتیبان تسهیلات سرمایه در گردش که مطابق ماده ۷۵ این قانون توسط بانک های توسعه ای بخشی به واحدهای تولیدی فعال اعطا خواهد شد، مورد استفاده قرار می گیرد. اوراق رونق، صرفاً قابل تملک توسط بانک ها بوده، و به واسطه برخورداری از قابلیت ابراء، در اتاق تسویه بین بانکی به قیمت اسمی داد و ستد می شود و قابل عرضه به گیرندگان تسهیلات یا معامله و نقل و انتقال در بازار نیست. اصل و سود علی الحساب این اوراق توسط دولت تضمین می شود.

ماده ۷۵- بانک های توسعه ای بخشی موظفند به واحدهای تولیدی فعال، تا سقف حد اعتباری آن واحدها، تسهیلات ارزان قیمت اعطا کنند. نرخ سود تسهیلاتی که به پشتوانه «اوراق رونق» به تولیدکنندگان داده می شود، حداکثر نصف نرخ سود مجاز تسهیلات بانکی، که توسط بانک مرکزی تعیین می شود؛ یا سود متعارف تسهیلات در شبکه بانکی (در صورت عدم تعیین نرخ توسط بانک مرکزی) خواهد بود. پنجاه درصد دیگر، در قالب یارانه سود، از محل منابع مذکور در

ماده ۷۴، توسط بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران پرداخت می شود. سقف «اوراق رونق» قابل انتشار توسط بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران محدود به توانائی آن بانک در تأمین یارانه سود اوراق مزبور است. تبصره ۱: حد اعتباری هر واحد تولیدی برای استفاده از تسهیلات سرمایه در گردش ارزان قیمت موضوع این ماده، متناسب با میانگین فروش آن واحد که در اظهارنامه های مالیاتی اعلام شده و به تأیید سازمان امور مالیاتی رسیده باشد، تعیین می شود. هیأت امنای بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران نسبت مزبور را با توجه به منابع در اختیار بانک تعیین می کند. چگونگی تضمین تسهیلات اعطائی موضوع این ماده نیز توسط هیأت امناء بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران تعیین خواهد شد.

تبصره ۲: تسهیلات موضوع این ماده، از نوع تسهیلات قابل تکرار بوده و در صورت پرداخت سود متعلقه توسط واحد تولیدی، متناسب با فروش واحد مورد نظر، که به تأیید سازمان امور مالیاتی رسیده باشد، تکرار می شود. **ماده ۷۶-** بانک هایی که «اوراق توسعه» یا «اوراق رونق» در اختیار دارند، به همان میزان از سپرده های آن ها، مشمول نرخ سپرده قانونی صد درصد است. بانک ها موظفند اوراق مزبور را به عنوان سپرده قانونی برای همان بخش از سپرده های خود، نزد بانک مرکزی تودیع کنند.

ماده ۷۷- بانک مرکزی می تواند به منظور ایجاد هماهنگی بین اهداف مختلف خود، از جمله مدیریت حجم نقدینگی و تحریک تولید و اشتغال، نرخ سپرده قانونی را برای بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران، با تصویب هیأت عالی، متفاوت از نرخ مزبور برای شبکه بانکی کشور تعیین کند.

ماده ۷۸- بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران می تواند علاوه بر انتشار «اوراق توسعه» و «اوراق رونق»، به پیشنهاد مشترک دولت و بانک مرکزی و تصویب مجلس شورای اسلامی، اقدام به انتشار سایر انواع اوراق بهادار دولتی نماید. میزان اوراق قابل انتشار و محل مصرف منابع حاصل از آن، توسط مجلس شورای اسلامی تعیین می شود. زمان بندی انتشار و نرخ اوراق مزبور با نظر شورای هماهنگی ثبات مالی، موضوع ماده ۵۶ این قانون، تعیین خواهد شد.

بخش سوم- پول و نظام های پرداخت

ماده ۷۹-

الف. واحد پول جمهوری اسلامی ایران، ریال است.
ب. دارایی های بانک مرکزی، پشتوانه ریال منتشره می باشد.
پ. پول رایج کشور به صورت اسکناس و مسکوکات فلزی قابل انتشار است.
ت. فقط اسکناس و مسکوکات و سایر ابزارهای پرداخت رسمی به تأیید بانک مرکزی که در تاریخ تصویب این قانون در جریان بوده و یا طبق قانون انتشار می یابند، جریان قانونی داشته و به مبلغ اسمی، قوه ابراء دارند.
ث. تسویه هرگونه دین و یا بدهی، فقط با ابزارهای پرداخت مورد تأیید بانک مرکزی امکان پذیر است، مگر آن که قانون، شیوه دیگری را تعیین کرده، یا با رعایت مقررات، ترتیب دیگری بین بدهکار و بستانکار توافق شده باشد.
ج. مبلغ اسمی، شکل، جنس، رنگ، اندازه، نقشه و سایر مشخصات اسکناس ها و مسکوکات فلزی رایج کشور به پیشنهاد رئیس کل و تصویب هیأت عالی، تعیین می گردد.

چ. اسکناس دارای امضاء رئیس کل و وزیر امور اقتصادی و دارایی خواهد بود.
ح. میزان اسکناس و مسکوکات فلزی در گردش به پیشنهاد رئیس کل توسط هیأت عالی تعیین می شود.
خ. امتیاز انتشار پول رایج کشور منحصر در اختیار بانک مرکزی است.
د. شرایط و ترتیبات جایگزین نمودن اسکناسها و مسکوکات جدید با اسکناس و مسکوکاتی که از جریان خارج میشوند به وسیله هیأت عالی تعیین می شود. معادل ارزش اسکناسها و مسکوکاتی که صاحبان آنها در مهلت مقرر مراجعه نمیکنند به حساب درآمدهای بانک مرکزی منظور خواهد شد.
ذ. تعهد بانک مرکزی در مقابل اسکناسها یا مسکوکات منتشر شده، منحصر به پرداخت پول رایج کشور خواهد بود.

ماده ۸۰- جواهرات ملی موضوع قانون مصوب ۲۵ آبان ۱۳۱۶، متعلق به جمهوری اسلامی ایران است. نگاهداری و حفاظت از جواهرات ملی موضوع قانون مذکور بر عهده بانک مرکزی می باشد.

بخش چهارم - بانکداری

فصل سیزدهم - مقررات ناظر بر تأسیس و سهامداری بانک ها

ماده ۸۱- راه اندازی هر نوع کسب و کار در بازار پول کشور، از جمله ایجاد مؤسسات پولی و اعتباری، ایجاد شعبه، بجه یا نمایندگی، سپرده گیری از عموم تحت هر عنوان، ارائه انواع ابزارهای پرداخت و هر نوع فعالیت در نظام پرداخت، مستلزم کسب مجوز از سازمان است. سازمان موظف است اسامی کلیه مؤسسات دارای مجوز و شعب مجاز آن ها را به صورت عمومی منتشر نموده و به اطلاع نیروی انتظامی و قوه قضائیه برساند.

تبصره: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موظف است اشخاصی که بدون أخذ مجوز از بانک مرکزی مبادرت به اقدامات موضوع این ماده می نمایند را شناسایی نموده و ضمن اطلاع رسانی به بانک مرکزی، بی درنگ، نسبت به تعطیل و متوقف نمودن فعالیت آنها اقدام نماید. متخلفان با شکایت بانک مرکزی یا دادستان محل فعالیت مؤسسه به حسب اقتضاء به یک یا چند مورد از مجازات های درجه یک ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم خواهند شد. در صورتی که متخلف، شخص حقوقی باشد، مؤسسان، اعضای هیأت مدیره، مدیر عامل و سایر مدیران مؤثر مؤسسه (به تشخیص بانک مرکزی) دارای مسؤولیت کیفری بوده و تصدی پستهای مدیریتی آنها در حکم تصرف غیرقانونی در اموال عمومی تلقی شده و همگی این افراد به همراه شخص حقوقی متخلف، در قبال خسارات وارده به اشخاص ثالث مسؤولیت تضامنی خواهند داشت.

ماده ۸۲- کلیه بانکهای اعم از دولتی و غیردولتی مکلفند اساسنامه خود را حداکثر سه ماه پس از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، برای تأیید در کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی به سازمان تسلیم کنند. در مواردی که اساسنامه بانک دولتی قبلاً توسط مجلس شورای اسلامی یا مرجع ذیصلاح دیگر، تصویب شده باشد، قانون یا مصوبه مربوط، پس از تأیید اساسنامه جدید نسخ می گردد.

تبصره: مراجع ثبت شرکتها نمی‌توانند تغییرات در اساسنامه بانک‌ها را بدون اخذ مجوز از سازمان به ثبت برسانند. سازمان می‌تواند بانک‌ها را به درج برخی نکات لازم‌الرعایه در اساسنامه خود یا تغییر در مفاد آن مطابق با مصوبات هیأت مقررات‌گذاری و نظارت مکلف نماید.

ماده ۸۳- از ابتدای سال ۱۳۹۷ به مدت ۱۰ سال، تأسیس بانک خصوصی جدید، غیر از بانک قرض‌الحسنه ممنوع است.

فصل چهاردهم - مقررات ناظر بر مدیریت بانک

ماده ۸۴- مسؤولیت سیاست‌گذاری، انتخاب هیأت عامل، انتخاب رؤسای کمیته‌های وابسته به هیأت مدیره (کمیته‌های حاکمیت شرکتی و کنترل داخلی بانک) و نظارت بر کلیه امور بانک بر اساس قوانین و مقررات بر عهده هیأت مدیره‌ای است که از میان اشخاص حقیقی توسط مجمع عمومی انتخاب و به تأیید بانک مرکزی می‌رسد. هیأت مدیره بانک از کلیه اختیارات لازم برای تصمیم‌گیری در مورد اداره بانک، غیر از مواردی که طبق اساسنامه اخذ تصمیم درباره آنها در صلاحیت مجمع عمومی است، برخوردار می‌باشد. مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره نسبت به تخلفات بانک در مقابل بانک مرکزی و سایر مراجع ذی صلاح متضامنا مسئول هستند.

ماده ۸۵- هیأت مدیره بانک موظف است کمیته‌های مربوط به حاکمیت شرکتی و کنترل داخلی از جمله کمیته حسابرسی، کمیته عالی مدیریت ریسک، کمیته جبران خدمات، کمیته تطبیق قوانین و مقررات و سایر کمیته‌های ضروری حسب اعلام بانک مرکزی را تشکیل داده و ضوابط مربوط به فعالیت آنها را در چهارچوب مقررات این قانون و دستورالعمل‌های بانک مرکزی به مورد اجراء گذارد. نظام مناسب حاکمیت شرکتی و کنترل‌های داخلی بانک مشتمل بر ترکیب هر یک از کمیته‌ها، شرایط و مدت عضویت اعضاء، اختیارات، وظایف، نحوه برگزاری جلسات و حق الزحمه اعضا و سایر ضوابط مربوط در چهارچوب دستورالعملی خواهد بود که بنا به پیشنهاد سازمان به تصویب کمیته مقررات‌گذاری و نظارت بانکی می‌رسد.

تبصره ۱: حاکمیت شرکتی مجموعه‌ای از ساختارها و فرآیندهای ناظر بر روابط هیأت مدیره، هیأت عامل، سهامداران و سایر ذینفعان است که برای تحقق اهداف بانک، تأمین حقوق ذینفعان، حفظ ثبات و سلامت شبکه بانکی، کنترل تضاد منافع و ایجاد شفافیت حداکثری، در چارچوب قانون، توسط هیأت مدیره بانک تدوین شده و به تأیید کمیته مقررات‌گذاری و نظارت بانکی می‌رسد. نحوه توزیع اختیارات و مسؤولیت‌های هر یک از بخش‌های بانک، در چارچوب حاکمیت شرکتی تعیین خواهد شد. هیأت مدیره موظف است رعایت الزامات مربوط به حاکمیت شرکتی را از طریق کمیته‌های وابسته به هیأت مدیره (کمیته‌های حاکمیت شرکتی و کنترل داخلی) و واحدهای مرتبط با آن‌ها، مورد پایش دائمی قرار داده و در صورت احراز تخلف، تصمیم مقتضی اتخاذ نماید. هیأت مدیره بانک موظف است به منظور استقرار حاکمیت شرکتی، موارد زیر را در چارچوب دستورالعمل مذکور در تبصره ۲ این ماده، تدوین یا به‌روزرسانی نموده، و برای تأیید در کمیته مقررات‌گذاری و نظارت بانکی به سازمان ارسال کند:

۱. نظام جامع مدیریت ریسک؛
۲. سیاست‌های کلیدی در ارتباط با کفایت سرمایه، الزامات تطبیق، کنترل‌های داخلی و نظایر آن؛
۳. اصول و ضوابط شرعی در عملیات و خدمات بانک؛
۴. انتصابات و ضوابط تعیین حقوق و دستمزد؛
۵. ساختار گروهی بانک شامل شرکت مادر یا مؤسسات تابعه و وابسته و کنترل ریسکها و تضاد منافع مربوط؛

۶. آیین نامه مدیریت داخلی بانک و نحوه تفویض امور اجرایی به هیأت عامل.

تبصره ۲: سازمان موظف است ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون، دستورالعمل‌های لازم برای استقرار حاکمیت شرکتی در بانک‌ها را تهیه و به تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی برساند. دستورالعمل‌های یادشده باید متناسب با تحولات و نوآوری‌های صنعت بانکداری در حوزه حاکمیت شرکتی، به‌روزرسانی شود.

ماده ۸۶- کلیه دستگاه‌های اجرایی، اعم از دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی و نیز کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی غیر دولتی به تشخیص بانک مرکزی موظفند اطلاعات موردنیاز برای اعتبارسنجی و رتبه بندی مشتریان نظام بانکی را مستقیماً به بانک مرکزی، و یا بانک‌ها و شرکت‌های معرفی شده از طرف بانک مرکزی ارائه کنند.

ماده ۸۷- سازمان موظف است بسترهای لازم برای دسترسی برخط به کلیه اطلاعات مربوط به عملیات، خدمات، تراکنش‌های بانکی و سایر اطلاعات مورد نیاز برای نظارت بر اشخاص تحت نظارت از جمله، اطلاعات مربوط به بدهیهای غیرجاری، وثایق و ... را ایجاد و بروزرسانی نماید.

ماده ۸۸- کلیه بانک‌ها موظفند سامانه یکپارچه عملیات و خدمات بانکی خود را به گونه ای تنظیم و مدیریت کنند که هرگونه تغییر در متغیرهای زیر به صورت برخط و بلافاصله برای اعضای هیئت مدیره، اعضای هیئت عامل، بانک مرکزی و سازمان قابل مشاهده باشد. اعضای هیئت عامل و هیئت مدیره موظفند فعالیت هایبانک را به گونه ای تنظیم کنند که متغیرهای مزبور از حدود تعیین شده توسط قانون یا دستورالعمل‌های صادره توسط بانک مرکزی و سازمان، تجاوز نکند. اعضای هیئت عامل و هیئت مدیره در این خصوص متضامناً مسئول هستند و ادعای جهل نسبت به موارد زیر از آنان مسموع نیست:

۱. مانده سپرده‌ها، به تفکیک انواع سپرده؛
 ۲. مانده تسهیلات اعطائی، به تفکیک انواع تسهیلات؛
 ۳. مانده تعهدات پذیرفته شده به نفع اشخاص؛
 ۴. مانده تعهد کلان و تسهیلات اعطائی کلان، به تفکیک جاری، سررسیدگذشته، معوق، مشکوک الوصول و امهال شده؛
- تبصره: تعریف تعهد کلان، تسهیلات کلان و تسهیلات سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول و امهال شده به تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی رسیده و به بانک‌ها ابلاغ می شود.
۵. مانده تعهدات پذیرفته شده به نفع اشخاص مرتبط با بانک و تسهیلات اعطا شده به آنان، به تفکیک جاری، سررسیدگذشته، معوق، مشکوک الوصول و امهال شده؛
- تبصره: تعریف اشخاص مرتبط، به تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی رسیده و به بانک‌ها ابلاغ می شود.
۶. مانده تسهیلات اعطائی به دولت و دستگاه‌های اجرائی موضوع ماده ۵ قانون خدمات کشوری به تفکیک جاری، سررسیدگذشته، معوق، مشکوک الوصول و امهال شده؛
 ۷. صورت تفصیلی مانده تسهیلات اعطائی به مصادیق اشخاص مذکور در سه ردیف فوق به تفکیک جاری، سررسیدگذشته، معوق، مشکوک الوصول و امهال شده؛
 ۸. جمع مطالبات غیرجاری به تفکیک جاری، سررسیدگذشته، معوق، مشکوک الوصول و نسبت مطالبات غیرجاری به کل مطالبات (npi)بانک؛
 ۹. جمع مطالبات غیرجاری جاری (امهال) شده؛
 ۱۰. مانده بدهی به بانک مرکزی به تفکیک خط اعتباری، اضافه برداشت و سایر عناوین؛
 ۱۱. مانده طلب از بانک مرکزی؛

۱۲. مانده بدهی به سایر مؤسسات اعتباری، به صورت سرجمع و تفکیک شده؛
۱۳. مانده طلب از سایر بانک ها، به صورت سرجمع و تفکیک شده؛
۱۴. آخرین وضعیت بانک در اتاق تهاتر بین بانکی در سی روز گذشته؛
۱۵. جمع دارائی های غیر مالی بانک به تفکیک سهام، مستغلات و سائر به قیمت دفتری و برآورد قیمت روز؛
۱۶. جمع حقوق صاحبان سهام به تفکیک سرفصل؛
۱۷. ترکیب سهامداری بانک؛
۱۸. سهامداری بانک در سایر بنگاه های اقتصادی به تفکیک؛
۱۹. نسبت کفایت سرمایه بانک؛
۲۰. نسبت های نقدینگی بانک به تفکیک انواع و مقاطع زمانی موردنظر بانک مرکزی؛
۲۱. بدهی بانک به صندوق ضمانت سپرده ها؛
۲۲. میانگین و بالاترین نرخ سود علی الحساب پرداخت شده توسط بانک به سپرده گذاران یا تعهد شده به نفع آنان و مقایسه آن با نرخ های اعلامی بانک مرکزی در مقاطع زمانی موردنظر آن بانک؛
۲۳. میانگین و بالاترین نرخ سود تسهیلات دریافت شده یا تعهد گرفته شده از گیرندگان تسهیلات و مقایسه آن با نرخ های اعلامی بانک مرکزی در مقاطع موردنظر آن بانک؛
۲۴. سایر شاخص های عملکردی یا مدیریتی به تشخیص و اعلام هیئت مدیره بانک، بانک مرکزی یا سازمان.
- ماده ۸۹-** رئیس هیأت مدیره بانک موظف است گزارش های مربوط به عملکرد هیأت مدیره، هیأت عامل و کمیته ها و واحدهای حاکمیت شرکتی را که مطابق با زمانبندی و استاندارد مورد نظر بانک مرکزی تهیه شده است، پس از تأیید هیأت مدیره، به بانک مرکزی ارسال نموده و در چهارچوب ضوابط ناظر بر شفافیت و انتشار عمومی اطلاعات مؤسسات اعتباری که توسط بانک مرکزی تعیین می شود، به طرق مقتضی از جمله درج در پایگاه اطلاع رسانی بانک به صورت عمومی منتشر نماید.
- ماده ۹۰-** به کارگیری اشخاص در مسؤولیت های زیر در بانک ها، مستلزم تأیید صلاحیت آنان توسط کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی است:
۱. اعضای هیأت مدیره؛
 ۲. اعضای هیأت عامل؛
 ۳. حسابرس و بازرس قانونی؛
 ۴. اشخاص حقیقی که بیش از دو و نیم درصد و اشخاص حقوقی که بیش از پنج درصد سهام یا سرمایه بانک را به طور مستقیم یا غیرمستقیم در اختیار دارند.
- تبصره ۱: در صورتی که کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی احراز صلاحیت اشخاص برای سمت هایی غیر از سمت های مذکور در این ماده را لازم بدانند، می تواند بانک ها را مکلف کند قبل از انتصاب افراد به سمت های مزبور، از سازمان استعلام نمایند.
- تبصره ۲: ضوابط تأیید و سلب صلاحیت اشخاص مذکور در این ماده، به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی و تصویب هیأت عالی تعیین می گردد.
- تبصره ۳: مرجع رسیدگی به اعتراض اشخاصی که صلاحیت آن ها توسط کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی رد می شود، هیأت عالی است. هیأت عالی موظف است ظرف حداکثر یک ماه نسبت به شکایت شخص معترض اظهار نظر نماید. رای هیأت عالی قطعی است و قابل اعتراض در مراجع قضایی نمی باشد.

تبصره ۴: در صورتی که کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی یا سازمان برای تأیید صلاحیت اشخاص نیاز به استعلام از دستگاههای نظارتی داشته باشند، دستگاههای مزبور موظفند حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ وصول استعلام پاسخ دهند. عدم پاسخگویی در مهلت مقرر به منزله تأیید صلاحیت می‌باشد.

ماده ۹۱- اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل بانک ها باید دارای شرایط زیر باشند:

- (۱) دارا بودن تخصص و مهارت کافی در زمینه امور مالی و بانکی؛
- (۲) دارا بودن حداقل ده سال سابقه کار علمی در حوزه‌های مرتبط یا تجربه مدیریت ارشد در حوزه‌های بانکی؛
- (۳) آشنایی کافی با بانکداری اسلامی و احکام و ابزارهای آن؛
- (۴) دارا بودن حداقل دانشنامه کارشناسی مرتبط؛
- (۵) دارا بودن حسن شهرت و امانتداری؛
- (۶) نداشتن هیچ‌گونه سمت مدیریتی، اجرایی، کارشناسی یا مشاوره‌ای همزمان در آن بانک یا شرکت‌های وابسته به آن، و نیز در بانک‌ها دیگر و شرکت‌های وابسته به آن‌ها؛ ذی نفع واحد نبودن با تسهیلات گیرندگان کلان همان مؤسسه و سایر بانک‌ها؛ نداشتن مسؤلیت همزمان در دستگاه‌های اجرائی و نهادهای زیرمجموعه قوای سه گانه و سایر نهادهای حاکمیتی نظیر مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای نگهبان، نیروی‌های مسلح و نهادهای عمومی غیردولتی؛

(۷) نداشتن سهام در همان مؤسسه یا سایر بانک‌ها و شرکت‌های وابسته به آن‌ها، توسط خود و خویشاوندان درجه یک (همسر، فرزندان تحت تکفل)؛

(۸) نداشتن بدهی غیرجاری به بانک‌ها؛

(۹) نداشتن محکومیت قطعی به سرقت، ارتشاء، اختلاس، قاچاق، خیانت در امانت، کلاهبرداری، جعل و تزویر، پولشویی، تأمین مالی تروریسم، جرم مالیاتی، صدور چک بی‌محل، ورشکستگی به تقصیر و یا تقلب اعم از این که حکم از دادگاههای داخلی یا خارج کشور صادر شده یا محکوم، مباشر یا شریک یا معاون جرم بوده باشد.

تبصره ۱: در صورت داشتن دانشنامه کارشناسی ارشد یا دکتری مرتبط به تشخیص بانک مرکزی، حداقل سابقه کار مذکور در بند (۲) به ترتیب، شش و چهار سال خواهد بود.

تبصره ۲: مرجع تشخیص در مورد بندهای (۱) تا (۸) کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی است. مرجع صالح برای تشخیص و تطبیق احکام صادره از دادگاههای خارجی در مورد بند (۹)، دادسرای عمومی و انقلاب تهران است.

ماده ۹۲- بالاترین مقام اجرائی بانک، مدیرعامل است که از میان اشخاص حقیقی توسط هیأت مدیره انتخاب می‌شود. مدیرعامل، قائم‌مقام و معاونان خود را منصوب می‌کند. مدیرعامل، قائم‌مقام و معاونان وی، اعضای هیأت عامل بانک را تشکیل می‌دهند که مسؤلیت اجرای راهبردها و سیاستهای مصوب هیأت مدیره را بر عهده دارند. اعضای هیأت عامل در برابر تصمیماتی که بر خلاف قوانین و مقررات، مفاد اساسنامه، مصوبات مجمع عمومی و یا هیئت مدیره اتخاذ کرده‌اند مسؤلیت دارند و باید به هیئت مدیره پاسخگو باشند. انتصاب قائم‌مقام و معاونان مدیرعامل باید به تأیید هیأت مدیره برسد. حدود وظایف و اختیارات و مدت تصدی و حقوق و مزایای اعضای هیأت عامل در چارچوب قوانین و مقررات، توسط هیأت مدیره تعیین می‌شود.

ماده ۹۳- برکناری اعضای هیئت‌مدیره و مدیرعامل پیش از اتمام دوره قانونی، منوط به از دست دادن شرایط موردنیاز توسط اشخاص مزبور به تشخیص بانک مرکزی می‌باشد. در هر حال، عزل اشخاص یاد شده باید با ارایه ادله و مستندات کافی و پس از اخذ موافقت بانک مرکزی انجام شود.

ماده ۹۴- کیفیت اداره موقت بانک ها که به هر دلیل نظیر تطویل جریان بررسی صلاحیت، سلب صلاحیت، فوت یا استعفا، فاقد مدیرعامل یا اکثریت اعضای هیأت مدیره شده باشند و در اساسنامه در مورد آن چاره اندیشی نشده باشد، به موجب دستورالعملی خواهد بود که به تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی می‌رسد.

ماده ۹۵- رئیس هیأت مدیره بانک موظف است نسخه‌ای از قراردادهای استخدامی منعقد شده با اعضای هیأت مدیره، مدیرعامل، قائم مقام مدیرعامل، معاونین مدیرعامل و سایر مدیران ارشد بانک، به تشخیص بانک مرکزی، را به آن بانک ارسال نماید. تمدید دوره مسئولیت اشخاص یاد شده صرفاً برای هشت سال پیوسته امکان پذیر است. تبصره: رئیس هیأت مدیره موظف است حقوق، مزایا و پاداش‌های مربوط به اشخاص موضوع این ماده را در صورتهای مالی و پایگاه اطلاع رسانی بانک افشاء و منتشر نماید.

ماده ۹۶- تصدی همزمان ریاست هیأت مدیره و مدیر عامل توسط یک شخص و یا انتخاب اعضای هیأت عامل از میان اعضای هیأت مدیره در کلیه بانک‌ها ممنوع است.

ماده ۹۷- احکام مقرر در این فصل شامل بانک‌های دولتی نیز می‌شود.

ماده ۹۸- اکثریت اعضای هیأت مدیره بانک باید از اتباع ایران باشند.

ماده ۹۹- بازرس یا بازرسان اصلی و علی البدل بانکاز میان سازمان حسابرسی یا مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران که براساس ضوابطی که بنا به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت نظارت میرسد، تعیین میشوند، انتخاب و با حکم رئیس سازمان منصوب می‌گردند.

فصل پانزدهم - عملیات بانکی

ماده ۱۰۰- تجهیز سپرده توسط بانک‌ها در اشکال زیر مجاز است:

۱. سپرده جاری؛
۲. سپرده قرض الحسنه؛
۳. سپرده سرمایه گذاری عام؛
۴. سپرده سرمایه گذاری خاص.

تبصره: مؤسسات اعتباری غیربانکی مجاز به دریافت انواع سپرده دیداری (جاری و قرض الحسنه) نیستند.

ماده ۱۰۱- تسهیلات اعطائی بانک‌ها می‌تواند به اشکال زیر انجام شود:

۱. اعطای تسهیلات قرض الحسنه؛
۲. اعطای تسهیلات با نرخ سود معین؛
۳. اعطای تسهیلات با نرخ سود نامعین.

مقررات مربوط به سپرده جاری

ماده ۱۰۲- رابطه بانک با سپرده گذار در سپرده جاری، «قرض بدون بهره» است. بنابراین، مانده حساب های سپرده جاری متعلق به بانک می باشد و بانک متعهد است که معادل اصل سپرده جاری سپرده گذاران را عندالمطالبه، فوراً پرداخت کند.

ماده ۱۰۳- بانک مرکزی میتواند، بانکها را موظف کند بخشی از مانده حسابهای سپرده جاری را برای اعطای تسهیلات قرض الحسنه به اشخاص و موارد مذکور در ماده (۸۵) این قانون به مصرف برساند.

مقررات مربوط به سپرده قرض الحسنه و اعطای تسهیلات قرض الحسنه

ماده ۱۰۴- رابطه حقوقی سپردهگذار با بانک در سپرده قرض الحسنه، «وکالت برای اعطای قرض الحسنه» است. بانک موظف است در صورت تقاضای سپرده گذار، سپرده وی را فوراً پرداخت کند.

ماده ۱۰۵- پرداخت تسهیلات قرض الحسنه صرفاً برای ازدواج، تولد فرزند، فوت، درمان و بستری در بیمارستان، کمک به خانواده زندانیان و آزادی زندانیان جرائم غیرعمد نیازمند، کمک به تأمین مسکن مددجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی و زنان سرپرست خانوار و اشتغال آنان مجاز است. بانک مرکزی می تواند با تصویب شورای پول و اعتبار مصارف دیگری را به موارد فوق بیفزاید.

تبصره ۱: محدودیت مذکور در این ماده برای بانکهای قرض الحسنه وجود ندارد .

تبصره ۲: سقف و شرایط اعطای تسهیلات قرض الحسنه در هر مورد و سهم هریک از موارد مذکور در تبصره یک به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی می رسد. بانک مرکزی موظف است تمهیدات لازم برای توزیع عادلانه منابع قرض الحسنه در بین واجدین شرایط را فراهم آورد .

ماده ۱۰۶- مانده تسهیلات قرض الحسنه اعطائی بانکها نباید از مانده سپرده های قرض الحسنه آن ها کمتر باشد.

مقررات مربوط به سپرده سرمایه گذاری عام

ماده ۱۰۷- در سپرده سرمایه گذاری عام، بانک، وکیل سپرده گذار است. سپرده گذار می تواند سپرده خود را با اعلام قبلی، از بانک برداشت کند. فاصله اعلام تا پرداخت، نباید بیشتر از هفت روز کاری باشد.

ماده ۱۰۸- کلیه بانکها موظفند هنگام افتتاح حساب سپرده گذاری عام، موارد زیر را به سپرده گذار تفهیم نموده و صریحاً در قرارداد ذکر کنند:

۱. بانک حسب مقررات بانک مرکزی بخشی از سپرده دریافتی را به عنوان سپرده قانونی نزد بانک مرکزی تودیع خواهد نمود؛ همچنین، بانک موظف است مطابق ماده (۹۰) این قانون «ذخیره تعدیل سود» نگهداری کند؛

۲. بانک وجوه دریافتی از کلیه سپرده گذاران عام را به همراه منابع بانک و وجوه دریافتی از سایر بانک ها یا بانک مرکزی، برای اعطای تسهیلات با نرخ سود معین مورد استفاده قرار خواهد داد. سود سپرده گذاران در هر دوره، متناسب با سودی که در همان دوره از تسهیلات گیرندگان دریافت می شود، محاسبه خواهد شد؛

۳. سود واقعی سپرده گذار پس از پایان دوره مالی که در هر حال، بیشتر از سه ماه نخواهد بود، و مشخص شدن سود حاصل از به کارگیری سپرده های سرمایه گذاری عام، مشخص می شود و در صورتی که بیشتر از سود علی الحساب پرداختی به وی باشد، مابه التفاوت به بستانکار حساب وی منظور می گردد. در صورتی که سود واقعی کمتر از سود علی الحساب پرداخت شده به سپرده گذار باشد، مابه التفاوت از محل ذخیره تعدیل سود، یا از طریق کاهش نرخ حق الوکاله بانک، جبران خواهد شد. در صورت عدم تکافوی منابع مذکور، مابه التفاوت سود واقعی و سود علی الحساب پرداختی به سپرده گذار، به عنوان بدهی وی به بانک منظور می گردد.

مقررات مربوط به سود سپرده سرمایه گذاری عام

ماده ۱۰۹- بانک همامی توانند به سپرده گذاران سپرده های سرمایه گذاری عام، سود علی الحساب پرداخت نمایند؛ اما نمی توانند در هنگام سپرده گیری، نرخ را به عنوان نرخ سود قطعی اعلام یا تضمین کنند. بانک ها موظفند در پایان هر دوره مالی مابه التفاوت سود علی الحساب پرداخت شده و سود قطعی را به حساب سپرده گذاران منظور کنند. بانک مرکزی باید ترتیبی اتخاذ کند که طول دوره های مالی بانک ها برای محاسبه سود قطعی به حداقل ممکن برسد. بانک ها موظف هستند در صورتهای مالی خود نحوه محاسبه سود قطعی را با جزئیات مد نظر بانک مرکزی افشا نمایند.

ماده ۱۱۰- بانک مرکزی موظف است پیش از شروع هر دوره مالی، «نرخ سود قابل حصول» برای آن دوره را به اطلاع عموم برساند. «نرخ سود قابل حصول» نرخ است که با توجه به اوضاع اقتصادی، توسط هیأت عالی مناسب و قابل تحقق تشخیص داده می شود.

تبصره: عدم اعلام «نرخ سود قابل حصول» جدید، به منزله استمرار نظر قبلی هیأت عالی و عدم تغییر نرخ سود قابل حصول نسبت به دوره قبل است.

ماده ۱۱۱- بانک ها مجازند حداکثر معادل هفتاد درصد (۷۰٪) «نرخ سود قابل حصول» را به عنوان «سود علی الحساب» به سپرده گذاران سرمایه گذاری عام پرداخت کنند.

ماده ۱۱۲- عدم رعایت سقف نرخ سود علی الحساب مجاز توسط بانک ها و هرگونه تبلیغ یا تضمین برای پرداخت سود علی الحساب بیشتر از آن ممنوع بوده و مشمول مجازات های مذکور در مواد ۱۳۹ و ۱۴۰ این قانون خواهد بود.

ماده ۱۱۳- بانک ها موظفند بلافاصله پس از پایان هر دوره مالی، سود تحقق یافته ناشی از سپرده های سرمایه گذاری عام را محاسبه و پس از کسر «ذخیره تعدیل سود» (موضوع ماده ۹۰ این قانون)، حق الوکاله بانک و سهم منابع غیرمتعلق به سپرده گذاران، باقیمانده سود را به نسبت مبلغ و مدت سپرده گذاری سپرده گذاران بین آنان تقسیم کنند.

ماده ۱۱۴- بانک‌ها موظفند در صورتی که سود حاصل از سپرده‌های سرمایه‌گذاری عام در هر دوره بیشتر از «سود قابل حصول» اعلام شده توسط بانک مرکزی باشد، تمام یا بخشی از آن را (به پیشنهاد هیأت مدیره مؤسسه اعتباری و تأیید کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی)، در حسابی تحت عنوان حساب «ذخیره تعدیل سود» در همان بانک، سپرده‌گذاری کنند. در صورتی که در برخی از دوره‌ها، سود تحقق یافته، کمتر از سود علی‌الحساب پرداخت شده به سپرده‌گذاران باشد، بانک می‌تواند کسری به وجود آمده را از محل مانده حساب «ذخیره تعدیل سود» برداشت کند.

تبصره: هیأت مدیره بانک و کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی موظفند در تعیین نرخ «ذخیره تعدیل سود» در هر دوره، نسبت کفایت سرمایه بانک، مانده «ذخیره تعدیل سود» از دوره‌های قبل و چشم‌انداز سودآوری دوره‌های بعد را مورد توجه قرار دهند.

مقررات مربوط به اعطای تسهیلات با نرخ سود معین

ماده ۱۱۵- بانک‌ها می‌توانند برای خرید کلیه کالاها و خدماتی که مبادله آنها منع شرعی و قانونی ندارد، از طریق عقود با نرخ سود معین، یعنی عقود که تعیین نرخ سود آنها در هنگام قرارداد شرعاً جایز است، مانند مرابحه و اجاره به شرط تملیک، به مشتریان خود تسهیلات پرداخت کنند.

ماده ۱۱۶- هیأت عالی مجاز است در صورت ضرورت، سقف نرخ سود تسهیلات عقود با نرخ سود معین را با توجه به شرایط اقتصادی کشور تعیین نماید. در این صورت، بانکها موظف به رعایت نرخهای اعلام شده هستند و هرگونه رفتاری از سوی آنها که نتیجه آن افزایش سود دریافتی از گیرنده تسهیلات باشد، از جمله، الزام وی به سپرده‌گذاری یا مسدود کردن بخشی از تسهیلات اعطائی نزد بانک، ممنوع و مشمول مجازات‌های مذکور در مواد ۱۳۹ و ۱۴۰ است.

ماده ۱۱۷- اعطای هرگونه تسهیلات به دولت، شرکتهای دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی و موسسات تابعه و وابسته به بانکها و قبول تعهدات به نفع آنها، بدون اخذ مجوز از بانک مرکزی ممنوع است. نگهداری اوراق دولت، از شمول این حکم مستثنی است.

مقررات مربوط به سپرده سرمایه‌گذاری خاص

ماده ۱۱۸- بانک‌ها می‌توانند به درخواست بنگاههای اقتصادی و به منظور تأمین مالی پروژه‌های موردنظر آنان، اقدام به جذب سپرده سرمایه‌گذاری خاص نمایند. جذب سپرده سرمایه‌گذاری خاص، در قالب فروش «اوراق گواهی سرمایه‌گذاری خاص» توسط بانک به متقاضیان انجام می‌شود. اوراق مزبور نشان دهنده میزان مشارکت دارنده آن در پروژه موردنظر است. بانک موظف است وجوه جمع‌آوری شده را مطابق قرارداد منعقد شده با متقاضی، در قالب عقود با نرخ سود نامعین در اختیار وی قرار داده و به عنوان وکیل صاحبان اوراق سپرده سرمایه‌گذاری خاص، در تصمیمگیری‌های مربوط به پروژه، مشارکت نماید. کلیه حساب‌های بانکی پروژه، عملیات توزیع سود و تسویه حساب با سپرده‌گذاران باید در بانک پذیرنده سپرده سرمایه‌گذاری خاص متمرکز باشد.

تبصره ۱: در صورتی که در طرح توجیهی پروژه موردنظر، امکان خرید و فروش گواهی سپرده سرمایه‌گذاری خاص مربوط به آن پروژه پیش‌بینی شده باشد، خریدار، جایگزین سپرده‌گذار اولیه می‌شود.

تبصره ۲: سپرده گذار می تواند بانک را برای خرید اوراق گواهی سرمایه گذاری یک پروژه خاص یا سبدي از پروژه ها وکیل کند.

ماده ۱۱۹- پروژه‌هایی که از طریق سپرده سرمایه‌گذاری خاص تأمین مالی می شوند، باید با استفاده از سازو کارهایی مانند «صندوق پروژه» یا «شرکت پروژه» امکان محاسبه سود و زیان پروژه را فراهم نمایند. دستورالعمل اجرائی این ماده ظرف مدت شش ماه از تصویب این قانون توسط بانک مرکزی و سازمان بورس اوراق بهادار تهیه و توسط رئیس کل بانک مرکزی و وزیر امور اقتصادی و دارائی ابلاغ خواهد شد. آیین نامه مزبور باید مشتمل بر نحوه حسابداری و محاسبه سود و زیان پروژه و چگونگی نظارت بانک، به عنوان وکیل دارندگان اوراق سرمایه گذاری خاص باشد. حداقل و حداکثر مبلغ قابل تأمین مالی از طریق سپرده سرمایه‌گذاری خاص، توسط هیأت عالی تعیین میشود.

ماده ۱۲۰- بانکها مکلفند قبل از پذیرش سپرده سرمایه گذاری خاص، مشخصات پروژه موردنظر، دامنه بازدهی احتمالی، پرداخت یا عدم پرداخت سود علی الحساب به دارندگان اوراق، امکان یا عدم امکان معامله اوراق در بازار ثانویه و نحوه تسویه حساب نهایی با آنان و سایر اطلاعات موردنیاز را به تفکیک هر پروژه اعلام کنند.

ماده ۱۲۱- متقاضی انتشار اوراق گواهی سرمایه‌گذاری خاص می‌تواند بازخرید گواهی‌های مزبور را در سررسید به قیمت معین تعهد کند.

مقررات ویژه عقود

ماده ۱۲۲- بانکها موظفند نحوه محاسبه نرخ سود و اقساط تسهیلات را به صوت شفاف در متن قرارداد ذکر کنند.

ماده ۱۲۳- سازمان موظف است حداکثر سه ماه پس از لازم الاجرا شدن این قانون چارچوب و نحوه حسابداری عقود مورد استفاده مؤسسات اعتباری و نحوه تهیه و تنظیم صورتهای مالی مربوط به هر یک از آنها را پس از تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی به بانکها ابلاغ نماید.

تبصره: عقود بانکی که در این قانون یا سایر قوانین آمده است، از باب ذکر مصادیق قراردادهای شرعی است. عقود جدید پس از تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی و تأیید شورای فقهی در نظام بانکی قابل استفاده است.

ماده ۱۲۴- قراردادهای نمونه ای که بانکها طراحی می کنند باید به تأیید شورای فقهی برسد. سازمان موظف است مواردی که رعایت آن در قراردادهای بین بانک و مشتریان ضروری است را تعیین و پس از تأیید شورای فقهی به بانکها ابلاغ و بر اعمال موارد مذکور نظارت نماید.

مقررات مربوط به جریمه تأخیر

ماده ۱۲۵- بانکها موظفند مبلغ و سررسید اقساط مشتری را در متن قرارداد درج و به وی اعلام کنند. تأخیر در پرداخت اقساط، اخلال در نظام بانکی کشور تلقی شده و تأخیرکنندگان علاوه بر تنبیهات غیرمالی مذکور در ماده (۱۲۶)، به شرح مذکور در ماده (۱۲۷) به پرداخت جریمه محکوم می شوند. بانکها موظفند پس از اولین تأخیر مشتری،

فهرست تنبیهات غیرمالی و جرائم مالی ناشی از تأخیر را از طرق ارتباطی مندرج در قرارداد، به وی اعلام کنند. این موارد در هنگام امضای قرارداد نیز باید به اطلاع مشتری برسد.

ماده ۱۲۶- تنبیهات غیرمالی تأخیر در پرداخت اقساط به شرح زیر است. کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی می تواند موارد دیگری را به فهرست زیر اضافه کند:

۱- در صورت تأخیر مشتری در پرداخت اقساط به مدت دو ماه، مؤسسه اعتباری موظف است نام و مشخصات مشتری تأخیرکننده را به عنوان مشتری بدحساب، بر روی «سامانه مشتریان بدحساب» که توسط بانک مرکزی ایجاد و مدیریت می شود، قرار دهد. کلیه مؤسسات اعتباری باید به سامانه مذکور دسترسی داشته باشند.

۲- پس از درج نام مشتری در فهرست مشتریان بدحساب، ارایه خدمات زیر به وی توسط کلیه مؤسسات اعتباری ممنوع خواهد شد:

الف. پرداخت تسهیلات؛

ب. صدور انواع کارت بانکی؛

پ. انجام عملیات بانکی با استفاده از کارت اعم از دریافت، پرداخت، انتقال وجه و غیره (بدون مسدود شدن حساب)؛

ت. استفاده از سایر ابزارهای پرداخت الکترونیکی نظیر اینترنت.

۳- در صورتی که نام مشتری بیشتر از چهار ماه پیوسته در فهرست مشتریان بدحساب باقی مانده باشد، علاوه بر

موارد مذکور در بند (۲)، تنبیهات زیر در باره او اعمال می شود:

الف. ممنوعیت افتتاح هرگونه حساب بانکی.

ب. ممنوعیت صدور چک بانکی رمزار به درخواست یا به نفع وی.

۴- در صورتی که نام مشتری حداقل به مدت شش ماه پیوسته در فهرست مشتریان بدحساب باقی مانده باشد،

علاوه بر تنبیهات مذکور در بندهای (۲) و (۳)، تنبیهات زیر در باره وی اعمال خواهد شد:

الف. غیرفعال شدن حساب های بانکی مشتری در شبکه بانکی.

ب. ممنوعیت صدور ضمانت نامه و گشایش اعتبار اسنادی و ارائه خدمات مشابه به تشخیص بانک مرکزی.

پ. ممنوعیت صدور انواع حواله.

ت. ممنوعیت ارایه خدمات خرید و فروش ارز در بانک ها و صرافی ها.

ث. ممنوعیت نقل و انتقال پول از طریق شبکه بانکی.

ج. ممنوعیت خرید و فروش هرگونه سهام.

چ. ممنوعیت صدور مجوز تاسیس و توسعه فعالیت توسط دستگاه های ذی صلاح و ادارات ثبت شرکت ها.

ح. ممنوعیت ثبت هرگونه اموال اعم از منقول و غیرمنقول در دفاتر اسناد رسمی.

تبصره ۱: کارگروه تسهیل موضوع ماده ... قانون رفع موانع تولید، موظف است در صورتی که احراز کند تأخیر در

پرداخت اقساط توسط واحد تولیدی، ناشی از وضعیت اقتصادی کشور بوده و اعمال تنبیهات غیرمالی مذکور در این

ماده، به تعطیلی یا افت شدید تولید واحد تولیدی موردنظر منجر می شود، طی نامه ای با امضای استاندار، ضرورت عدم

اجرای جرائم غیرمالی موضوع این ماده را به بانک موردنظر و بانک مرکزی اعلام کند. بانک موظف است پس از

وصول نامه استاندار، تنبیهات غیرمالی موضوع این ماده به استثنای ردیف (الف) بند (۲) و ردیف های (ج)، (چ) و (ح) بند

(۴) را الغاء کنند. لغو ممنوعیت های استثناء شده، منوط به موافقت بانک مرکزی است. کارگروه تسهیل وظیفه دارد

تقاضای کلیه واحدهای تولیدی را که از طریق تشکل صنفی مربوط، به دبیرخانه کارگروه واصل شده را به ترتیب وصول، بررسی و در مورد آن‌ها اظهارنظر نموده و به استاندار گزارش کند.

تبصره ۲: بانک مرکزی موظف است در صورتی که مبلغ بدهی سررسید و پرداخت نشده مشتری، بیشتر از ده میلیارد ریال باشد، علاوه بر نام و مشخصات مشتری بد حساب، نام و مشخصات کلیه اشخاص حقیقی یا حقوقی که با مشتری بد حساب، ذی نفع واحد محسوب می شوند، را در سامانه مشتریان بد حساب، اعلام کند. ضوابط شناسایی ذی نفع واحد، حداکثر سه ماه پس از تصویب این قانون به تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی خواهد رسید.

تبصره ۳: بانک موظف است بلافاصله پس از تسویه اقساط عقب مانده، نام مشتری را از فهرست مشتریان بد حساب حذف نماید.

تبصره ۴: بانک می تواند در هریک از مراحل پیش گفته، با موافقت سازمان، اصل طلب خود از مشتری را از محل سایر حساب های وی در همان بانک یا بانک های دیگر برداشت نماید.

تبصره ۵: بانک موظف است تأخیر در پرداخت اقساط توسط مشتری را به اطلاع ضامن برساند. پس از درج نام مشتری بد حساب در سامانه مشتریان بد حساب، نام ضامن نیز به عنوان «ضامن مشتری بد حساب» در سامانه مزبور درج خواهد شد. تنبیهات موضوع بند (۴) این ماده در رابطه با ضامن اعمال نمی شود. تنبیهات ردیف های (۲) و (۳) نیز سه ماه پس از اعمال نسبت به مشتری، نسبت به ضامن اعمال خواهد شد. تعهد ضامن محدود به اصل بدهی مشتری (اصل تسهیلات بعلاوه سود مندرج در قرارداد تا زمان سررسید) است و شامل جرائم نمی شود.

ماده ۱۲۷- کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی می تواند به پیشنهاد سازمان، برای تأخیر در پرداخت اقساط جریمه نقدی تعیین کند. جرائم دریافتی متعلق به بانک نبوده و باید به «حساب ویژه جرائم» که به وسیله بانک مرکزی نزد همان بانک افتتاح می شود، واریز گردد. وجوه تجمیع شده در حساب مذکور با نظارت بانک مرکزی، برای تسویه بدهی بدهکاران همان بانک که حسب رأی دادگاه، معسر تشخیص داده شده و به دلیل ناتوانی از پرداخت بدهی خود، زندانی شده اند، با اولویت مدت حبس، مورد استفاده قرار خواهد گرفت. مشتریانی که مشمول حکم این ماده می شوند، موظفند پس از رفع اعسار، وجوه موردنظر را به صندوق دولت واریز نمایند.

ماده ۱۲۸- نرخ جریمه روزانه تأخیر در مورد انواع قراردادها توسط کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی تعیین می شود. کمیته مزبور موظف است در تعیین نرخ جریمه تأخیر، شرایط و اوضاع اقتصادی کشور را مدنظر قرار دهد.

ماده ۱۲۹- در صورت تأخیر مشتری در پرداخت اقساط، بانک موظف است علاوه بر مطالبه اصل مبلغ قسط، که متعلق به بانک است، مبلغ جریمه تأخیر (اصل مبلغ قسط \times تعداد روزهای تأخیر شده \times نرخ جریمه روزانه تأخیر) را نیز از مشتری مطالبه و دریافت نموده و به «حساب ویژه جرائم» واریز نماید. مطالبه و دریافت هرگونه وجه دیگر، تحت عنوان سود، کارمزد، وجه التزام و عناوین مشابه از مشتری یا ضامن وی ممنوع است. همچنین اخذ سود از سود، سود از جریمه و جریمه از جریمه مطلقاً ممنوع بوده و مشمول مجازات های مواد ۱۳۹ و ۱۴۰ این قانون است.

ماده ۱۳۰- قبل از تسویه کامل بدهی گیرنده تسهیلات به بانک (اصل تسهیلات بعلاوه سود مندرج در قرارداد تا زمان سررسید) وجوه پرداختی توسط مشتری، ابتدا بابت تسویه طلب بانک منظور می شود و مازاد بر آن، در صورتی که به مشتری جریمه تعلق گرفته باشد، به حساب ویژه جرائم واریز می گردد. پس از تسویه طلب بانک، وجوه پرداختی توسط مشتری، عیناً به «حساب ویژه جرائم» منظور می شود. در این مرحله، جریمه جدیدی به مشتری تعلق نمی گیرد، لکن تنبیهات غیرمالی تا زمان پرداخت کل جرائم متعلقه استمرار خواهد یافت.

ماده ۱۳۱- در صورتی که جمع اقساط پرداخت نشده مشتری به یک دوم اصل بدهی (اصل و سود مندرج در قرارداد) بالغ شود، بانک می تواند برای استیفای طلب خود، وثائق مشتری را به اجرا گذاشته و سایر اقدامات قانونی را از طریق مراجع ذی صلاح، علیه وی اعمال نماید.

ماده ۱۳۲- جرائم مالی و تنبیهات غیرمالی مذکور در مواد (۱۰۱) و (۱۰۲) این قانون، مربوط به بدهی قطعی شده مشتریان بانک است که می تواند به هریک از صور زیر تحقق پیدا کند:

- عدم پرداخت به موقع اقساط در تسهیلات با نرخ سود ثابت مانند مراحه و اجاره به شرط تملیک؛
- عدم پرداخت طلب بانک در عقود بانرخ سود غیر معین مانند مشارکت و مضاربه، پس از اتمام موضوع قرارداد و محاسبه سود و زیان پروژه، تعیین طلب قطعی بانک و توافق بر سر نحوه پرداخت طلب بانک توسط مشتری. در عقود مزبور پس از این مرحله، مشتری، در صورت عدم پرداخت به موقع اقساط توافق شده مشمول تنبیهات و جریمه خواهد شد.
- عدم اجرای تعهدات مالی که مشتری به واسطه صدور ضمانت نامه، گشایش اعتبار اسنادی یا ارائه سایر خدمات بانکی توسط بانک به وی، به نفع بانک بر عهده گرفته است.

سایر مقررات ناظر بر عملیات بانکی

ماده ۱۳۳- انجام موارد زیر توسط بانک ها، منوط به تصویب هیأت مدیره بانک است:

الف. اعطای تسهیلات و قبول تعهدات کلان؛

ب. اعطای تسهیلات به اشخاص مرتبط با بانک، و قبول تعهدات به نفع آنان به هر میزان.

تبصره ۱: تسهیلات و تعهدات مربوط به هر ذینفع واحد که مبلغ آن از پنج درصد (۵٪) سرمایه بانک بیشتر باشد، به عنوان «تسهیلات و تعهدات کلان» تلقی می گردد. مجموع تسهیلات و تعهدات کلان هر بانک، نباید از پنج برابر سرمایه آن فراتر رود.

تبصره ۲: مانده تسهیلات اعطایی به هر ذینفع واحد نباید از ده درصد (۱۰٪) سرمایه بانک بیشتر باشد. همچنین جمع مانده تسهیلات و تعهدات مربوط به هر ذی نفع واحد نباید از بیست درصد (۲۰٪) سرمایه بانک بیشتر باشد.

تبصره ۳: سقف مجاز اعطای تسهیلات به افراد مرتبط یا قبول تعهدات به نفع آنان، پنج درصد (۵٪) سرمایه بانک میباشد. مجموع تسهیلات و اعتبار اعطایی به اشخاص مرتبط نباید از بیست درصد (۲۰٪) سرمایه بانک بیشتر باشد. اشخاص مرتبط با بانک عبارتند از کارکنان و سایر اشخاص حقیقی یا حقوقی که به واسطه مالکیت، مدیریت، نظارت، اشتغال و یا سایر جنبه ها می توانند به هر نحوی بر تصمیم گیری های اعتباری و سرمایه گذاری بانک اعمال نظر نمایند.

تبصره ۴: کفایت و نقدشوندگی وثائق مربوط به تسهیلات و تعهدات کلان یا تسهیلات و تعهدات مربوط به اشخاص مرتبط با بانک باید به تأیید مدیرعامل و هیأت مدیره برسد.

تبصره ۵: نرخ سود و کارمزد، مدت زمان بازپرداخت، دوره تنفس، وثایق دریافتی و سایر شرایط مربوط به اعطای تسهیلات و اعتبار به اشخاص مرتبط بانک باید مطابق رویه معمول در خصوص سایر اشخاص باشد.

تبصره ۶: ارقام تشکیل دهنده سرمایه بانک، مصادیق ذی‌نفع واحد و اشخاص مرتبط و سایر ضوابط اعطای تسهیلات به اشخاص مرتبط با بانک و قبول تعهدات به نفع آنان، و نیز ضوابط اعطای تسهیلات و تعهدات کلان به تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی خواهد رسید.

تبصره ۷: سازمان موظف است با اتخاذ تمهیدات لازم، از رعایت احکام مندرج در این ماده اطمینان حاصل نماید. بانک‌ها، سازمان ثبت احوال، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سازمان بورس و اوراق بهادار، و سایر دستگاه‌ها، به تشخیص سازمان، موظف به همکاری و ارائه اطلاعات مورد نیاز هستند.

ماده ۱۳۴- سازمان موظف است استانداردهای لازم برای ثبت، جمع‌آوری و پردازش داده‌ها و همچنین ضوابط تهیه و انتشار اطلاعات مربوط به عملیات بانکها را ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون تهیه و به تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی برساند. استانداردها و ضوابط مزبور باید به گونه‌ای باشد که:

(۱) ثبت صحیح، فوری و جامع داده‌ها مشتمل بر مشخصات مشتریان و کلیه تراکنش‌های مربوط به عملیات و خدمات بانکی به صورت یکپارچه تضمین گردد.

(۲) امکان جستجوی سریع و فراخوان ماشینی داده‌ها و اطلاعات فراهم گردد.

(۳) تهیه صورتهای مالی و سایر گزارشهای مالی حسب تشخیص بانک مرکزی میسر شود.

تبصره ۱: بانک‌ها موظفند امکان دسترسی برخط بانک مرکزی به اطلاعات کلیه حساب‌ها و تراکنشهای مربوط به عملیات و خدمات بانکی از جمله افتتاح و نقل و انتقال حساب‌ها، پرداخت تسهیلات، دریافت اقساط تسهیلات، گشایش اعتبارات اسنادی و صدور ضمانت نامه بر اساس ضوابط و استانداردهای این ماده را فراهم نمایند.

تبصره ۲: سازمان مجاز است به منظور تسریع و حسن اجرای این حکم از ابزارهای تشویقی و تنبیهی لازم با تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی استفاده نماید.

ماده ۱۳۵- هریک از بازرسان قانونی و حسابرسان مستقل بانکها موظفند به محض اطلاع از هر یک از موارد زیر، مراتب را به سازمان گزارش نمایند. عدم رعایت این حکم برای اولین بار موجب محرومیت متخلف از فعالیت حرفه‌ای به مدت یک سال، تکرار تخلف موجب محرومیت دائمی شخص متخلف از فعالیت حرفه‌ای است:

(۱) تخلف از مفاد این قانون و ضوابط اجرائی موضوع آن؛

(۲) خودداری بانک از ارائه اطلاعات مورد درخواست بازرسان قانونی و حسابرسان مستقل؛

(۳) تخلفاتی که مستوجب اعمال مجازات‌های کیفری باشد؛

(۴) تخلفی که مانع از اظهار نظر حسابرس در خصوص صورتهای مالی شود.

فصل شانزدهم: نظارت بانکی

ماده ۱۳۶ - سازمان میتواند برای حصول اطمینان از ثبات اشخاص تحت نظارت، الزامات احتیاطی از جمله موارد زیر را تعیین نماید:

۱. نسبت های کفایت سرمایه؛
۲. نسبت های نقدینگی؛
۳. حداقل میزان ذخایر و اندوخته های لازم برای پوشش انواع ریسک؛
۴. نسبت های سرمایه گذاری در انواع دارایی ها؛
۵. حداکثر ریسک تسهیلات و تعهدات کلان و اشخاص مرتبط؛
۶. نسبت های مربوط به انواع مطالبات غیرجاری.

تبصره: سازمان حسب مورد، از اختیار تعیین نسبت های فوق برای گروه تحت نظارت نیز برخوردار است.

ماده ۱۳۷ - سازمان موظف است مقررات موردنیاز برای تحقق اهداف خود از جمله الزامات مربوط به مدیریت ریسک، حسابرسی داخلی، کنترل های داخلی، تطبیق، مبارزه با جرائم مالی از جمله پولشویی و تامین مالی تروریسم و همچنین صلاحیت ها و شرایط احراز سمت های مدیران اشخاص تحت نظارت از جمله مدیران حوزه حسابرسی داخلی، ریسک، تطبیق و مبارزه با جرائم مالی در شخص و گروه تحت نظارت را تهیه و پس از تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی، اشخاص تحت نظارت را ملزم به رعایت مقررات مزبور نماید.

تخلفات انتظامی اشخاص تحت نظارت

ماده ۱۳۸ - انجام موارد زیر از سوی اشخاص تحت نظارت تخلف محسوب می شود. سازمان در صورت مشاهده هریک از این تخلفات، با استفاده از ابزارهای نظارتی یا تنبیهی مذکور در ماده ۱۳۹، درجهت ممانعت از تداوم و تکرار تخلف اقدام می نماید. همچنین سازمان می تواند قبل یا بعد از اعمال اقدامات نظارتی یا تنبیهی مزبور، تخلفات اشخاص تحت نظارت را برای رسیدگی به هیأت انتظامی مؤسسات اعتباری ارجاع دهد:

۱. تخطی از شرایط و ضوابط مجوزهای صادره سازمان و یا نقض هریک از شرایط و ضوابطی که مجوزهای مذکور براساس آنها صادر شده است؛
۲. تخطی از مفاد اساسنامه؛
۳. انجام اقداماتی که ثبات نظام پرداخت را به مخاطره می اندازد به تشخیص سازمان؛
۴. عدم ارائه به موقع، صحیح و کامل داده ها، اطلاعات، صورتهای مالی و گزارش ها به بانک مرکزی و سازمان؛

۵. انتصاب اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل و سایر مدیران اشخاص تحت نظارت که مصادیق آن توسط سازمان تعیین می‌شود، بدون أخذ تأییدیه از سازمان، برکنار نکردن آنان در صورت عدم تأیید مجدد و یا لغو تأییدیه صلاحیت قبلی آنان از سوی سازمان و یا برکنار کردن آنان بدون أخذ تأییدیه سازمان؛
۶. تخطی از تعهدات ارائه شده به بانک مرکزی و سازمان در مورد انجام اقدامات اصلاحی؛
۷. هرگونه تلاش برای بی‌اثر کردن مقررات، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و دستورات بانک مرکزی و سازمان؛
۸. عدم تنظیم و نگهداری صحیح دفاتر، حسابها، اطلاعات و صورتهای مالی مطابق با مقررات و دستورالعمل‌های ابلاغی سازمان و یا تنظیم غیرواقعی آنها؛
۹. جلوگیری از اعمال نظارت سازمان یا عدم همکاری مناسب در این زمینه؛
۱۰. تخطی از مقررات ناظر بر صندوق ضمانت سپرده‌ها؛
۱۱. اقداماتی که منافع سپرده‌گذاران، مشتریان و یا ثبات، ایمنی و سلامت مالی آن بانک یا شبکه بانکی را به مخاطره می‌اندازد (به تشخیص سازمان)؛
۱۲. تخطی از احکام این قانون و سایر قوانین و نیز تخطی از مقررات، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و دستورات بانک مرکزی و سازمان؛
۱۳. توقف فعالیت بانک به مدت یک روز کاری و بیشتر بدون عذر موجه؛
۱۴. افشای اسرار بانکی مشتریان و یا اطلاعات حسابهای آنها بدون حکم قانونی یا دستور مرجع قضایی؛
۱۵. خودداری از ارائه اطلاعات در مواردی که به موجب قانون یا دستور مرجع قضایی مکلف به افشاء آن است؛
۱۶. ارائه گزارش خلاف واقع به بانک مرکزی، سازمان و صندوق ضمانت سپرده‌ها؛
۱۷. جعل یا مخدوش نمودن اسناد بانکی؛
۱۸. ارائه خدمات بانکی به اشخاصی که حسب قوانین و مقررات، ارائه خدمات به آنها ممنوع است؛
۱۹. ارائه ابزارهای پرداخت بدون کسب مجوز، یا تخطی از مقررات ناظر بر نظام‌های پرداخت؛
۲۰. صوری‌سازی قراردادهای به تشخیص شورای فقهی.

مجازات اشخاص تحت نظارت متخلف

ماده ۱۳۹- سازمان میتواند رأساً اقدامات نظارتی و تنبیهی زیر را در مورد اشخاص تحت نظارت متخلف اعمال نماید:

۱. اخطار کتبی به شخص تحت نظارت یا مدیرعامل، قائم مقام مدیرعامل، معاونان مدیرعامل و رئیس یا هریک از اعضای هیأت مدیره آن؛
۲. دستور انجام اقدامات اصلاحی در چهارچوب برنامه زمانی مورد تأیید سازمان؛
۳. دستور تهیه صورت‌های مالی میاندوره‌ای در مقاطع زمانی موردنظر سازمان و تهیه گزارش حسابرسی و بازرس قانونی؛
۴. انتصاب حسابرس مستقل جهت رسیدگی به حسابهای بانک؛
۵. انتصاب ناظر مقیم در بانک برای حصول اطمینان از حسن اجرای اقدامات اصلاحی مقرر از سوی سازمان؛
۶. تشدید الزامات احتیاطی برای اشخاص تحت نظارت متخلف مانند افزایش نرخ سپرده قانونی؛

۷. مکلف کردن اشخاص تحت نظارت به افزایش سرمایه. سازمان مقررات و نظارت بانکی برای افزایش سرمایه اشخاص تحت نظارت میتواند از کلیه ابزارها نظیر ممنوعیت تقسیم سود یا سلب حق تقدم سهامداران، استفاده نماید.

۸. دستور موقت عدم پرداخت سود سهام یا تقسیم اندوخته‌ها؛

۹. ممنوعیت یا محدودیت موقت یا دائم اشخاص تحت نظارت از انجام بعضی از عملیات یا خدمات بانکی؛

۱۰. ارائه پیشنهاد گزیر مؤسسه اعتباری به کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی.

تبصره ۱: در صورت اعمال مجازات ردیف‌های ۶ تا ۹ این ماده توسط سازمان، اشخاص تحت نظارت میتوانند حداکثر ظرف ده روز اعتراض خود را به دبیرخانه هیأت انتظامی تسلیم و رسید دریافت نمایند. هیأت انتظامی موظف است ظرف ده روز کاری از تاریخ دریافت اعتراض، صدور حکم نماید. حکم هیأت انتظامی قطعی است. درهرحال، تا زمانی که هیأت انتظامی اعمال مجازات معترض عنها را لغو نکرده باشد، مجازات مزبور به قوت خود باقی و دستور سازمان در آن زمینه لازم‌الاجراست.

ماده ۱۴۰- هیأت انتظامی مؤسسات اعتباری، می تواند به پیشنهاد دادستان انتظامی مؤسسات اعتباری، اقدامات تنبیهی زیر را در مورد اشخاص تحت نظارت متخلف اعمال نماید:

۱. سلب صلاحیت موقت یا دائم هریک از اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل، مدیرانیا کارکنان اشخاص تحت نظارت؛

۲. ایجاد محدودیت در گسترش شعب در داخل یا خارج از کشور و یا دستور کاهش و ادغام شعب؛

۳. اعمال جریمه نقدی برای اشخاص تحت نظارت تا سقف یک درصد سرمایه یا پانصد میلیارد ریال هرکدام که بیشتر باشد؛

۴. اعمال جریمه نقدی برای مدیرعامل، قائم‌مقام مدیرعامل، معاونان مدیرعامل و یا هر یک از اعضای هیأت مدیره تا پنج میلیارد (۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال؛

۵. منع مداخله برخی از مدیران در تمام یا بخشی از امور اشخاص تحت نظارت برای یک دوره زمانی معین؛

۶. ارجاع به کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی جهت تصمیم گیری برای لغو مجوز شخص تحت نظارت.

تبصره ۱: جریمه‌های ریالی موضوع این ماده و سایر مواد این قانون که متضمن جریمه نقدی هستند، متناسب با شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی که توسط بانک مرکزی به صورت رسمی اعلام شده باشد، تعدیل می‌گردد. وجوه ناشی از اعمال جریمه نقدی علیه اشخاص تحت نظارت متخلف، به حساب درآمد عمومی واریز شده و معادل آن از طرف خزانه داری کل به حساب صندوق ضمانت سپرده ها تخصیص داده خواهدشد.

تبصره ۲: در مواردی که اعمال مجازات های انتظامی، موجبات توقف فعالیت اشخاص تحت نظارت را فراهم می‌آورد، سازمان موظف است نسبت به انتخاب مدیر موقت اقدام کند. حیطه وظایف، مدت، مسؤولیت‌ها و اختیارات مدیر یا مدیران موقت و میزان حقوق و مزایای آنها توسط سازمان تعیین و توسط اشخاص تحت نظارت متخلف پرداخت می‌شود. کلیه مدیران و کارکنان اشخاص تحت نظارت متخلف مکلف به همکاری با مدیران موقت منصوب از سوی سازمان می‌باشند. متخلفین حسب مورد، مشمول مواد ۱۳۹ و ۱۴۰ این قانون خواهندبود.

ماده ۱۴۱- در صورت اعمال مجازات این ماده توسط هیأت انتظامی بدوی مؤسسات اعتباری، اشخاص تحت نظارت میتوانند حداکثر ظرف ده روز اعتراض خود را به دبیرخانه هیأت تسلیم و رسید دریافت نمایند. دبیر هیأت انتظامی موظف است ظرف پنج روز کاری جلسه هیأت تجدیدنظر را برای بررسی اعتراض وارده تشکیل دهد و نظر هیأت تجدیدنظر را رسماً اعلام کند. حکم هیأت تجدیدنظر قطعی است. در هر حال، تا زمانی که هیأت تجدیدنظر اعمال مجازات معترض عنها را لغو نکرده باشد، مجازات مزبور به قوت خود باقی و دستور هیأت انتظامی در آن زمینه لازم الاجراست.

ماده ۱۴۲- نقض احکام و مصوبات صادره از سوی هیأت عالی، هیأت انتظامی یا سازمان در مورد اشخاص تحت نظارت صرفاً توسط دیوان عدالت اداری و در صورت اثبات تجاوز از حدود اختیارات یا عدم رعایت قانون، مجاز است. دیوان عدالت اداری یا هر مرجع قضائی دیگر، نمی‌تواند نسبت به آراء صادره از سوی هیأت‌های انتظامی مؤسسات اعتباری حکم توقف صادر نماید.

ماده ۱۴۳- فعالیت اشخاصی که بدون أخذ تأییدیه صلاحیت از سازمان یا پس از عزل، تعلیق، عدم تأیید مجدد و یا لغو تأییدیه صلاحیت قبلی، در سمت‌های مدیرعامل، قائم‌مقام مدیرعامل، معاونان مدیرعامل و عضو هیأت مدیره بانکها فعالیت نمایند، در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال عمومی محسوب می‌شود. اشخاص مذکور علاوه بر مجازات مربوط به آن که بنا به شکایت سازمان توسط دادگاه تعیین می‌شود، از سوی هیأت انتظامی مؤسسات اعتباری به پرداخت جزای نقدی تا مبلغ دویست میلیون (۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به ازای هر روز تخلف محکوم خواهند شد. مدیران موضوع این ماده از زمان لغو تأیید صلاحیت، تعلیق و یا عزل، مجاز به امضای هیچیک از اسناد تعهدآور بانک نمی‌باشند.

ماده ۱۴۴- طرح هرگونه دعوی که منشأ آن اقدامات نظارتی بانک مرکزی یا سازمان باشد، باید به طرفیت بانک مرکزی یا سازمان صورت پذیرد. مقامات و کارکنان بانک مرکزی و سازمان، در مواردی که در راستای انجام وظائف قانونی خود موجب ایراد خسارت به اشخاص تحت نظارت می‌شوند، جز در صورت اثبات تقصیر، توسط مراجع قضائی مورد مؤاخذه قرار نمی‌گیرند و خسارت وارده توسط بانک مرکزی جبران می‌شود. این حکم، مانع از رسیدگی انتظامی به عملکرد مقامات و کارکنان توسط هیأت‌های انتظامی اداری نیست.

تبصره: منظور از اقدامات نظارتی، اقداماتی است که در راستای اعمال نظارت بر اشخاص تحت نظارت بوده و مشتمل بر اقدامات به عمل آمده در تمامی مراحل از جمله تأسیس، اعطای مجوز، نظارت بر فعالیت، تغییرات ثبتی، بازسازی، ادغام، انحلال و تصفیه میباشد.

فصل هفدهم - احکام مربوط به توقف، ورشکستگی و انحلال بانک

ماده ۱۴۵ -

الف. کلیه بانک‌ها موظفند در پایان ماه‌های بهمن و مرداد هر سال «بیانیه وضعیت» خود را بر اساس استانداردهای مصوب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی تهیه و به سازمان ارائه نمایند. بیانیه وضعیت باید متضمن تبیین شرایط و محیط داخلی و بیرونی بانک و پیش‌بینی وضعیت آتی آن؛ میزان، ترکیب و درجه نقدشوندگی دارایی‌ها؛ میزان و ترکیب بدهی‌ها؛ مخاطرات احتمالی پیشرو و نحوه مقابله با آنها در قالب یک برنامه اصلاحی پیشنهادی باشد. سازمان موظف است بلافاصله پس از دریافت بیانیه وضعیت بانک، آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده، نتیجه را به همراه گزارش بند (ب) این ماده، برای تصمیم‌گیری، به کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی گزارش کند.

ب. سازمان موظف است در هر سال دو نوبت براساس دستورالعمل و استانداردهای مصوب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی، اقدام به ارزیابی کیفیت دارائی‌های بانک‌ها نموده، نتیجه را در پایان ماه‌های بهمن و مرداد هر سال به کمیته مزبور گزارش نماید. بانک‌ها موظفند حسب درخواست سازمان، کلیه اطلاعات مورد نیاز برای تهیه گزارش موضوع این بند را در اسرع وقت، به سازمان تسلیم کنند.

پ. کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی موظف است بلافاصله پس از دریافت گزارش‌های موضوع بندهای (الف) و (ب) این ماده، با برگزاری جلسات فوق العاده، گزارش‌های مربوط به هر بانک را مورد بررسی قرار داده، وضعیت آن را با اختصاص یکی از عناوین «مناسب 2»، «قابل قبول 3»، «نامناسب 4»، «در معرض خطر 5» و «بحرانی 6» مشخص نماید.

تبصره: دریافت گزارش‌های دوره ای بند (الف) و (ب)، نافذ و وظیفه سازمان در خصوص پایش مستمر وضعیت اشخاص تحت نظارت نیست. سازمان موظف است هر زمان احساس کند که بانکی در وضعیت «نامناسب»، «در معرض خطر» یا «بحرانی» قرار گرفته است، بلافاصله مراتب را برای اخذ تصمیم به کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی گزارش کند.

ت. در صورتی که وضعیت بانک «نامناسب» تشخیص داده شود، سازمان موظف است بلافاصله «برنامه بازسازی 7» آن مؤسسه را که با استفاده از برنامه اصلاحی پیشنهادی مؤسسه و اختیارات پیش‌بینی شده در این قانون و تحت نظارت کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی تهیه شده به مؤسسه اعتباری موردنظر ابلاغ و بر اجرای آن نظارت کند. هدف از عملیات بازسازی، تبدیل وضعیت مؤسسه اعتباری از «نامناسب» به «قابل قبول» می باشد. سازمان، نیل به این هدف را از طریق الزام مؤسسه اعتباری به انجام برخی اصلاحات و اقدامات موردنظر سازمان دنبال می کند. در هر حال، در فرایند بازسازی، از مجمع عمومی مؤسسه اعتباری سلب صلاحیت نمی شود.

^۱ . AQR: asset quality review

^۲ . well capitalized

^۳ . adequately capitalized

^۴ . undercapitalized

^۵ . significantly undercapitalized

^۶ . critically undercapitalized

^۷ . recovery

ث. در صورتی که مؤسسه اعتباری «در معرض خطر» تشخیص داده شود، سازمان موظف است ظرف ۴۸ ساعت، با استفاده از اختیارات پیش‌بینی شده در این قانون و تحت نظارت کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی، «عملیات گزیر^۱» مؤسسه مزبور را آغاز کند. عملیات «گزیر»، با عزل هیأت مدیره و هیأت عامل مؤسسه متوقف، سلب صلاحیت از مجمع عمومی مؤسسه و نصب مدیر موقت به وسیله سازمان آغاز می شود. هدف اولیه از عملیات گزیر مؤسسه اعتباری «در معرض خطر»، بهبود بخشیدن به وضعیت آن است؛ لکن در صورتی که در هر مرحله از عملیات گزیر، معلوم شود که راهی جز انحلال مؤسسه اعتباری در حال گزیر وجود ندارد، باید عملیات انحلال و تصفیه آن بلادرنگ آغاز شود. در این مرحله، هدف عملیات گزیر، انحلال مؤسسه اعتباری در حال گزیر، با کمترین هزینه و آسیب ممکن برای سپرده گذاران، سهامداران، دولت و نظام مالی کشور خواهد بود.

ج. در صورتی که وضعیت مؤسسه اعتباری «بحرانی» تشخیص داده شود، عملیات گزیر از ابتدا با هدف انحلال و تصفیه آن آغاز خواهد شد.

تبصره ۱: کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی موظف است حداکثر ظرف سه ماه پس از ابلاغ این قانون، تعاریف مربوط به وضعیت های «مناسب»، «قابل قبول»، «نامناسب»، «در معرض خطر» و «بحرانی» را با استفاده از شاخص های مذکور در ماده ۸۸ این قانون و سایر اطلاعات ممکن الحصول، تصویب به سازمان ابلاغ کند.

تبصره ۲: سازمان می تواند هزینه تهیه گزارش بند (ب) را براساس تعرفه مصوب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی از مؤسسات اعتباری دریافت کند.

تبصره ۳: سازمان موظف است بخشهای قابل انتشار گزارش های مربوط به بندهای (الف) و (ب) این ماده را از طریق انتشار در پایگاه رسمی خود در معرض اطلاع عموم قرار دهد. تشخیص بخشهای غیرقابل انتشار، با رئیس سازمان است.

بازسازی مؤسسه اعتباری

ماده ۱۴۶- اختیارات سازمان برای بازسازی مؤسسات اعتباری در حال توقف به شرح زیر است. کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی می تواند موارد دیگری را به فهرست ذیل اضافه کند:

۱. عزل تمام یا بخشی از اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل و الزام بانک به انتخاب اعضای جدید؛
۲. الزام به افزایش سرمایه نقدی توسط سهامداران موجود و یا جدید؛
۳. اعمال محدودیت در توزیع سود سهام؛
۴. اعمال محدودیت در انجام عملیات بانکی و ارایه خدمات بانکی؛
۵. الزام به فروش یا واگذاری تمام یا بخشی از سهام یا سهم‌الشرکه متعلق به بانک در سایر شرکت ها؛
۶. الزام به فروش تمام یا بخشی از دارایی های بانک به شرکت های مدیریت دارایی یا خریداران دیگر؛
۷. الزام به تبدیل مطالبات حال شده سهامداران به سرمایه؛
۸. ممنوعیت توزیع اندوخته ها بین سهامداران؛

^۱. resolution

۹. تبدیل تمام یا بخشی از بدهی‌های غیرسپرده‌ای به سهام مطابق مصوبه کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی یا طبق قرارداد مربوط؛

۱۰. تأمین مالی مشروط توسط بانک مرکزی در صورت حصول اطمینان از امکان بازپرداخت به موقع آن. این پیشنهاد پس از تصویب در کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی، باید به تصویب هیأت عالی برسد.

تبصره: چنانچه هریک از اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل یا سایر مدیران بانک در حال بازسازی، به تشخیص سازمان، از اجرای برنامه بازسازی مصوب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی استنکاف کند، حسب مورد به یک یا چند مورد از مجازات‌های تعزیری درجه ۵ مندرج در قانون مجازات اسلامی محکوم خواهد شد.

ماده ۱۴۷- هرزمان که سازمان تشخیص دهد که مؤسسه اعتباری در حال بازسازی از وضعیت «نامناسب» خارج شده و به «قابل قبول» یا «مناسب» ارتقاء یافته است، باید مراتب را برای اخذ تصمیم، به کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی گزارش کند.

احکام مربوط به گزیر بانک ها

ماده ۱۴۸- در صورتی که بانکی توسط کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی «در معرض خطر» تشخیص داده شود، و هیأت عالی ظرف ۲۴ ساعت کاری، با تشخیص کمیته مزبور مخالفت نکند، سازمان موظف است بلافاصله مدیران بانک را عزل نموده و از طریق نصب مدیر موقت مورد تأیید کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی، عملیات گزیر بانک را آغاز کند.

تبصره ۱: مدیر موقت دارای کلیه اختیارات هیأت مدیره و هیأت عامل مطابق اساسنامه خواهد بود؛ اختیارات مجمع عمومی صاحبان سهام تا پایان عملیات گزیر و انحلال بانک متوقف به کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی تفویض می شود.

تبصره ۲: سهامداران، اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل و کلیه کارکنان بانک در حال گزیر ملزم به همکاری با سازمان و مدیر موقت هستند. هرگونه خودداری از تحویل اسناد، مدارک و دارایی‌ها یا اطلاعات مربوط به بانکدر حال گزیر به مدیر موقت، موجب محکومیت به حبس از شش ماه تا دو سال و جبران خسارات وارده خواهد بود.

تبصره ۳: مدیر موقت موظف است هر سه ماه یکبار، گزارش کاملی از وضعیت دارایی‌ها، بدهی‌ها و تعهدات بانک در حال گزیر و اقدامات انجام شده را به سازمان ارائه کند.

تبصره ۴: رئیس سازمان می تواند عنداللزوم مدیر موقت را عزل کند. انتخاب مدیر موقت جدید باید به تأیید کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی برسد.

ماده ۱۴۹- مدیر موقت موظف است بلافاصله پس از انتصاب، کلیه امور بانک در حال گزیر را که در محدوده اختیارات هیأت مدیره و هیأت عامل است، برعهده گرفته و برای جلوگیری از ایراد صدمات بیشتر به سپرده گذاران و سهامداران، اقدامات لازم را به موقع اجرا بگذارد. همچنین مدیر موقت موظف است حداکثر ظرف دو ماه، اقداماتی را که اجرای آن ها نیاز به تصمیم گیری در مجمع عمومی صاحبان سهام دارد، برای اتخاذ تصمیم به کمیته مقررات گذاری و

نظارت بانکی پیشنهاد کند. کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی باید ظرف مدت ده روز کاری، در خصوص پیشنهادهای ارائه شده توسط مدیر موقت، تصمیمگیری کند. مدیرموقت موظف است مصوبات کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی را بلافاصله و بدون الزام به رسیدگی قضائی به موقع اجرا بگذارد.

ماده ۱۵۰- مدیر موقت می تواند پیشنهادهای زیر را در خصوص بانک در حال گزیر به کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی ارائه کند. کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی می تواند موارد دیگری را به فهرست ذیل اضافه کند:

۱. فروش یا واگذاری تمام یا بخشی از دارائی ها و بدهی های بانک در حال گزیر به بانکهای دیگر، شرکت های مدیریت دارایی و یا اشخاص دیگر؛

تبصره: مدیر موقت می تواند قبل از فروش یا واگذاری دارائی های بانک در حال گزیر، آن ها را به اوراق بهادار تبدیل نماید.

۲. انتقال باقیمانده دارائی ها و بدهی های بانک در حال گزیر به یک «بانک موقت»؛

تبصره: مدیر موقت می تواند از کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی، تأسیس یک بانک دولتی موقت با طول عمر حداکثر سه سال را درخواست کند. در صورت موافقت کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی با تأسیس بانک موردنظر، مدیر موقت می تواند تمام یا بخشی از داراییها و بدهیهای بانک در حال گزیر را به آن منتقل کند. تأمین مالی این بانک بر عهده بانک مرکزی است. هدف از تشکیل بانک موقت، پاسخگویی به مراجعات سپرده گذاران، تسهیلات گیرندگان و سایر ذی نفعان بانک در حال گزیر است. بانک موقت، مجاز به سپرده گیری جدید نبوده و نمی تواند تسهیلات جدید اعطا نموده یا تعهدات جدیدی را بر عهده بگیرد.

۳. تبدیل بخشی از بدهی های ضمانت نشده بانک در حال گزیر به سهام پس از طی مراحل قانونی؛

۴. ادغام بانک در حال گزیر در یک بانک داوطلب؛

۵. انحلال بانک در حال گزیر همراه با درخواست صدور حکم ورشکستگی از قوه قضائیه یا بدون آن.

تبصره ۱: کلیه اقدامات مذکور در این ماده که با مجوز کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی انجام می شود، از اخذ مجوزهای لازم از مراجع ذی ربط و پرداخت مالیات و هزینه های مربوط معاف است.

تبصره ۲: مدت زمان اجرای عملیات گزیر، دو سال است و در صورتی که طی این مدت، وضعیت بانک در حال گزیر ارتقاء پیدا نکند یا در بانک دیگری ادغام نشود، مدیر موقت موظف است انحلال آن را به کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی پیشنهاد دهد. مدیر موقت می تواند در اثنای مهلت مذکور نیز انحلال بانک در حال گزیر را به کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی پیشنهاد کند.

تبصره ۳: در صورتی که وضعیت بانک، «بحرانی» تشخیص داده شود، مدیر موقت موظف است بلافاصله پس از آغاز عملیات گزیر، ادغام مؤسسه در حال گزیر در یک بانک دیگر یا انحلال آن را به کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی پیشنهاد دهد.

ادغام بانک متوقف در بانک دیگر

ماده ۱۵۱- در صورتی که کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی با پیشنهاد مدیر موقت مبنی بر ادغام بانک در حال گزیر در یک بانک دیگر موافقت کند، مدیر موقت باید بلافاصله فرایند ادغام را آغاز نموده و کلیه دارائی ها و بدهی های بانک در حال گزیر را به آن بانک منتقل نماید. پس از پایان عملیات ادغام و اعلام رسمی آن توسط سازمان، موجودیت بانک در حال گزیر برای همیشه پایان یافته تلقی شده و کلیه تعهدات آن، از جمله بازپرداخت سپرده ها، به بانک پذیرنده ادغام، منتقل می شود.

تبصره: مدیر موقت موظف است نسخه الکترونیکی کلیه دفاتر و سایر اسناد و مدارک بانک ادغام شده را به سازمان تحویل دهد. همچنین بانک پذیرنده ادغام موظف است دفاتر و سایر اسناد و مدارک بانک ادغام شده را به مدت ده سال نگهداری نماید.

انحلال بانک در حال گزیر

ماده ۱۵۲- در صورتی که مدیر موقت، انحلال بانک در حال گزیر را به کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی پیشنهاد دهد و این پیشنهاد به تصویب کمیته مزبور برسد، مدیر موقت جای خود را به مدیر تصفیه داده و فرایند تصفیه آغاز خواهد شد.

تبصره: تصویب انحلال بانک در حال گزیر توسط کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی می تواند همراه با تقاضای صدور حکم ورشکستگی از قوه قضائیه یا بدون آن باشد:

- در صورتی که به تشخیص کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی، دارائی های بانک در حال گزیر کمتر از بدهی ها و تعهدات آن باشد، باید همزمان با صدور حکم انحلال، تقاضای ورشکستگی بانک در حال گزیر توسط سازمان به قوه قضائیه تسلیم شود. در این فرض، پس از صدور حکم ورشکستگی توسط دادگاه و قطعیت یافتن آن، مدیر تصفیه به پیشنهاد سازمان و حکم دادگاه تعیین می شود. سازمان می تواند در هر زمان، تغییر مدیر تصفیه را به دادگاه پیشنهاد دهد.
- در صورتی که به تشخیص کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی، دارائی های بانک در حال گزیر پاسخگوی بدهی ها و تعهدات آن باشد، انتخاب مدیر تصفیه با پیشنهاد رئیس سازمان و تأیید کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی و بدون نیاز به حکم دادگاه انجام می شود. در هر صورت، انتخاب مدیر موقت به عنوان مدیر تصفیه بلامانع است.

ماده ۱۵۳- صندوق ضمانت سپرده ها موظف است هر زمان که هیأت عالی تکلیف کند، پرداخت سپرده های ضمانت شده بانک را مطابق احکام مندرج در فصل هجدهم این قانون، انجام دهد. پیشنهاد پرداخت سپرده های ضمانت شده، توسط رئیس کل یا رئیس سازمان به هیأت عالی ارائه می شود.

ماده ۱۵۴- پس از صدور حکم انحلال، کلیه مجوزهای صادره توسط بانک مرکزی و سازمان، خودبه خود ملغی می گردد و باید در کلیه مراسلات و اعلامات بانک موردنظر، از عبارت «درحال تصفیه» استفاده شود.

ماده ۱۵۵- پس از صدور حکم انحلال، انجام هرگونه عملیات بانکی و مالی جز آنچه برای تصفیه بانک در حال تصفیه ضرورت دارد، ممنوع است. کلیه دارایی‌های بانک در حال تصفیه در اختیار مدیر تصفیه قرار می‌گیرد. مدیرانی که از تحویل اسناد، مدارک و دارایی‌های بانک در حال تصفیه خودداری نمایند به حبس از شش ماه تا دو سال و جبران خسارات وارده محکوم خواهند شد.

ماده ۱۵۶- مدت زمان انجام عملیات مربوط به تصفیه، دو سال می‌باشد و در صورت تقاضای مدیر تصفیه، پس از تصویب کمیته مقرات گذاری و نظارت بانکی حداکثر برای یک سال دیگر قابل تمدید است. پس از خاتمه عملیات تصفیه، مراتب باید حداکثر ظرف مدت یک ماه توسط مدیر تصفیه به مرجع ثبت شرکت‌ها اعلام و در روزنامه رسمی و روزنامه کثیرالانتشار تعیین شده در آخرین اساسنامه بانک مزبور آگهی شود.

ماده ۱۵۷- در مواردی که دادگاه حکم به ورشکستگی بانک در حال گزیر می‌دهد، تاریخ توقف بانک ورشکسته، تاریخ آغاز عملیات گزیر است. معاملاتی که از تاریخ شروع عملیات گزیر تا زمان صدور حکم ورشکستگی توسط مدیر موقت انجام شده، از احکام قانون تجارت در خصوص معاملات تاجر متوقف مستثنی است.

ماده ۱۵۸- در تصفیه بدهی‌ها و تعهدات بانک در حال گزیر، منحل شده یا ورشکسته، اولویت پرداخت به ترتیب طبقات زیر می‌باشد:

۱. هزینه‌های توانمندسازی یا تصفیه؛
۲. حقوق و مزایای کارکنان بانک به استثنای اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل بانک بابت حقوق و مزایا؛
۳. مطالبات صندوق ضمانت سپرده‌ها بابت پرداخت سپرده‌های ضمانت شده؛
۴. مطالبات بانک مرکزی؛
۵. اصل سپرده‌ها به جز سپرده‌های سرمایه‌گذاری؛
۶. اصل سپرده‌های سرمایه‌گذاری؛
۷. سایر بدهیها و حقوق ممتازه وفق قانون.

تبصره ۱: چنانچه دارایی‌هایی از بانک به وثیقه گذاشته شده‌باشد، از محل عواید حاصل از فروش دارایی‌های مزبور، ابتداء حقوق مرتهن پرداخت می‌شود. در صورتی که طلب مرتهن بیش از عواید حاصل از فروش دارایی‌هایی فوق‌الذکر باشد مابه‌التفاوت طلب بر حسب اولویت‌های مقرر در این ماده پرداخت می‌گردد. چنانچه طلب مرتهن کمتر از ارزش کارشناسی رهینه باشد، مرتهن مکلف است به محض دریافت طلب خود، نسبت به آزادسازی مال مورد رهن اقدام نماید.

تبصره ۲: بدهکاران بانک در هیچ صورتی حق استناد به ادعای تهاتر برای پرداخت بدهیهای خود را ندارند. هرگونه تهاتر فقط با پیشنهاد مدیر موقت یا مدیر تصفیه و تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی مجاز است.

ماده ۱۵۹- پس از اعلام آغاز عملیات گزیر بانک، طلبکاران آن به استثنای سپرده‌گذاران و کارکنان، باید ظرف مهلت زمانی حداکثر ۹۰ روز کاری تمامی اسناد و مدارک مربوط به مطالبات خود را ارایه و به تأیید برسانند. مطالبات

طلبکارانی که در فرصت زمانی مزبور اقدام به ارایه و تأیید اسناد خود ننمایند، در صورت تأیید تنها زمانی قابل پرداخت خواهد بود که مطالبات سایر طلبکاران وفق ترتیبات موضوع این ماده پرداخت شده باشد.

ماده ۱۶۰- پس از پرداخت بدهی ها و ایفای تعهدات بر اساس اولویت های تعیین شده در این ماده، اموال و وجوه باقی مانده ابتدا به بازپرداخت مبلغ اسمی سهام به سهامداران اختصاص می یابد و مازاد به ترتیب مقرر در اساسنامه بانک و در صورتی که اساسنامه در این خصوص تعیین تکلیف ننموده باشد، به نسبت سهام بین سهامداران تقسیم خواهد شد.

ماده ۱۶۱- مدیر تصفیه موظف است تمامی وجوه، اموال و سایر دارایی‌هایی را که در راستای انجام وظایف قیمومت، وصایت، وکالت و امانت برای اموری غیر از سپرده‌پذیری و نمایندگی مشتریان طبق قوانین و مقررات مربوطه در اختیار بانک در حال گزیر قرار دارد، حداکثر طی هفت روز کاری به اشخاص ذی‌سمت و ذی‌حق مسترد نماید و در صورت عدم امکان شناسایی اشخاص مزبور، وجوه، اموال و سایر دارایی‌های باقیمانده در اختیار دادستان محل قرار دهد.

ماده ۱۶۲- هزینه‌های مربوط به بازسازی، گزیر، انحلال و تصفیه‌بانک از جمله حقوق مدیرموقت و مدیر تصفیه و هزینه‌های دادرسی از محل منابع بانک مزبور، به‌محض تحقق، پرداخت می‌گردد.

ماده ۱۶۳- پس از اعلام خاتمه عملیات تصفیه، مدیر تصفیه موظف است برای سه بار و در فواصل زمانی یک‌ماهه نسبت به انتشار آگهی در روزنامه کثیرالانتشار و سایر رسانه‌های جمعی متضمن دعوت از اشخاص جهت دریافت وجوه، اموال، اشیاء و اسناد و اوراق بهادار خود که نزد بانک باقی مانده است، اقدام نماید.

تبصره: آن بخش از وجوه و اموال متعلق به اشخاص که پس از یک ماه از تاریخ انتشار آخرین آگهی موضوع این ماده نزد بانک باقی مانده باشد، عیناً به صندوق ضمانت سپرده‌ها تحویل می‌شود. صندوق ضمانت سپرده‌ها باید فهرست اسامی اشخاص مزبور را در پایگاه اطلاع‌رسانی خود برای مدت سه سال درج نماید. علاوه بر آن، صندوق باید برای سه بار و در فواصل زمانی یکساله آگهی متضمن دعوت از اشخاص مزبور جهت دریافت مطالبات و حقوق خود را در روزنامه کثیرالانتشار و سایر رسانه‌های جمعی منتشر نماید. وجوه و اموال باقیمانده پس از انقضای مدت پنج سال از تاریخ انتشار آخرین آگهی، جزء منابع صندوق ضمانت سپرده‌ها محسوب می‌شود.

ماده ۱۶۴- مدیر تصفیه باید همزمان با اعلام خاتمه امر تصفیه، دفاتر و سایر اسناد و مدارک مؤسسه بانک تصفیه شده را به سازمان تحویل دهد.

ماده ۱۶۵- امور مربوط به ورشکستگی، انحلال و تصفیه بانک‌ها تابع احکام مقرر در این قانون بوده و از شمول مفاد قانون تجارت و اصلاحیه‌های بعدی آن، قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی و سایر قوانین مغایر مستثنی می‌باشد. احکام ورشکستگی بانک‌ها در مواردی که در این قانون معین نشده است، تابع قانون تجارت خواهد بود.

ماده ۱۶۶- تمامی دعاوی علیه مدیران موقت یا تصفیه به دلیل اقداماتی که در جریان اداره موقت یا تصفیه بانک در چارچوب اختیارات قانونی خود انجام داده اند، باید به طرفیت سازمان مطرح شود. در مورد مدیر تصفیه، دعوی در همان دادگاهی رسیدگی می‌شود که به پرونده ورشکستگی رسیدگی می‌کند.

ماده ۱۶۷- در صورتی که اعمال خارج از حدود اختیارات مدیر موقت یا مدیر تصفیه منجر به ورود زیان به اشخاص شده باشد، زیان وارده توسط بانک مرکزی جبران می شود.

تبصره ۱: در صورتی که در فرآیند رسیدگی به موضوع این ماده، مرجع قضایی احراز کند که خسارات وارده ناشی از ارتکاب جرم یا تقصیر عمدی از سوی مدیران منصوب سازمان بوده است، بانک مرکزی پس از پرداخت خسارت، برای دریافت خسارت پرداختی به مدیر مربوطه رجوع می نماید. چنانچه خسارت وارده ناشی از اقدامات سهوی مدیران منصوب باشد، بانک مرکزی حق رجوع به مدیر مربوطه برای دریافت خسارت را ندارد.

تبصره ۲: در تمامی دعاوی موضوع این ماده قطع نظر از تاریخ طرح آنها، بانک مرکزی مکلف به پرداخت هزینه های رسیدگی و معاضدت قضائی مدیران موقت و مدیر تصفیه است به نحوی که آنان جهت دفاع از خود در دادگاه موظف به پرداخت هیچ هزینه ای نباشند.

ماده ۱۶۸- در صورتی که اثبات شود که مدیر موقت بانک در حال بازسازی یا مدیر تصفیه بانک در حال گزیر، با اشخاص ذی نفع بانک مزبور یا اشخاص دیگر تباری نموده یا قراردادی به نفع خود و به ضرر طلبکارها یا بعضی از آنها منعقد نموده یا اموالی را حیف و میل کرده باشد به مجازات خیانت در امانت محکوم خواهد شد.

ماده ۱۶۹- توقف عملیات بازسازی و گزیر، فقطبا درخواست رئیس سازمان و تصویب کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی امکان پذیر است. طرح هرگونه دعوی از جمله دعوی بانک در حال بازسازی یا گزیر در مراجع قضایی، منجر به توقف یا برگشت فرآیند بازسازی یا گزیر نخواهد شد.

ماده ۱۷۰- دادخواست ورشکستگی بانکها در مراجع قضائی پذیرفته نمی شود، مگر پس از تأیید کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی.

ماده ۱۷۱- تمامی دعاوی علیه بانک در جریان عملیات بازسازی، گزیر و تصفیه، به طرفیت بانک مزبور و حسب مورد با نمایندگی مدیر موقت، مدیر گزیر یا مدیر تصفیه اقامه می گردد یا ادامه می یابد.

ماده ۱۷۲- دعاوی مربوط به بازسازی، گزیر، ورشکستگی و تصفیه بانکها در شعب تخصصی دادگاهها و خارج از نوبت رسیدگی می گردد.

ماده ۱۷۳- تصمیماتی که دادگاه در مورد ورشکستگی بانک اتخاذ می نماید به هیچ وجه نافی یا محدود کننده اختیارات کمیته مقررات گذاری و نظارت بانکی در خصوص لغو یا تعلیق مجوز مؤسسه اعتباری نیست.

ماده ۱۷۴- بانک مرکزی و کلیه دستگاهها و نهادهای دولتی و عمومی و اشخاص تحت نظارت و سایر اشخاص موظفند حسب درخواست مدیر موقت یا مدیر تصفیه کلیه اطلاعات مربوط به بانک در حال بازسازی یا در حال گزیر را بلافاصله در اختیار قرار دهند. متخلف حسب مورد مشمول مجازاتهای مقرر در ماده (۲۰) قانون مجازات اسلامی می گردد.

ماده ۱۷۵- در مواردی که مدیر موقت یا مدیر تصفیه، اجرای برخی قراردادهای منعقد شده یا ایفای برخی تعهدات بانک را به مصلحت نداند می‌تواند با ذکر دلیل، مجوز عدم اجرای آنها را از دادگاه درخواست نماید. دادگاه به فوریت و خارج از نوبت به این مسأله رسیدگی کرده و با لحاظ منافع سپرده‌گذاران و سایر ذی‌نفعان، اتخاذ تصمیم می‌نماید.

ماده ۱۷۶- کلیه نقل و انتقالات دارایی‌ها و سهام بانک در حال‌گزر از پرداخت مالیات معاف است.

ماده ۱۷۷- تمام یا هر یک از اعضای هیأت مدیره، مدیر عامل و یا سایر اعضای هیأت عامل بانک در حال‌گزر که به تشخیص هیأت نظارت، اقدامات آنها منجر به ایجاد وضعیت «در معرض خطر» یا «بحرانی» برای بانک شده است، به صورت دائم از تصدی هرگونه مناصب مدیریتی در بانک مرکزی و بانک‌ها محروم می‌شوند. در صورت تصدی مناصب مذکور توسط اشخاص یادشده، متخلف به مجازات حبس از ۶ ماه تا ۲ سال محکوم می‌شود.

ماده ۱۷۸- در صورتی که مدیر موقت یا مدیر تصفیه، معاملات و قراردادهای قبلی بانک در حال بازسازی یا در حال‌گزر را صوری، غیرقانونی، ناشی از تبانی، به قصد فرار از دین و نظایر آن تشخیص دهد، نسبت به طرح دعوا در مرجع قضایی و درخواست صدور حکم ابطال معاملات و قراردادهای مذکور اقدام می‌نماید.

ماده ۱۷۹- همزمان با تصویب انجام عملیات‌گزر در مورد یک بانک، اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل آن تا زمان احراز وضعیت مسئولیت ایشان در ایجاد وضعیت «در معرض خطر» یا «بحرانی» برای بانک موردنظر، ممنوع‌الخروج و ممنوع‌المعامله می‌شود.

ماده ۱۸۰- سایر ضوابط ناظر بر بازسازی،‌گزر، انحلال و تصفیه بانک‌ها، نحوه انتخاب، شرایط، وظایف، حدود اختیارات و میزان حق‌الزحمه مدیر موقت، مدیر تصفیه و عضو ناظر، و ضوابط ناظر بر نحوه ارزش‌گذاری، فروش و واگذاری دارایی‌ها و تعهدات بانک در حال‌گزر به موجب دستورالعملی خواهد بود که ظرف مدت سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون با پیشنهاد سازمان به تصویب کمیته مقررات‌گذاری و نظارت بانکی می‌رسد.

ماده ۱۸۱- ضوابط ناظر بر بازسازی،‌گزر، انحلال و تصفیه صندوق‌های قرض‌الحسنه، شرکت‌های تعاونی اعتبار و دیگر اشخاص تحت نظارت، تابع دستورالعملی است که توسط سازمان تهیه و به تصویب کمیته مقررات‌گذاری و نظارت بانکی می‌رسد.

فصل هجدهم - صندوق ضمانت سپرده‌ها

ماده ۱۸۲- به منظور تضمین سپرده‌های اشخاص در بانک‌ها، به صندوق ضمانت سپرده‌ها موضوع ماده (۹۵) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود با رعایت شرایط مقرر در این قانون به فعالیت‌های خود ادامه دهد. اصلاحات اساسنامه صندوق بنا به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

ماده ۱۸۳- عضویت بانک‌ها در صندوق الزامی است.

ماده ۱۸۴- اعضای هیئت مدیره، مدیرعامل و کلیه کارکنان صندوق از هرگونه سهام‌داری و تصدی سمت در بانک‌ها ممنوع هستند.

ماده ۱۸۶- ترتیبات اجرایی ناظر بر فعالیت صندوق ضمانت سپرده‌ها از جمله تعیین بانکهای مشمول، تعیین مصادیق سپرده‌های بانکی مشمول تضمین صندوق، سقف تضمین و انواع سپرده‌های مشمول تضمین و شرایط آن، ترتیبات و شرایط سرمایه‌گذاری منابع صندوق از جمله محل و شیوه آن، ترتیبات و شرایط حق عضویت‌ها در صندوق از جمله میزان، انواع و نحوه محاسبه و پرداخت آنها به صندوق، سازوکار اجرایی پرداخت سپرده‌های سپرده‌گذاران، استیفای مطالبات صندوق از بانک ناشی از پرداخت سپرده‌های مشمول تضمین بانک به موجب دستورالعملی خواهد بود که به پیشنهاد مشترک بانک مرکزی، سازمان و صندوق به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

ماده ۱۸۷- صندوق ضمانت سپرده‌ها موظف است بلافاصله پس از درخواست هیأت عالی، نسبت به تأدیه مانده سپرده‌های سپرده‌گذاران بانک در حال گزیر تا سقف تضمین شده، به صورت پرداخت نقدی و یا ایجاد سپرده‌ای به همان میزان و شرایط در بانک دیگر برای سپرده‌گذار، اقدام نماید. در هر حال، اجرای درخواست مزبور نباید بیشتر از سی روز به طول بینجامد.

ماده ۱۸۸- صندوق ضمانت سپرده‌ها در چارچوب برنامه‌های بازسازی و گزیر از اختیارات زیر برخوردار می‌باشد:

- ۱- ارائه پیشنهاد به سازمان مبنی بر اعمال مجازات‌های مذکور در مواد (۱۳۹) و (۱۴۰)؛
- ۲- انتقال تعهدات مربوط به پرداخت بدهی یک بانک به سایر بانک‌های داوطلب با لحاظ شرایط و امتیازات لازم و در صورت لزوم جبران خسارات احتمالی بانک داوطلب تا حد اکثر به میزان سپرده‌های تضمین شده؛
- ۳- اعطای خط اعتباری به بانک در حال بازسازی یا در حال گزیر؛
- ۴- نظارت اطلاعاتی بر اجرای برنامه‌های بازسازی و گزیر بانک‌ها و ارائه گزارش‌های لازم به سازمان؛
- ۵- احراز صحت گزارش‌های ارائه شده از سوی بانک‌ها در خصوص اطلاعات سپرده‌ها و محاسبه حق عضویت قابل پرداخت به صندوق و ارائه گزارش‌های مربوط به سازمان؛
- ۶- بررسی کفایت برنامه‌های بازسازی و گزیر بانک‌ها و ارائه نظر مشورتی به سازمان.

ماده ۱۸۹- منابع مالی صندوق ضمانت سپرده‌ها به شرح ذیل است:

- ۱- حق عضویت‌های تعیین شده؛
- ۲- درآمد حاصل از سرمایه‌گذاریها؛
- ۳- کمک‌های مالی دولت؛
- ۴- تسهیلات دریافتی از بانک مرکزی در موارد ضروری؛
- ۶- وجه التزام اخذ شده از بانک‌ها؛
- ۷- پنجاه درصد وجه التزام دریافتی از بانک‌ها بابت اضافه برداشت بانک‌ها از بانک مرکزی؛
- ۸- جریمه‌های اخذ شده از بانک‌ها موضوع ماده (۱۴۰) این قانون؛

۹- سایر منابع پس از تصویب هیأت عالی.

تبصره ۱: حق عضویت‌های دریافتی صندوق ضمانت سپرده‌ها از هرگونه مالیات معاف می‌باشد.

تبصره ۲: حق عضویت‌های پرداختی بانک به‌عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی همان سال بانک منظور می‌گردد.

تبصره ۳: منابع سرمایه‌گذاری نشده صندوق ضمانت سپرده‌ها باید صرفاً در حسابی نزد بانک مرکزی نگهداری شوند.

ماده ۱۹۰- مانده سپرده سپرده‌گذاران نزد بانک، به تناسب وجوه دریافتی آنها از صندوق ضمانت سپرده‌ها کاهش می‌یابد و مطالبات سپرده‌گذاران از بانک بیش از سقف تضمین‌شده توسط صندوق، از محل دارایی‌های بانک مذکور و با رعایت ماده (۱۵۸) این قانون و بر اساس قوانین و مقررات تصفیه می‌شود.

ماده ۱۹۱- بانک‌ها موظفند آمار، اطلاعات و گزارش‌های موردنیاز صندوق ضمانت سپرده‌ها را در چارچوب وظایفی که به موجب این قانون برعهده صندوق گذاشته‌شده است به صندوق ارائه نمایند. همچنین بانک مرکزی و سازمان موظفند آمار، اطلاعات و گزارش‌های مرتبط با فعالیت صندوق را در اختیار صندوق قرار دهند. صندوق موظف به رعایت ضوابط محرمانگی است.

تبصره: شیوه تبادل اطلاعات به موجب دستورالعملی است که ظرف شش ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون به پیشنهاد بانک مرکزی به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

ماده ۱۹۲- در صورتی که منابع صندوق ضمانت سپرده‌ها از کفایت لازم جهت ایفای تعهدات حال شده به سپرده‌گذاران مشمول تضمین برخوردار نباشد بانک‌ها مکلفند سهم مشخصی که توسط صندوق تعیین و ابلاغ می‌شود و متجاوز از دو برابر مبلغ آخرین حق عضویت سالانه نمی‌باشد را به صورت پیش‌پرداخت حق عضویت‌های آتی در اختیار صندوق قرار دهند.

ماده ۱۹۳- بانک‌ها موظفند حق عضویت صندوق ضمانت سپرده‌ها را صرفاً به‌صورت نقدی پرداخت کنند.

ماده ۱۹۴- حق عضویت محاسبه‌شده توسط صندوق ضمانت سپرده‌ها برای هر یک از اعضا، تحت هیچ شرایطی قابلیت کاهش نخواهد داشت.

ماده ۱۹۵- در صورتی که بانک حق عضویت خود را در موعد مقرر پرداخت ننماید، نسبت به مبلغ حق عضویت پرداخت نشده به صندوق ضمانت سپرده‌ها، مکلف به پرداخت وجه التزامی است که نرخ آن به پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

تبصره: در صورتی که بانک ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ صندوق ضمانت سپرده‌ها حق عضویت خود را واریز ننماید بانک مرکزی موظف است حق عضویت و وجه التزام مربوط را حسب درخواست صندوق از حساب‌های بانک مذکور نزد خود برداشت و به حساب صندوق واریز نماید. همچنین، بانک مرکزی می‌تواند معادل حق عضویت و وجه التزام مذکور را از حساب‌های بانک نزد سایر بانک‌ها برداشت و به حساب صندوق واریز نماید.

ماده ۱۹۶- مرجع رسیدگی به اختلافات احتمالی صندوق ضمانت سپرده‌ها بانک‌ها، بانک مرکزی است. در صورت اعتراض به نظر بانک مرکزی، موضوع در هیأت عالی مطرح و اتخاذ تصمیم خواهد شد. رأی هیأت عالی قطعی است و برای طرفین لازم‌الاجرا می‌باشد.

ماده ۱۹۷- توقف فعالیت یا انحلال صندوق ضمانت سپرده‌ها فقط به موجب قانون امکان‌پذیر است.

فصل نوزدهم - کانون بانک ها

ماده ۱۹۸- به منظور کمک به پیشرفت حرفه بانکداری، اعلام موارد عملکرد غیرحرفه‌ای اعضاء به بانک مرکزی، تصمیم‌گیری و اقدام در جهت پیشگیری از رقابت ناسالم و غیرمنصفانه بین اعضاء، هماهنگی و تصمیم‌گیری درخصوص نحوه تبلیغات و اطلاع‌رسانی بانکی درچارچوب مقررات بانک مرکزی، تشکیل هیئت داوری با ضمانت اجرا در جهت حل اختلاف بین اعضاء و مشتریان و ارائه نظرات مشورتی به اعضاء، کانون بانک‌ها با مشارکت بانک‌هایی که در ایران فعالیت می‌کنند، تشکیل می‌شود. عضویت تمامی بانک‌ها در کانون بانک‌ها الزامی است.

تبصره: کانون بانک‌ها، دارای شخصیت حقوقی مستقل و برخوردار از استقلال مالی بوده و به موجب اساسنامه‌ای که به تصویب هیأت عالی می‌رسد، اداره خواهد شد. انتصاب دبیرکل کانون منوط به تأیید صلاحیت وی توسط بانک مرکزی می‌باشد. کانون تحت نظارت بانک مرکزی فعالیت می‌نماید. هرگونه تغییرات اساسنامه کانون موکول به موافقت بانک مرکزی و تصویب هیأت عالی خواهد بود. اتخاذ تصمیم راجع به انحلال کانون صرفاً با موافقت بانک مرکزی ممکن است.

فصل بیستم - سایر مقررات

ماده ۱۹۹- از تاریخ اجرای این قانون، قانون پولی و بانکی کشور مصوب سال ۱۳۵۱ و تغییرات بعدی آن، قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب سال ۱۳۶۲ و تغییرات بعدی آن، لایحه قانونی اداره امور بانکها و تغییرات بعدی آن، قانون اجازه تأسیس بانکهای غیردولتی، قانون منطقی کردن نرخ سود تسهیلات بانکی متناسب با نرخ بازدهی در بخش های مختلف اقتصادی (با تأکید بر نظام بانکداری اسلامی) مصوب سال ۱۳۸۵، قانون تسهیل اعطاء تسهیلات بانکی و کاهش هزینه های طرح و تسریع در اجراء طرحهای تولیدی و افزایش منابع مالی و کارآیی بانکها مصوب سال ۱۳۸۶ ملغی می‌شود. تا زمانی که آیین‌نامه و دستورالعمل‌های اجرائی این قانون به تصویب نرسیده است، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های سابق، مشروط بر اینکه با مفاد این قانون به تشخیص بانک مرکزی معارض نباشد، قابل اجراء خواهد بود.